

ARGIA

JONAN FERNANDEZ

«Konponbideaz
jarrera bateratua
duen alderdirik
ez dago»

IBURUA

«Aai gutzaitegiak
Euzkako
lehenakapenaren
zain»

**HIZKUNTZ
POLITIKA**

Jeltzaileen
berrantolatze
asmoak

HERRI TORRONTEGI

«Triste da podiuma
igo ondoren diru
eske ibili beharra»

EUROPAN ERE SOLDADUTZARI EZ!

EUSKADIKO KOMIKI ELKARTEAREN ZIRRIBORRO NAHASIAK

EGOKI KOKATU DIRUA, DIRURIK JOKATU BARIK

DIRUA GEHIGARRIA

-
- Errenta aitorpeneko gora-beherak • Pentsio eta erretiro planak • Etxea lortzeko lanak • Kredituak aukeran • 25 urte izanik, enpresa sortu nahian bazabiltza •
-

Datorren asteko **ARGIA**rekin DOHAINIK

Historiatik ikasia garapenerako erabili

JAINKOAK ez du inbestigaziorik egiten, baina gizonak bai, kolgatuta dabilelako, eta duda barik egia da batek zioena, gizonari ez zaiola negar egin behar hiltzen denean, baizik eta jaiotzen denean, aurretik begitanduz bezala gizajoak pasatuko dituenak, azkenik hiltzeko, eta haizeak jasotzen hauts bihurtzeko.

Natorren baina nire inbestigazioetara.

Trazu bizkorretan pintatuko dizuet nola dakusadan nekazaritzak ekarri duena. Lehenik leku fijoetan geratzea, eta oihanari eremuak jatea larre, zelai eta soro bihurtuz. Hor dakusat nik arkitekturaren lehen hazia bezala. Herri eta hiriak, hau da hazkunde demografiko handia, eta horrek dakar nekazaritzaren zabaltzea, oihanei gero eta eremu zabalagoak kenduz, baso botatzeak eta erreketak ugalduz. Eta hain neurri gabeko da ustiaketa hau, ezen basamortutzeak ageri dira, klimaren aldaketak, euriteak eta lehorteak, eta urritasun gorriak, jendeak bilduz ibarren ertzetara. Urritasunak eragiten du harremanen okertzea elkarren arteko etsaitasunetara, dominio borondate indibidualak sortuz, eta horren araberrako egitura politikoak, patriarkadoa, gerratan andrak bazter utziak bait dira, eta jabeago pribatua, non jabeak jakin behar duen bere andrearen semea berea dela, eta hortik moral sexuala, birjintasuna goratuz. Azken finean heredentzia arazo batetik dator.

Hauxe litzateke gure zibilizazio honen, Egiptotik, Mesopotamiatik, Indo haranetik eta Txinatik ere hasita, Greziatik eta Erromatik Europa osoan zabaltzen dena, eta gero Ameriketara.

Eta hazkunde demografikoa lotua uler-tzen da progresuari, argi eta garbi, eta po-pulazio txikiak direnak ignoratuak dira, eta zapalduak modernitatearen ikurra diren nazio eta inperio horien ejerzitoez.

Hemen, ikuspegi mediko batetik, klinika bat ageri da, dominio borondatearen ab-solutizatzea, eta gaiztotasunaren goratzea, modernotasunarekin lotuz. Gerraberatasu-na nabaria da, urritasunak eraginda.

Medizina bat, denek onar dezaketena, litzateke populazioen jeitsi araztea. Txina-ko eredia interesantea da, minoria etni-koak begiratuak dira, eta bikote bakoitzak haur bat bakarra eduki dezake, karreradu-nek bi eduki ditzaketelarik. Militartasun larregiko gaixotasuna (kantzer linfatikoa bezala), patriarkado hori, feministek sala-tua, ekologiararen arazoak, sozialismorako bideak, eta baita ere ideal aristokratikoak,

nik uste, neurri hauekin irtenbidean jarri behar dira. Klinika guzti hori remittituz.

Roman Garmendia / Soraluze

Bale, bale... baleak

LORTUA da. Aurrerantzean Antartida in-guru horretan babestutako eremua izango dute baleak, ugaztunik handienak, desa-gertze bidean zirenak. Japoniar petralak aurka izanda ere, bizia salbatu diegu baleei.

Hurrengo bi urte edo gehiagorako gure kontzientzia ekologiko-zibikoa altu eta gar-bi daukagula, agian orain borrokan jar gai-tezke desagertze bidean diren beste hainbat ugaztunen defentsan. Hutu eta tutsiak, esate baterako. Edo Bosniako musulmanak. Ie-mendarrak... Gaizto eta bihurriak, baina hauek ere ugaztun eta handi (gauza txikia da gizon handia), poztekoa litzateke giza-terria lanean jarriko balitz hauen alde. Jo eta su. Cousteau eta horrelakoek ziur aldeko sinadura eskainiko dutela.

Ez zait niri neurri miragarriak bururatzen, baina pentsatu dut agian has gintezkeela Banyolasen-edo zegoen senegaldar harekin bezala. Momiak ekartzen. Edo zuzenean zoologiko eta *safari park*-ak antolatzen, gure ondorengoek jakin bezate hutu eta tutsiak noizbait izan zirela. Bide batez Vic-toria lakuaren oreka ekologikoari mesede handia egingo genioke. Eta ez pentsa, oso atsegin ditut baleak. Beste 'ugaztun' asko baino gehiago.

Jon Larrañaga / Iruñea

H I R U G A R R E N B E G I A

Zirkutik izuen gelara

EZ zaigu sekula gehiegi gustatu San Mames zirkoa-rekin alderatzen duen txis-tea —hainbat lehoi eta mi-laka pailazoena, alegia—, baina azken alea eta Paga-sari ingurukoari errepara-tuta kasu handiagoa eman-go diogu, aurrerantzean, ateraldiari (onartu beha-rean gaude hirugarrene-kook halako poz kontaezin horietako batek jo gaituela «Grina zuri-gorria» irakurri-ta, eta hori UEFaren aipa-menik ere ez dela egiten!).

Bel canto-aren irudi politez apaindua etorri zitzaigun alean, ordea, bada UEFA ez baizik kazetaritzaren pro-mozio postuetara bidaliko gaituenik. Ibilaldia dela-eta txukun prestatutako dosie-rrean publizitatea eginda-koek, esate baterako. Edo preferente mailara zuze-nean. Ez txoko honek ez orrialdeak ez liguke eman-go horko guztiak komenta-tzeko. Eskerrak badakigun hirugarrenekook irakurleak zintzoak izaten zaretela oso

alderdi horrekin, eskuarki publizitate horiei errepara-tzen ez diezuela. Gaitzerdi.

More deigarritz eta *talko bauta* usainez erakargarria zen, berriro diogu, azken alea. *Bilbon zer darabil, babil, ba, zer dabil* edo de-na delako hori ere fin. Gure begiek, ordea, jo dute beste norabaita eta topatu beldur-tzeko modukorik. Ez da txantxa. Burtsako **Danbo-reneari** egindako elkarriz-ke-taz asmoa genuen foto-grafia ona zela esatekoa,

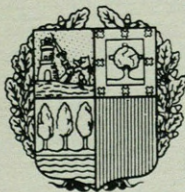
hots, entenditzen ez diren filmeetan jendeak egin ohi duen bezala (ez elkarrizketa hau hain zuzen, ekonomia kazetaritza oro har); baina honekin horri ere ezin hel-du.

Argazkia da, hain zuzen, beldurgarria. **Bela Lugosi** handiak bildots biluzia li-rudike argazki horren alda-menean. Oinean zera be-harko luke: «18 urtetik be-herakoen eskuetan ez utzi».

MIKEL ELORZA

Azala: Bob

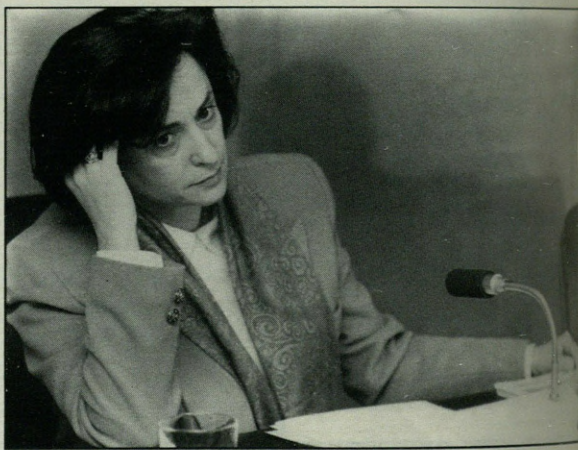
7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Jonan Fernandez, Elkarri-ko koordinazio arduradunarekin elkarrizketa. AITZIBER YARZA.
10. Politika ttantaka.
12. Nazioartea kronika. XABIER LETONA.
14. Europako gazteek utikan armadari! XABIER LETONA.
18. Nazioartea ttantaka.
20. Indartsuen legea. MYRIAM GARTZIA.
21. Paul Nicholson, EHNEko ordezkariarekin solasean. MYRIAM GARTZIA.
22. Jeltzaleen etorkizuneko hizkuntz politika. ALBERTO IRAZU
26. Euskal gotzaitegiak Erromako bedeinkapenaren zain. AMAGOIA IBAN.
30. Langabeziaren aurpegi gordinak. MYRIAM GARTZIA.
34. Herri Torrontegi: «Tristeia da podiumera igo ondoren diru eske ibili beharra». MYRIAM GARTZIA.
40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
42. Euskadiko Komiki Elkartearen zirriborro nahasiak. JOXI GOIKOETXEA.
46. Euskal Herriko gazteak bertsotan. PATXI GAZTELUMENDI.
50. David Mamet antzerki maisuaren azken obra: «Oleanna». JOXI GOIKOETXEA.
52. Kultura Agenda.
54. Argitalpenak.
56. Kultura ttantaka.
58. Aukeran.
64. Denborapasa.
66. Hizkuntza galegoaren egungo ordua. MARIA PILAR GARCIA NEGRO.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

INTSUMISIOA: Azken bi urteetan ehundik gora euskal intsumiso espetxeratuak izan dira. Intsumisioak sustraitze sakon ezagutu du Euskal Herrian. Europa osoan intsumisioaren eremu aintzindari izanik, Europan intsumisioak eta kontzientzia eragozpenak azken urteotan bizi duen egoera aztertu dugu. Eragozpena oso hedatua egon arren, intsumisioak ez du indarra Europan./ **14**

EUSKARA: Udazkenean hauteskunde autonomikoak izatekoak direla, Lakuako alderdi gobernukideak hurrengo legealdian hizkuntz politikak hartu beharreko norabideaz mintzatzen hasiak dira. Honela, EAJz ere bada zeresanik, are gehiago jada antolamenduzko berrantolaketa baten beharraz planteamentua eman delarik. Aldaketak datozela dirudi, zain egon beharko, baina./ **22**

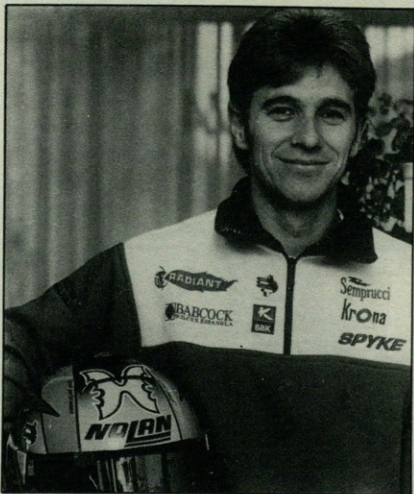
Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

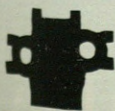
ERLIJIOA: Euskal Herriko bi gotzaitegi gotzain berriaren izendapenaren zain daude: Bilbo eta Gasteizkoa. Bietan, 75 urte bete arte postu hori bete dutenek jarraitzen dute apezpiku lanetan. Badirudi ordezkioak heltzeaz daudela, baina oraindik ez dago izen ofizialik. Euskal Herriko apaizen artean ondorengo hauen izazera euskal jarrera pastoralaren aurkakoak izango diren beldurra agertu da. **26**

HERRI TORRONTEGI: Autengo denboraldirako Mundu Txapelketan lehenengo bosten artean gelditzeko asmoa du Gorlizkoak. Angel Nietok 'motor aurpegia' zuela esan zionetik ez da gelditu. Bederatzi urte zituela Espainiako Junior Txapelketa irabazi zuen, ordudanik bere bizitza mundu bakar batean murgildu da. Zirkuituak eta motorren hotsa dira bere ilusiorik handiena. **34**

KOMIKIA: Maiatzaren hasieran aurkeztu zuen Natxo Allendek Euskadiko Komiki Elkarte, eta beronen lehen lehen fruitua: «La Comictiva» aldizkaria. Komikilariak bildu eta dituzten premiei aurre egitea helburu duen Elkarteaz solasatu gara komikilariekin, eta alde eta aurkako jarrerak jaso ditugu. Iritzi guztiak marrazkiez ilustratu ditugu. **42**

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.
GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.
ADMINISTRAZIOA: Aitor Aznar.
PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.
PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.
HARPIDETZAK: Olatz Korta.
BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.
BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.
IRUÑA: Patxi Larrión.
URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.
BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.
GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.
IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

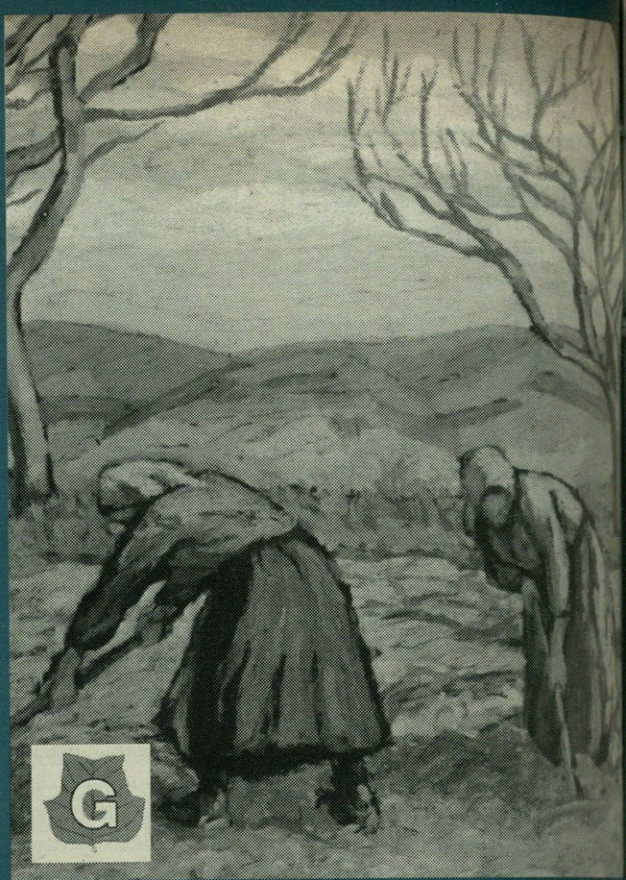
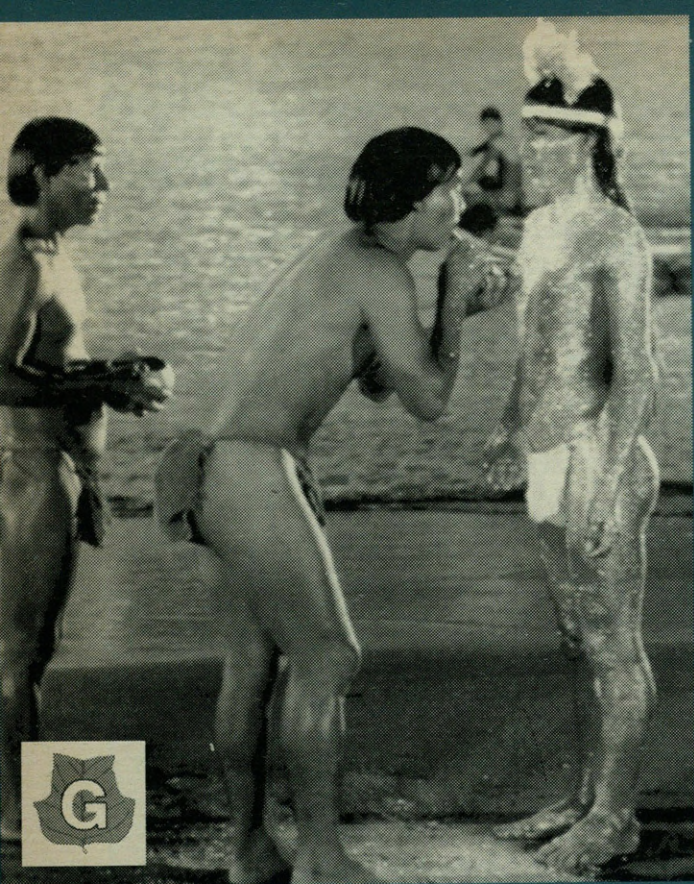
HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.
ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.
DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

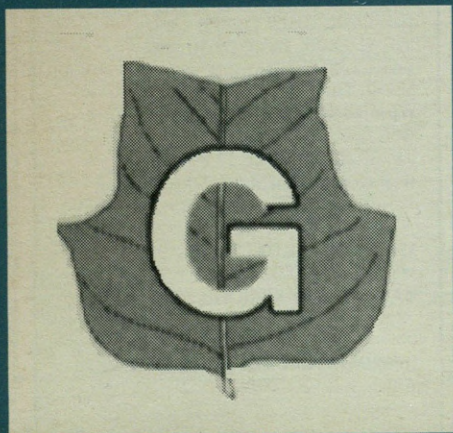

NATURA ETA ABENTURA BIDAIA ZIENTIFIKOETAN

Orinocoko oihanaren liluragarritasun basatia, herri berriak, Natura oparoa, kontakizun erna-
garriak eta argazki sarmantak, Humboldt zientzilariaren eskutik. Baita Hegoafrikako herrien
aurkikuntza XIX. mendean, Niloko iturburuaren bilaketa, esklabuen trafikoa eta Zanbeze
ibaiaren esplorazioa, beste askorekin batera, Livingstonneren eskutik, argazki ezin ederrekin.

GALIZIAKO HISTORIA

Erritual animista-panteistak, senidetasun eta heriotza, kastroetako kultura, bretoien ekarpena,
Compostela eta Portugalen sorrera, Irmandade Iraultza, nekazal mundua, kaparetasun eta
foruen iraupena, eliza eta kazikeen eragina, emigrazioa, frankismoa, nazionalismoaren sorre-
ra, hizkuntzaren borroka, eta beste gai gehiago euskaldun solidario den Xosé Estévez gali-
ziarraren eskutik.

*Bi liburu berri, 230 orrialde, 1.350 pzta (1.200 pzta
harpidedunentzat)*

KALEAN JADANIK!!!

GAIK ARGITALDARIA

Ondokoaren erruak

HAUTESKUNDE kanpainan sartuak gara jada, baina oraindik ere Europako mezua urruti dago, eta politikariek nahiago dute auzokoaren tei-latura harriak botatzen aritzea. Alderdi gehienen mezuan ikusi da hau, baina PSE-EErena da, agian, deigarriena. PSE-EE Osakidetza dela eta, Europako hauteskundeetarako ezezik udazkeneko hauteskunde autonomikoetan lehendakaritzat lortzeko eratua zuen estrategia hankaz gora jartzen ari zaiola ohartu da. Baina, espetxean dauden PSE-EEko militanteak alderditik kaleratzen hasi eta alderdiko ardura politikoak bilatuz estrategia hori berrindartzen saiatu beharrean, inguruko guztiei ere erruren

bat leporatzea izan da estrategia. Ramon Jauregiren mezua garbia izan zen «Ezin zaio Euskadin izan den laguntasun politiko guztiaren errua PSE-EEri bota». Ondoren, «*estrategia arriskutsu eta oker bat dago guztia eta guztiak zikintzea bilatzen duena*» gehitzeko. Zozoak beleari ipurbeltz.

Mario Onaindia aspaldi honetan isilik izan dugu, baina kanpainan isilik egoterik ez dagoenez, Durangoko mitinean esandakoak entzuteko aukera izan genuen. Onaindiak gaizki egindakoak onartu beharra zegoela esan zuen, baina horrela geratu ezin eta Osakidetzako oposaketetan gertatutakoa aurretik agintean egonda-

koei egotzi zien. Onaindiaren ustez, PSEko militanteek urte askotan izan dituzte administrazioako ateak itxita, eta gerora, eskuina eta ezkerrearen arteko ezberdintasuna ahaztuta berdin jokatu dute bere alderdikide bartzuk. PSE-EEk badaki hautesleek ez dutela errez ahaztuko Osakidetza kasua, baina erruaren zati bat beste alderdiei leporatuz ere zaila izango da ahaztea.

EZ da ustelkeria izan ingurukoak erasotzeko erabili den argudio bakarra. Muskizeko hondartzan eta Artxanda mendian izandako leherketak direla medio ezker abertzalea erasotzeko aukera ezin hobea aurkitu zuten alderdi gehienek. Hiru zauritutako eragin zituzten leherketak ETari leporatu dizkiote alderdi gehienek eta baita Bizkaiko gobernadore zibila ere. Ertzaintzak ordea, lerro hauek idazterako unean behintzat, ez zuen inolako hipotesirik luzatu. HBk «*ia segurtasun osoz gerra zikinaren azalpen berri baten aurrean aurki gaitzkeela*» adierazi zuen.

Atentatua egiteko erak eta helburu zehatzik ez izateak zalantzazko bihurtzen du ETA izan dela dioen hipotesia. Baina, beste zenbait kasutan gauzak argitu arte ezer ez baieztatzea aldarrikatzen duten horiek (ustelkeria kasuetan, zein tortura kasuetan) erraz leporatu dizkiote ekintza hauek ETari. ETak egin baditu errebindikatuko ditu, baina une honetan hauek ezker abertzalearen aurka erabiltzea errazegia da. Barrura begiratzea baino ingurura begiratzea errazagoa baita.

Andoingo bost gazteren aurka burutu berri den epaiketa amaitu da eta epaia soilik falta da. Kasua eraman duen Blaquez epaileak duela hilabete frogatzen gehienak ezeztatzea erabaki zuen eta ondorioz, salaketek ez dute oinarriarik. Hala ere, fiskalak epaiketarekin aurrera jarraitzea erabaki zuen, baina fiskalak frogetan oinarrituta egin zituen galderak atzera bota zituen eta honek haserre piztu zuen Donostiako fiskaltzan. Fiskalak Blaquezen protagonismo nahia saltu zuten, ondorioz, babes eza sortu delakoan. Kritika hauek ordea ez genituen entzun duela aste batzuk tortura kasu batean epaimahaiak akusatuak zigortu zituenen, baina epaimahaian zegoen Blaquezek erabaki honen aurkako boto partikularra eman zuenean. Askotan babes eza legea ez betetzetik etorri ohi dela aipatu behar.

Aitziber Yarza

Jonan Fernandez, Elkarri-ko koordinazio arduraduna

«Bake topaketetan gizartearen lan politikarientzako presio izango da»

Elkarri taldeak IV. batzar orokorra burutu berri du. Batzarrean aurkeztutako txostenari hainbat zuzenketa egin zitzaizkion, baina kontsentsua erraza izan zen, espero bezala. Bertatik atera zen berrikuntzarik nabariena bake topaketena izan zen. Jardunaldi honen barruan kokatzen da, hain zuzen, agente politiko guztiak bilduko lituzkeen bake konferentzia.

ARGIA. Azken batzarrean Elkarri bezalako mugimendu batek prest egon behar duela eta agente indartsu eta aktibo bat izan behar duela aipatzen duzue. Bestetik, ordea, esaten da tratatu beharreko gaiak-eta ez dituzuela zehazten horrek agente biburtuko zintuzketelako. Nola ulertzen da hori?

JONAN FERNANDEZ. Ez dugu akordioetarako edukiak definitzen dituen agente bat izan nahi, baina bai agente sozial indartsua. Irtenbideen edukiak definitzen parte ez dugu izan nahi baina bai irtenbideetarako mekanismoak bideratzeko.

A. Gizarte bitartekaritza aipatzen duzue, eta zer da hau zehazki?

J.F. Gizarte bitartekaritza demokrazia erreala da. He-

rriak bizi duen arazoaren aurrean erreakzionatzen du. Lehenik, elkarriketa eskatu eta elkarriketa proposamenak egiten, eta bigarrenik, akordioetako edukiak definitzen. Gatazken irtenbideak buruzagitzen arazoak bailiran tratatu beharrean, herriaren arazoak bailiran tratatzea, bere arazoak baitira. Elkarri-k, erakunde bezala, ez du eduki baten edo bestearen alde jarrera hartuko.

A. Baina herriaren parte izanik ez al zaizue jarrera bat hartzeko ordua iritsiko?

J.F. Erakunde bezala a priori ez dugu posizionatu beharra ikusten; hala ere, ez dugu baztertzen.

A. Aro baten amaiera adierazpen gisa bergizarteratzeari buruzko proposamenak, abertzaletasun demo-

kratikoaren plataforma eta abar aipatu dituzue. Baina hauek, ziklo baten amaiera baino ez al dira estrategia baten barruko mugimenduak?

J.F. Bakoitzaren estrategiak ordezkatzeko ekimen berriak direla uste dut. Kasu batzuetan, agian, bakarka aztertzerakoan alderdi baten estrategia dela ikus dezakegu, baina orokorrean begiratuta esanahi garbia du guretzat: orain arte egin denak ez duela balio eta estrategia berritzea beharrezkoa dela.

■ «Konponbidearen inguruan jarrera bateratua duen alderdi bat bera ere ez dago» ●

A. Espaniar estatu mailako hauteskundeetan botoen gehiengoa osatzen duten alderdiak elkarriketarako aldekoak direla dituzte, baina zuzen PSOE, IU, CI eta ERC aipatzen dituzte. Errealitateak ordea, ez hori erakusten.

J.F. Bitartekaritza, gure lanak faktore positiboak pimarraztea izan behar du gauzak aldatzeko. Guk alderdi horiekin harremanak izan ditugu eta beraien irreraren artean ukitu desberdin ugari daude, baina orain edo hala onartzen duten irtenbideak elkarriketa baten izan behar duela.

A. Non geratu da Marti Onaindiaren plana?

J.F. Kongresua iritsi dena ezerezean geratu da. Honen inguruan bi errealak xio daude. Batetik, Onaindiaren tesiek ez dutela berriz alderdian gehieneko irtenbide lortu; eta bestetik, oso garrantzitsua da aipatzea dagoela alderdi bat bera gatazkaren konponbidearen inguruan jarrera bateratua duena.

«Espainiar estatuko hauteskundeetan gehiengoa osatzen duten alderdiek nola edo hala onartzen dute irtenbideak elkarriketa bidez izan behar duela»

A. Bake topaketak egiteko asmoa azaldu duzue, nolakoak lirateke?

J.F. Prozesu guztiak gai batzuk izango ditu, hain zuzen gatazkaren gai korapilatsuenak. Horren inguruan lau atal. Batetik, herri mailan makroinkestak eta eztabaida taldeak izango dira. Hauek uda ondoren antolatuko dira. Bestetik, agente sozial guztiekin topaketa prozesu bat gai horien inguruan eta baita lider sozialekin (kirolariak, idazleak...). Eta maila politikotik bakanen bake konferentzia bat. Elkarriketarako oinarritzko kontsentsu edo markeko bat lortu nahi dugu horien inguruan eta baita lider sozialekin (kirolariak, idazleak...). Eta maila politikotik bakanen bake konferentzia bat. Elkarriketarako oinarritzko kontsentsu edo markeko bat lortu nahi dugu horien inguruan eta baita lider sozialekin (kirolariak, idazleak...).

den prozesu bera egitea.

A. Gizarte mailako lana zein litzateke?

J.F. Gizarteak egiten duen lana politikoentzako presioa izango da.

A. Bake konferentzian Elkarri-k zein zeregin izango du?

J.F. Ziurrenik Elkarri-k bigarren plano batera pasatu

kabideetan Elkarri-ko sektore batek taldea ENAMen tesietara hurbildu nahi duela azaldu da, horren inguruan bainbat zuzenketa ere izan dira. Nola baloratzen duzue?

J.F. Kazetari azpijokoaren barruan koka liteke eta salatu izan dugu Elkarri ezker abertzalearen aurka erabili nahi dutela. Elkarri ez da

eta naturaltasun osoz ikusten ditugu.

A. 1994. urtearen erdia joan da. Urtea bukatuta keinurik ikusiko ez bazenute, zer egingo luke Elkarri-k?

J.F. Hor honen distortsio bat izan da. Ezker abertzaleak 1992ko sindromea duela uste dut.

Guk 1994 lan helburu gisa jarri genuen eta hau jarri genuenean beraiek egindako akatsa errepikatuzera bagindoazen bezala erreakzioa zuten.

1994eko bukaera lan helburua da, ez da esperantza faltsuak sortzea. 1994 bukatu baino lehen aldaketa ez bada ematen, gogoeta sakona egin beharko genuke eta beharbada kritikoak izan, baina jarraitzeko asmoz.

«Etorkizunean eduki baten edo bestearan aldeko jarrera hartzea ez dugu baztertzen» ●

beharko luke. Gure helburua bultzatzaile soil izatea da.

A. Bake konferentzia horiek sekretuak izan beharko al lukete?

J.F. Gure asmoa publiko izatea da.

A. Azken aldian komuni-

inoiz ezker abertzaleko mugimendua izan eta inoiz ez da ezker abertzalearen aurkako mugimendua izango. Informazio horiek estrategia horren barruan kokatzen dira.

Elkarri taldean izan den eztabaida osasungarria izan da. Zuzenketa ezberdinak-

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ EPAILEAK IANTZI KASUA ARTXIBATU NAHI DU

COLMENAR Viejoko Esther Lobo epaileak Gurutze Iantziren heriotzaren inguruan hasi ziren ikerketak bertan behera uztea proposatu dio Madrilgo Entzutegiari, eta inor auziperatzea baztertu. Epailearen aburuz, Iantziren heriotza arrazoi naturalek eragina izan zen, nahiz eta «31 urteko emakume bat tronbosiak jota biltzea oso berrigarria» dela azaltzen duen. Epaileak ez du Gurutzerekin batera atxilotuak izan zirenen testigantzarik jasotzen, hauek torturatuak izan zirela eta Gurutzeren oihuak entzun zituztela salatu zuten arren.

Epaia Gurutzek gorputzean ubeldura ugari zituela onartzen du, baina azalpena ematen ere saiatu da. Epailearen ustez, ubeldu hauek «Gurutze

piztean eta ospitalera eramatean eragin ziren», eta honela azaltzen ez direnak, «Gurutzek lurrera erortzean egin» zituela adierazi du. Hau ez dator Jorgen L. Thomson forentsearen bertsioarekin bat: honek adierazi zuenez, «askoz ere posibleagoa da beste norbaiten indarkeria zuzenaren ondorio izatea». Azkenik, Goardia Zibilaren egoitzan ikusi zuen forentsearen arduragabekeria ere ukatu egin du epaileak. «Forentsearen jokaera zuzena izan zen, kardiologian aditu ez den sendagile baten zat diagnostikoa oso zaila baitzen», epaileak adierazi duenez.

Bestalde, Bizkaiko Entzutegiak Xabier Kalparsororen kasua ez artxibatzea erabaki du, artxibatzearen aurkako errekurtoa onartu ondoren. Entzutegiak errekursoaren zati bat onartu du, eta heriotza eta torturarik ez zela izan uste badu ere, zuhurtasun eza egon zitekeela adierazi du.

■ GEORGES MENDAILLE BAIONAKO ESPETXEAN

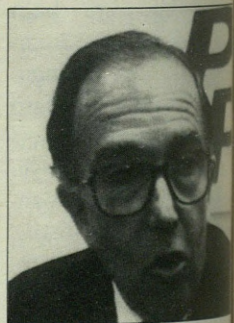
APIRILAREN 22an Gironan atxilotu ondoren maiatzaren 24ean Frantziara estraditatu izan zen eta, ondoren, epaile batek Baionako espetxean sartzeko agindua eman du. Espainiako Poliziak Georges Mendaille GALKidea 1989ko otsailaren 9an atxilotu zuen Frantziak estradizioa eskatu ondoren. Madrilgo Entzutegiak estradizioa onartzea erabaki zuen, baina Espainian urtebete espetxean egin ondoren aske geratu zen 500.000 pezetako (21.740 libera inguru) fidantza ordainduta. Garai hartan gauzatu ez zen estradizio erabakia orain bete da.

H I T Z E Z H I T Z

«Akaso irlandarrak izango dira lehenak autodeterminazioa gauzatzeko, baina ez bakarrik»

Karmelo Landa, Europako hauteskundeetan HBko hautagaia. Euskaldunon Egunkaria, 94-V-22

«Ez dago ezer euskal kontseilari bati EAeri dagokion gai bat eztabaidatzen denean Europako ministroekin biltzea oztopatzen diot»

Marcelino Oreja, Europako Garraio eta Energia komisario berria. Deia, 94-V-22

«Presoak bezala frantses Gobernuak konfinatuak sakabanatzen saiatzen da»

Jon Iratzola Mendikute, konfinatua. Egin, 94-V-25

«Osakidetza dela, ERNEk salatzen dituenean Ertzaintzarako hautaketan eginiko irregulartasunak, txanpon makinen kasua daraman epailea salatzen dituenan auzia atzeratu eta oztopatzeagatik, enpresa eraikitzaile baten komisioen eskandalua dagoenean Nafarroako eskuineko alderdiaren inguruan, ez dakit hauteskunde egitarauaz hitz egiteak emozio dosi nabikoak dituen».

Karlos Garaikoetxea, EAko hautagai Europako hauteskundeetan. Euskaldunon Egunkaria, 94-V-26

«Elkarri-ren manifestaldira joan nintzenean gogorra izan zen, inguruan zegoen bainbat jendeak une jakin batean nire senarra bil zutenen ideia berak eduki ditzaketelako. Baina bestetik, manifestaldira bere berriaren zat zerbait lortu nahi duelako doanaren lekuan nengoen. Horrek arinagoa egin zuen egoera».

Rosa Rodero, ETak hildako Joseba Goikoetxea ertzainaren alarguna. El Correo Español, 94-V-22

G O R D E T Z E K O A K

IGP-EN ARABERA DEMOKRAZIA GAIZKI DABIL

MALTZAGA Urbina autobide proiektuaren inguruan herritarrek zein iritzi zuten jakiteko Interbentzio Gune Partehartzaileak martxan jarri ziren. Baina hori aztertzeaz gain bestelako galderak ere erantzun behar izan zituzten bertan parte hartu zutenek. Demokrasiaren inguruan herritarrek duten ikuspegia esanguratsua da. Demokrazia ongi dabilela % 1,65ek soilik uste dute. Demokrasiak akats ugari dauzkala baina ongi dabilela % 32,67k pentsatzen dute, eta txarto dabilela, berriz, % 65,35ek. Politika ere ez dute begi onez ikusten IG-Petako partaideek, % 44,22ri mesfidantza eragiten baitie eta % 8,58ri haserrea.

K A R T A J O K O A N

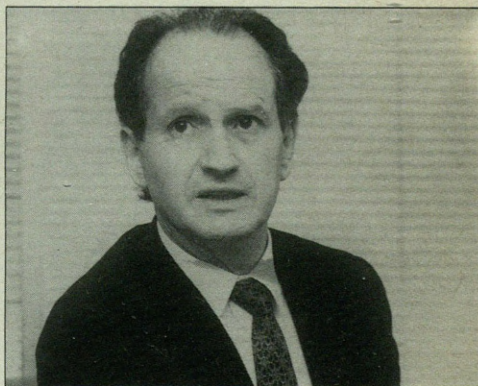
en bido...

RAMON JAUREGI

PSE-EE alderdiaren ustez, «Osakidetzan izandako lapurreta muntaia bat da, borren bidez alderdiaren gainean manipulaturiko zalantza sortzeko». Hori dela eta, sozialistek Juan Mari Atutxa eta Iñaki Azkunaren azalpenak eskatu zituzten, lapurretaren inguruko informazioa jasotzeko. PSE-EEK Osakidetza egoitza zaintzen zuen segurtasun enpresari buruzko informazioa eta egoitza hori Ertzaintzak zergatik ez duen zaintzen jakin nahi zuen. Sozialisten ustez, «ezin da ulertu sistema teknikoa eta zainketarako pertsonak dituen egoitza bat hain erraz bortxatzea».

...ordago!

JUAN MARI ATUTXA

Juan Mari Atutxa berehala azaldu zen kasua ikertzen duen batzordearen aurrean azalpenak emateko prest, eta hortik kanpo ere bere azalpenak emateko gertu izan zen. Barne sailburuak adierazi zuenez, «Eusko Jaurlaritzaren esku dauden egoitzak kontaezinak dira, eta Ertzaintzak ez du guztiak zaintzeko abalmenik. Horregatik ez dugu inolako unetan gure ardura onartzen». Hau azaltzeko adibide bat ere erabili zuen Atutxak. Hain zuzen, Estatuaren menpe dauden egoitzak, INEMeko egoitzak kasu, ez dituztela Polizia Nazionalak eta Goardia Zibilak zaintzen.

Mangera gabeko suhiltzaileak

APIRILAREN hasieran Ruandan gerra zibila hasi zenetik milioi erdi pertsona hil dira, tutsi etniakoak gehientsuenak. Gerra hasi ahala, batez ere hutuz osatutako gobernuako armada eta miliziek tutsien arteko hilketa basatiei ekin zieten. Bertako gerra egoerak eraginda oraindik ezer ziur ez badago ere, milioi erdi pertsona horren denbora gutxian hiltzeko, sarraski plangintza zehatza ezinbestekoa da. Nazien Alemania eta Pol-poten Kanputxearen urratsei jarraituz, Ruandakoa mende honetan genozidiorik handienetakoa litzateke.

Munduko leku desberdinetan, behin eta berriro gerra edo arrazoi etnikoak medio milaka pertsona hiltzen dituzte. Guatemalan armadak doze-

naka milaka nekazari eta indio hil ditu azken hamarkada honetan; Angola, Sudan, Bosnia, eta beste hainbat lekutan antzerakoak gertatzen dira denbora epe luzeagoetan. Zer egin? Hor hasten dira nazioarteko komunitatearen arazoak. Zuzenean parte hartu ala genozidioak baimendu?

TEORIKOKI NBEko zeregin nagusia munduan bakea nagusi izatea bada, argi dago era batera ala bestera parte hartu beharko litzatekeela. Zelan baina? Somaliakoak, mendebaldetik modu interesatuan parte hartzea irtenbide kaskarra dela erakusten du. Begiratu besterik ez zein isilik atera diren estatubatuarrek bertatik eta ezer lortu barik.

Munduak ez du EEBBak edo bere garaian SESBaren gisako zaindariarik behar, baina bai nazioarteko kontsentsuak baimenduko lituzkeen partehartzeak, hots benetako Nazio Batuen Erakundea. Munduak ezin du utzi hango edo hemengo buruzagi baten interes etniko edo politikoenatik ehundaka mila edo milioika pertsona hiltzea. Garapenean dauden herri askotako egoera larriek badute zerikusirik kolonialismoak utzitako ondarearekin, baina gauzak gaur egun dauden bezala daude eta horiei egin behar zaie aurrea.

NBEak Ruandaran parte hartzea erabaki zuen baina erakunde honen asmoak haizeak eramaten ditu sarritan. Nola izan suhiltzaile mangerarik gabe?

Behin eta berriro ahaleginak egiten dituen arren Errusia ez da lehengoa. SESBaren era guztietako hondoratzea eta egun Errusiak bizi duen egoera ekonomiko larria zama handiegia da Errusiak lehengo SESBren garrantzi militarra izan dezan.

Mendebaldearekiko, NATOrekiko, harremanetan bere indarra nabarmendu dadila gura du, baina NATOk Varsoviako Itunkide ohiei emandako tratu berbera eman dio: Bakearen Aldeko Elkartearen kide izatea eta kitto. Etorkizunari begira integrazio sistematizat jotzen dena, NATOren izaera justifikatu eta Europako ekialdeko integrazioa atzeratzeko jokaldiaren usaina hartzen du. Errusiak ez du Europan gerta litezkeen partehartze militarrei buruzko beto eskubiderik lortu eta Mendebaldeak berriro makurtarazi du Errusia bere nahitara.

TERMINOLOGIA

Gozoki. *Tamaina txikiko janari gozoa, azkre urtuz, txokolatz edo bestelako substantziez egina.*

Dagoeneko sartu gara gozokien sasoian. Egia, une oro da gozokiaren garaia, gozozale denarentzat behin-behin. Baina garai hauek bereziak dira, gozokiak gustatu ez arren, gozokiak eskaintzen dizkigute etevgabe: telebistan, irrati, kaleetan... Agintari eta alderdiak gozogileek herritarren heldutasunaz mintzo dira, herritarrenganako konfidantza mezua saltzen dute baina gero, umeari legez, gozokia eskaintzen dio. Lana, garapena, gobernu lan garbi eta argia, zera... denetarik eskaintzen da. Ez da komedia baina, gero gobernatzean ere hala egiten da: «Dena herriarentzat, baina herritarren parte hartzea barik».

EUROPAKO ekialdearen eraldakuntza aurrera eramanez zutenek akasobeharko dute ur apur bat aurpegia freskatzeko. Argi dago sozialismo errearen eredu haiek oro har erreta zeudela. Horrela ulertu zuten orduko agintariek, eta haien herritarrek eta nazioarteko presioak eraginda, iragarapena mendealdeazaleen esku utzi zuten. Hauek liberalismo gordinetik abiatu eta emaitzak oraintxe ikusten ari dira. Lehengo alderdi komunistak gobernura datoz apurka, Polonian, Bulgarian... eta Hungarian orain. Hungariako alderdi sozialistak erabateko gehiengoa lortu du hauteskunde orokorretan. Zenbait gauzetan bederen ez bide ziren horren txarrak.

Xabier Letona

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

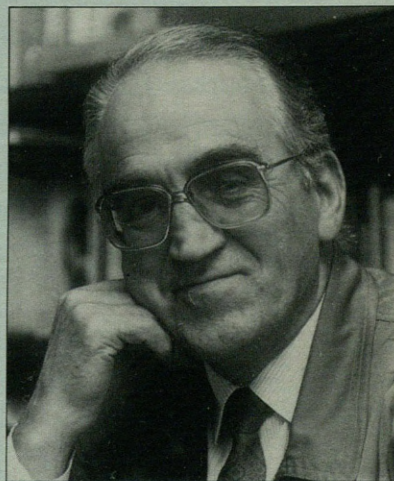
Europar Batasuneko defizita

M**AASTRICHT-EKO** tratatua hamabiek sinatu zutenean, bazirudien Europa Batua asmoak jaupada handi bat egiten zuela. Alde batetik, moneta bakarra mendea bukatzerako. Beste aldetik, berriz, komunitateari aginpide gehiago emango zitzaion alor askotan, hala nola, osasunean, ingurunean, etorkinen arazoan, enpresa barneko arazoetan, diplomazian eta defentsan.

Berehala, ordea, 1992an bertan, euro-etsipena edo euro-erakortasuna hedatu zen bazter guztietara. Ekonomiaren egoera larria zen. Langabezia, etengabe, gero eta gorago. Eta estatuek barneko arazoetara zeharo itzuli ziren, bakoitzak bereari ahal zen moduan eusteko, Maastrichti adio ez bada geroarte esanez. Moneta batasunean aurrera egin baino lehen, ordenatu behar zen norbere etxea. Hots, norbere ekonomia.

EKONOMIAZ gain, beste gai askotan agertu da Komunitatearen ahulezia. Iheslekua eskubidearen legea Alemaniak berekasa ezarri du, baitipat hego eta ekialdeko sarbideak hertsiaz. Bosniako tragedia beltzean nabarmendu da Europar Komunitatearen ezina, bereak diren erantzunkizun eta eginbideak besteri, ONUri, jaurtitzen azkar ibili baita. Bi adibideok garbi agerterazten dute diplomazia eta defentsa arazoetan ez dela sinesgarria Komunitatearen politika.

Eta zer nolakoa da, galdetzen du europar hiritarrek, Strasburg-ko demokrazia? Kontseilua da legegilea. Legebiltzarrak, nahiz eta herri bozek hautatua izan, oso ahalmen eta botere urriak ditu. Batzordea da ekimen gehien sorburua eta legeak idatzi ere berak idatzen ditu. Hala ere, kontu gutxi eman behar dio Strasburg-ko Legebiltzarrari. Hitz batez ager daiteke, hiritar askoren iritziz, egoera hau: defizit demokratikoa.

GURUTZ ANSOLA

Deustuko Unibertsitateko irakaslea

EUROPAR Komunitateari eman zaion egitura urrutiko dago federal egitura izateak. Eta gainera, ez dago esaterik Europaren Batasun politikoak jomuga hori hartu duenik. Izan ere, hor dago Europa Batu eta Estatuaren arteko gatazka. Hamabi estatuak ez dira berdinak, federal erakundea sortzearen aurrean. Baina badira aski bide hantik aurrera zinez pausurik egingo ez dutenak. Ez behintzat Europaren ideiak nahiz sinisteeke eragin eta bultzatuta. Esaterako Frantzia, esaterako Britainia Handia. Europa gaietan aditu baten ideiak zer pentsa eman dit. Frantziaren nahiz Britainia Handiarentzat, estatuak sortu du nazioa, Estatuak suntsiturik egin du nazioarenak. Nola pentsa, orduan estatuak deseraikitzea, nazioa, norberatasuna bera ere, batera, galtzeko?

Ikuspegi bestelakoa dugunok, hots, estatu erakundea nazioaren izkila eta zerbitzari dela espero ahal dezakegu, goitik etor daitekeenik, Europaren Politika Erakundearen aldakuntza?

Oharra: Artikulu hau joan den astea alean atera behar zen sail bonetan bertan. Errakuntzaz Gurutz Ansolaren beste artikulo bat atera zen. Barkamena eskatzen diogu, beraz, Gurutz Ansolari.

Europako gazteek utikan armadari

Armadaren aurkako jarrerak bazterrak harrotu ditu Euskal Herrian eta, oro har, Espainian; batez ere militarrek. Europa aldean, kontzientzi eragozpena arautua eta hedatua dago estatu gehientsuenetan, zenbaitetan mende hasieratik gainera. Intsumisioa, ostera, makal eta erren dabil Europan. Alabaina, azken urteotan azkartze handia ezagutzen ari da.

«**ADOS** nago kontzientzi eragozleei egoera berezia eskaintzearekin, baina ez nuke gura berehala hauetako milaka egon daitezzen». Algeriako gerra garaian, De Gaulle jeneralak esandakoa da. Presio sozialak horretara behartu zuen, baina onarpen horrek ekar zezakeenaren aurrean, bere kezka ere argi adierazi zuen.

Berba horiek ederto asko adierazten dute Europako estatu gehientsuenetako agintariek kontzientzia eragozpenaren aurrean izandako jarrera. Onarpen estuago ala zabalagoekin, baina gehienetan presio sozialak behartuta eta berorren ondorioen beldurrak eraginda, arau estu eta mehatxukorrez inguratuak.

Duintasuna, kontzientzi askatasuna eta bakezaletasuna moduko printzipioetan oinarrituta, agintariek

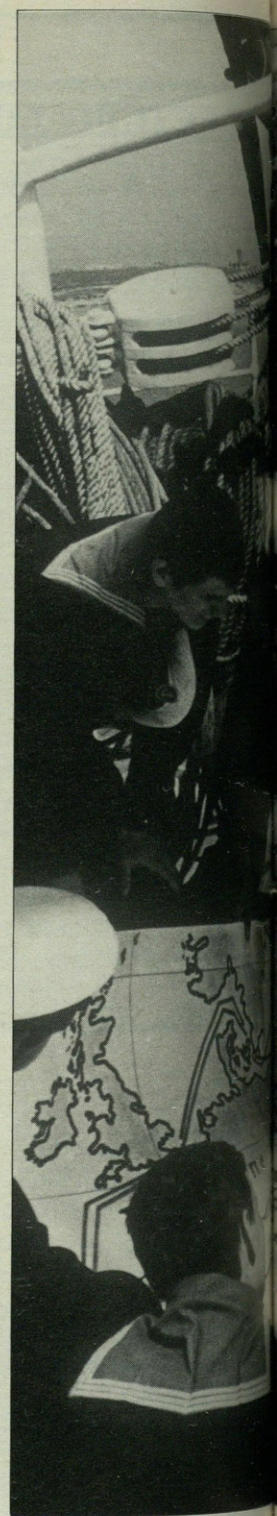
legeria desberdinak eraiki dituzte kontzientzi eragozpena inguratzeko. Gizatasunez hornitutumako oinarritzko eskubide guzti horiek, dena den, estatuentzat askoz garrantzitsuago den beste printzipio handi baten aurrean makurtu beharrean daude: defentsa nazionala. Horregatik legeria guzti horiek kontzientzi eragozpena oztopatzeke pentsatu dira: norbaitek eragozpen hori aztertu eta onartu beharra, normalean soldadutzarena baino denbora luzeagoa... Onarpenera bai, beraz, baina *«onarpen erre-presiboa»*, beldurra eta legimitate eza agerian uzten duten legeriek araututa.

Intsumisioa ahul Europan

Er esanik ez intsumisioari dagokionez. Soldadutza edo ordezkoko zerbitzu so-

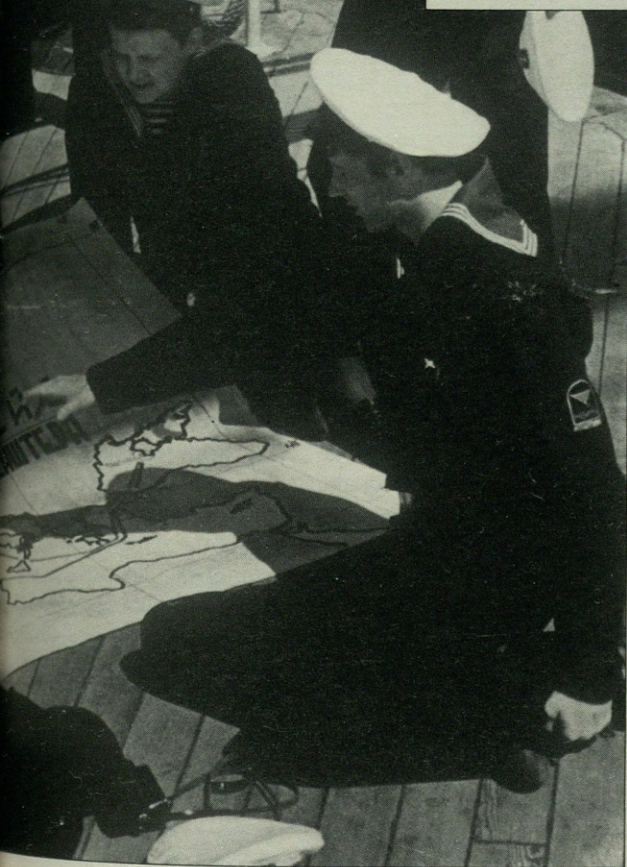
ziala. Muga horietatik at abiatuz gero, espetxe zigorra. Baina apurka, zenbait estatutan behinik-behin (Espainia eta Alemania), mugimendu antimilitarista kontzientzi eragozpenaren esparru estua gaingitzen ari da jada. Estatuak zerbait asmatu beharrean daude eta espetxe zigorrek sortzen duten irudi kaskarrak bultzatuta, zigor administrati-boen autobide zabaletik abia daitezke. Egungo Europan Espainiaren kasua litzateke horren adibiderik esanguratsuenena.

Nagusiki Alemania, Espainia eta Frantzia kenduta, gainerako estatuetan kontzientzi eragozpenak badu indarririk baina intsumisioa banaka gutxi batzuetara mugatzen da. Espainia eta Frantziari dagokienez, Euskal Herria da bereziki aipatzekoa, 2.500 intsumiso ingururekin, Europako intsu-

misio mugimenduaren bunt bilakatu baita.

Greziako kasua ere aipagarria da. Bertan soldadutza egitea nahiaezkoa da eta ez da zerbitzu sozialik onartzen; onartzen diren bakarrik soldadutza bertako armadagabeko zerbitzuak dira. Ondorioz, batez ere erlijio

Eragozpena onartua egon arren, European kontzientziak preso jarraitzen du oraindik: soldadutza zein ordezeko zerbitzuari uko eginez gero, intsumisoak espetxe zigorra jasoko du.

Zigor administratiboak espetxe zigorren ordezk

ARMADA kolokan dago Espainian eta ez atzerriko beste armada idartsu batek garaitu eta Espainia hartu duelako. Oraingoan mehatxua estatu barrutik datorkio, eta ez jantzi militarrez, kalekoez baizik. Iaz 10.000 bat intsumiso zeuden Espainia osoan. Berdin kontzientzi eragozpenarekin. Aurtengo martxoan, esate batera, eragozleen kopurua iazkoa baino % 196 handiagoa izan da (4.001 iaz eta 11.843 aurtun). Erritmo horri jarraituz gero, urte bukaeran 150.000 eragozle izango dira, soldadutzara deitutakoen % 75. Beraz, jaiotzen jaitsiera eta kontzientzi eragozle kopuruaren igoera izugarri honekin 1997rako, edo lehenago, Espainiako Armadak bere defentsa eredia kolokan izan dezake.

Bitartean, iaz estatu espainiarrean zeuden ia 10.000 intsumisoetatik, 145 espetxeratuak daude. Egoera honek, gizartea eta zenbait instituziotatik oso kritika gogorak ekarri dizkio gobernuari, apirilean Europako Legebiltzarrarena besteak beste.

Aurkeztu duen kode penal berriarekin, Juan Alberto Belloch Defentsa eta Barne ministro berriak dakar konponbidea. Legeak ordezeko zerbitzutik hiru egunez arrazoi barik falta izatea (soldadutzako desertzio zigorra) eta intsumisioa bereizten ditu. Honen arabera, intsumisoak ez dira espetxeratuak izango baina zigor administratiboak jasoko dituzte, horien artean isunak eta, 10-14 urte arteko ezgaikuntza eta administrazioko beka edo laguntzak ezin jasoa.

talde desberdinetako 400 bat kide espetxean daude.

Indartuz doa, baina European intsumisioak oraindik denbora beharko du kontzientzi eragozpenak duen indarra hartzeko. Eragozpenaren indarra bera ere, zentzu antimilitaristatik ulertuz, erlatibizatu beha-

rrekoa da hein batean, estatu askoren jokaerek berau mehatxu izatetik onuragarri izatera bideratu dute eta.

Gerra hotzaren ondorengo garaiak eta krisi ekonomikoak defentsa politikari buruzko hausnarketa sakona ekarri dute. Testuinguru horretan kokatu behar dira

Soldadutza eta eragozpena

ALEMANIA. Iraupena: 12 hilabeteko soldadutza eta 15eko zerbitzu soziala. **Prozedura:** Gazteria, Familia eta Osasun Ministerioan egin behar da eragozle eskaera, edozein unetan. **Armada:** 494.300 pertsona. **Eragozleak:** Soldadutzara deitutakoen erdia. **Intsumisoak:** 1.000-2.000 1991n.

AUSTRIA. Iraupena: soldadutza 6 edo 8 hilabetekoa, eta zerbitzu soziala 8koa. **Prozedura:** Barne Ministerioaren esku, soldadutzara joan aurretik eskatu behar da. **Armada:** 42.000 soldadu. **Eragozleak:** % 10 inguru. **Intsumisoak:** Gutxi batzuk daude.

BELGIKA. Iraupena: 10 hilabeteko soldadutza; 10 hilabeteko zerbitzu soziala armada barruan bada, eta kanpoan 14-18. **Prozedura:** aurretiaz eskatu behar da Justizia Ministerioan, eta Barne Ministerioa kudeatzen du ordezk zerbitzua. **Armada:** 92.400. **Eragozleak:** % 3-5.

HOLANDA. Iraupena: 15 hilabete soldadutza eta 20 ordezk zerbitzua. **Prozedura:** eragozteko epe itxirik ez dago, Defentsari eskatzen zaio, eta Ongizate eta Lan Ministerioak prestatzen du ordezkkoa. **Armada:** 103.600 pertsona. **Eragozleak:** % 2,5.

ESPAINIA. Iraupena: Soldadutza 9 hilabete, ordezk zerbitzua 13. **Prozedura:** Soldadutza baino lehenago edo ostean, Justizia Ministerioan eskatu behar da eta honek kudeatzen du zerbitzua. **Armada:** 280.000 pertsona. **Eragozleak:** 1993an % 33 inguru. **Intsumisoak:** 9.393 1993an.

FRANTZIA. Iraupena: 10 hilabeteko soldadutza eta 20 hilabeteko ordezk zerbitzua. **Prozedura:** Eskiera soldadutza aurretik egin behar da, eta Arazo Sozial eta Elkartasun Nazionalaren Ministerioak kudeatzen du. **Armada:** 466.000 pertsona. **Eragozleak:** % 1-2. **Intsumisioa:** Gutxi batzuk.

ITALIA. Iraupena: Biek bera, 12 hilabete. **Prozedura:** Defentsa Ministerioa arduratzen da ordezk zerbitzuaz eta eskaria soldadutzara joan aurretik egin behar da. **Armada:** 390.000 pertsona. **Eragozleak:** 1992an 24.000 ziren, deitutakoen % 10.

NORVEGIA. Iraupena: 12 hilabete soldadutza eta 15 ordezk zerbitzua. **Prozedura:** Ministerio desberdinen artean egiten da eta eskaera soldadutzara joan aurretik egin behar. **Armada:** 32.700 pertsona. **Eragozleak:** % 10 inguru 1975ez geroztik.

armada gehienek daramatzaten bi norabide nabarmen: profesionaltasuna eta kopuru murrizketa. Hala ere, ordezk zerbitzua bestela ere estatuak bideratu beharreko hainbat zerbitzu sozialen estalgarri bikaina dela konturatu dira.

Alemanian, kontzientzi eragozpena handiena den Europako herrian, 1991ko datuen arabera, 150.000 kontzientzi eragozle zeuden. Kopuruak gorantz egin du eta, hala ere, estatuak guztientzako zerbitzuak sortu ditu. Alemaniak, sakonean antimilitarismoz jotako eragozpena defentsa nazionalaren barruan kokatzea eta garatzea lortu du. Horra hor eragozpenaren erronka nagusia: desmilita-

rizazio kutsua eta estatuaren irenste prozesua ekiditea.

Gaur egun munduan dauden estatuetatik 82k zelanbaiteko zerbitzu militarra ezartzen diete herritarrei; 70 inguruk ez dute inongo behar militarrik ezartzen, batzuek armada profesionala dutelako eta beste batzuek armadarik ez dutelako (Costa Rica eta Islandia), besterik gabe. Soldadutza beharrezkoa dutenen artean, gehienek ez dute kontzientzi eragozpena onartzen. Hamabostek, ordea, guztiak europarrak, onartu eta zerbitzua erakunde militarretik at bideratzen dute.

Europar, eskuarki, lau eratako jarrerak azpimarra daitezke. Lehenean Dani-

marka, Frantzia, Grezia eta Suitza bil daitezke; eragozle eta intsumisoen artean ez dute armadara deitutakoen % 2 gainditzen, eta ez da aldaketa handirik espero. Bigarrenean Austria, Norvegia eta Suedia; eragozpena aspalditik % 10 inguruan dabil, baina aurrera begira ez da aldaketarik aurrikusten.

Belgika, Finlandia, Holanda eta Italia hirugarren talde batean jar litezke; 80ko

hamarkadaren bukaera eta 90eko hasieran kontzientzi eragozpenaren azkartze handia ezagutu dute; Italian, adibidez, 1988an 4.000 inguru zeuden, hurrengo urtean soldadutza eta zerbitzu zibilaren denbora berdindu eta kopurua bikoiztu egin zen. Harrezkero bikoiztu joan da eta 1992an 20.000 bat eragozle ziren.

Azkenik, laugarren talde batean azken urteetan intsumiso zein eragozle handitze izugarria ezagutu dutenak daude: Alemania eta Espainia. Alemanian 1991n soldadutza egitera deitutako erdia (151.000 pertsona) eragozle ziren eta 1.000-2.000 intsumiso. Intsumisioak espetxe zigortu

■ **Munduko estatuetatik 82k nolabaiteko zerbitzu militarra dute ezarria eta 72k ez; behartzen dutenetatik, berriaz, 15ek eragozpena lotura militar barik onartzen dute** ●

Mugimendu bakezaleak garai batean eragozpenari emandako kutsu antimilitarista itzaltzen joan da apurka.

duen arren, Alemaniako Gobernuari ez dakarkio oraindik arazo handirik. Espainiaren kasua larriagoa da. Aurten, maiatzaren erdira bitarteko deialdietan 36.000 eragozle ziren eta urte bukaera arte erritmo hori mantentuz gero, kopurua 150.000ra hel daiteke. Hots, soldadutzara deituta-koen % 75; horietatik mila-ka intsumiso (iaz 10.000 bat).

II. Mundu Gerran desertore edo profugo izatea leporatu eta 50.000 pertsonak heriotz-zigorra jaso zuten, eta horietatik 36.000 hil egin zituzten. Gaur egun heriotzeraino ez, baina eragozleek oraindik espetxe zigorgorak jasaten dituzte estatu askotan. Beste batzuetan, arrazoi desberdinak medio, zerbitzu sozial zein militarri uko egiten diotenak ere espetxeratuak edota zigortuak dira.

Ezin esan, beraz, kontzientzia askatasuna bermatuta dagoenik, bermatuta dago estatuaren zenbait egitura arriskuan jartzen ez dituen bitartean. Hortik aurrera abiatuz gero estatuaren erantzuna zigorra da. Ezin esan zerbitzu zibila eta kontzientzia eragozpenaren artean erabakitze askatasunik dagoela, besteak beste, bigarrena askoz luzeagoa ohi denean.

Eragozpena, dena den, estatuak euren egituretan integra dezaketen moduan, intsumisioa ez dago integrazterik. European, alabaina, oraindik ez dute intsumisioaren arriskurik. Era batera ala bestera, eragozle eta intsumisioen indar eta erresistentziaren esku dago kontzientzia askatasunaren etorkizuna.

Xabier Letona

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
D O N O S T I A

HISTORIA ETA GERO

■ ROLDAN AGUR FAXISTETATIK PSOE-RA

ARGAZKIA 1959koa da, gezia gainean duena Luis Roldan Espainiako Goardia Zibilarren zuzendari nagusi ohia eta gaur ihes egina dagoena. Nafarroako Zirauki herrian aterata dago eta bertan, Roldan Espainiako Falangearen agur faxista egiten ari da beste zenbaitekin batera. Garai haietako beste askok ere egingo zuten halakorik seguruenik, baina oraingoan Roldan harrapatu dute. Eta beste gauza gehiago ere harrapatuko dizkiote aurrerantzean.

■ ARAFAT JERIKORA

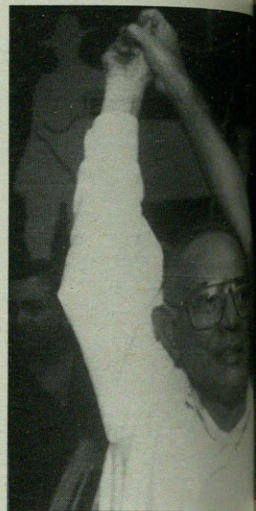
AUTONOMIA proiektuak aurrera jarraitzen du eta aurki, ekainean bertan, Iasser Arafat PAEko buruzagia Jerikora abiatuko da. Gauza bitxia gertatuko zaio, bertako kolono israelarrek bere buruari prezioa jarri baitiote: lau milioi pezeta (166.000 libera inguru) Arafat hiltzen duenarentzat. Halaber, harri-duratik harantzago abiatzeko moduko galdera kolonoek Israeleko fiskal nagusiari egindako galdera, Arafaten burua salgai jartzeko kartelak kalean jar-

tzea ea zilegi den alegia. Hori gutxi balitz, Italiako prentsak Suha bere emazteak dibortziatzeko asmoa duela argitaratu du. Honek adierazi du albisteak ez duela inongo funtsik. Ia Erresuma Batuan legez; Arafat badoa estatu buru baten estatusa hartzen.

■ BELTZEN AURKAKO BAZTERKETA EEBB-ETAN

BELTZEN aurkako jarrera baztertzailerak edukitzeagatik, EEBBetako Denny's janari azkarreko jatetxe kateak 7.290 milioi pezeta (ia 304 milioi libera) ordaindu beharko ditu. Horixe izan da Justizia Sailaren erabakia, jaxetxe katearen aurka aztertutako 4.300 salaketaren ondoren. Beltzek gehiago itxaron behar izaten zuten, azkenean hotza jan, gehiago ordaindu eta beste hainbat gehiegikeria. Denny'sek zorte txarra izan zuen, baztertutakoen artean, besteak beste, Yrekan aidibidez Houstoneko epaile federal bat zegoelako. Beste behin, Maylandeko jatetxe batean, talde bat jatera abiatu, zuriak jan eta beltzak baraurik. Berrir zorte txarra hauetako zazpi Bill Clintonen bizkarzainak ziren eta.

E L E M E L E

«Ezin dut esan sandinismoa banatuko ez denik, baina gure indarrak batasunerantz egiten du, ez banaketarantz».

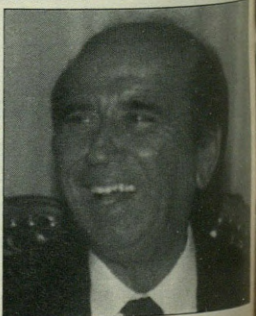
Daniel Ortega, Nikaraguako FSLNko idazkari nagusia.

«Brasilen egunero lau baur biltzen dituzte kalean».

Gilberto Dimenstein, kazetaria eta «Kaleko haurrak Brasil» liburuaren egilea.

«Indioak museoetan bakarrik errespetatzen ditugu (...) Chiapaseko indioen oihua bazterketaren aurkako oihua unibertetsala da. Europako langabetuen oihua ere bada, oro har mundu bonetan modernitateak baztertzen dituen guztien oihua da».

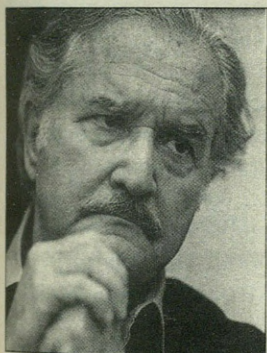
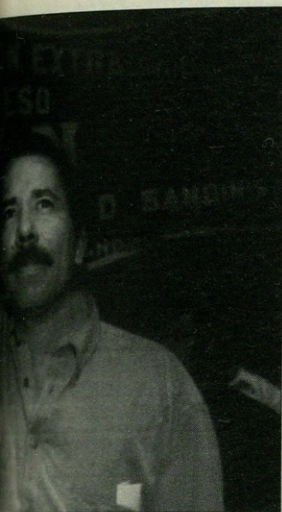
Carlos Fuentes, Mexikoko idazlea.

O I H A R T Z U N A K

VICTORIA LAKUA RUANDARREZ GAINEZKA

RUANDAKO gerrak aurrera jarraitzen du, eta bere zazpigarren astean alde bateko zein bestekoek egindako hilketen ondorioz 500.000 pertsona inguru hil dira. Ugandako Gobernuak, esate batera, hondamendi zona izendatu du Victoria lakuaren alde ugandarra. Bertan Ruandako erreketatik heldutako 40.000 gorpu agertu dira, gehientsuenak zango edo beso motz. Gorpuen usteltze egoerak arrisku larrian jarri du lakuaren zona osoa, bertan izurrite larriak heda daitezke eta. Dagoeneko, Ruandako zazpi milioi biztanleetatik hiru bat inguruko herrialdeetan errefuxiatu dira, batez ere Tanzanian.

*«Espetxean nagoenetik ez dut
Felipe Gonzalezekin hitz
egin, baina aukera
dudanean hitz egingo dut;
lagunak beti lagun dira».*

Carlos Andres Perez,
Venezuelako lehendakari
ohia.

*«Eskuinak mantendu gura
du, ezkerak aldatu,
ezberdintasuna nabarmena
dela uste dut».*

François Mitterrand,
Frantziako lehendakaria.

*«Hego Afrika gure ametsa da,
Ruanda gure amesgaiztoa.
Hilketak ekiditeko zuzenean
esku bartu beharko litzateke».*

Wole Soyinka Nigeriako
idazlea, 1986ko Literatura
Nobel saria.

ARMAK SUNTSITZEA EGITEA BAINO GARESTIAGO

MUNDUAN bildu izan den arma kopuru guztiaren suntsitze ahalmena izendatzeko, ingelesezko *overkill* berba asmatu zen («erabateko suntsiketa» moduan itzul daiteke). 50.000 karga nuklear, 70.000 tona gas pozoingarri, ohizko munizio eta armetan milioika tona, 45.000 gerra hegazkin, 155.000 artilleria tresna eta, besteak beste, 2.000 gerraontzi handi eta urpekontzi. Mundua behin baino gehiagotan lehertarazteko modukoa seguruenik. Baina egitea garestia izanik, suntsitzea garestiagoa da kasu askotan: arma kimikoen kasuan 10 bider garestiago. Bakarrik EEBBetako arma kimikoak suntsitzeko 140.000 milioi pezeta (5,8 miliar libera) beharko lirateke, eta urpekontziak indargabetzea 378.000 milioi pezeta.

Indartsuen legea

Erreminta-makinak bizi duen berrantolaketa prozesuak datu berriak ditu, eta ez baikorregiak. Iazko udazkenean aurrikusitako sei talde nagusiek 23 enpresa bilduko dituzte eta beste 111 hauetatik kanpo geldituko dira.

HISTORIA hurbilari begiratu, iazko udazkenean argitaratu ziren berrantolaketa honen lehen-dabiziko berrien arabera, erreminta-makinaren sektoreko enpresek sei talde nagusien inguruan berrantolatu behar zuten. Enpresen tamaina txikia eta Europako merkatu gogorak tarteko zeuden, baina iker-

keta eta garapenean egin-dako inbertsio eskasak eta eskaeraren jaitsiera ziren, batez ere, berrantolaketa premiazkoa egiten zutenak.

Hala ere, eta egun honetan Eusko Jaurlaritzak zabalduetako berregituraketa plangintzak aurkezteko epea bukatzen dela, berrantolaketa azken unean pitzadura eta porrot

batzuk gertatu izan dira. Gauzak honela, Elgoibarko Etxe-Tar enpresak New Holding izeneko taldean ez sartzea erabaki du eta bestetik, Anayak eta Maquinas Acme enpresek osatutako taldeak ez ditu plangintza hauek Gasteizen aurkeztuko, CME enpresaren 'ezezaren' ondorioz.

CME elkarte anonimo laboralako langileak erabaki zuten taldearen osaketan parte ez hartzea, eta erabaki honekin batera sektorearen eskaeraren berpiztea etorri da —Erreminta-Makinako Fabrikatzaileen Elkarteko bozeramaileen arabera, es-

karia % 10 handitzea aurrera kusten da—.

Defortecnia talde nagusiak ere beste aldeketa bat jasan du Lineas Automaticas enpresak taldean ez sartzea erabaki zuenetik. Honek ondorioz, talde honen osaketa Loire, Gamei eta Ome enpresekin egingo da.

Beraz, talde hauek osatuko dituzten enpresak 23 izango dira Gasteizen aurkeztu diren plangintzen arabera, sektore honetan diharduten enpresen kopurua 134ekoa dela —111 enpresa dira taldeetatik kanpo gelditzen direnak— Nolanahi ere, talde hauetako ordezkakuta dauden enpresak sektoreko produktore garrantzitsuenak dira eta 22.000 milioi pezetako (955 milioi libera) fakturazioa lortu dute, hau da, sektore osoaren fakturazioaren % 45 ■

DIRUAREN

H O T S A

**JOSE MARI
AGIRRE**

ENPLEGU betearen garaia, langabezirik ez zenekoa, orain hogeitabat urte bukatu zen Europar Batasuneko lurraldeetan eta gaur egun % 11ra heldu da bertako batz besteko langabezi tasa. Hego Euskal Herrian askoz ere handiagoa da langabeziaren ehunekoa, bi aldiz gorakoa, Euskal Autonomi Elkartean % 25ekoa izanik eta Nafarroan % 15ekoa delarik.

Zergatik hainbesteko aldea gure langabeziaren eta Europako batz bestekoaren artean? Hiru arrazoi daudela uste dut esplikazio honen atzean. Euskal ekonomiak eraldaketa gogorrak jasan ditu azken hogeitabatean zehar. Industria sektorea eta enpresa gehienak birmoldatu beharrean aurkitu dira eta prozesu aldakor horretan enplegua galdu du gure industriak. Bigarren arrazoa demografikoa da. Nahiz eta euskal

Lana ondasun urria denean

biztanleria osoa gutxitzen ari den, lan adineko biztanleria taldea, 16tik 64rakoa, erruz igo da 1975etik hona (200.000 gehiago) eta fenomeno demografiko honek areagotu egin du lanaren eskea.

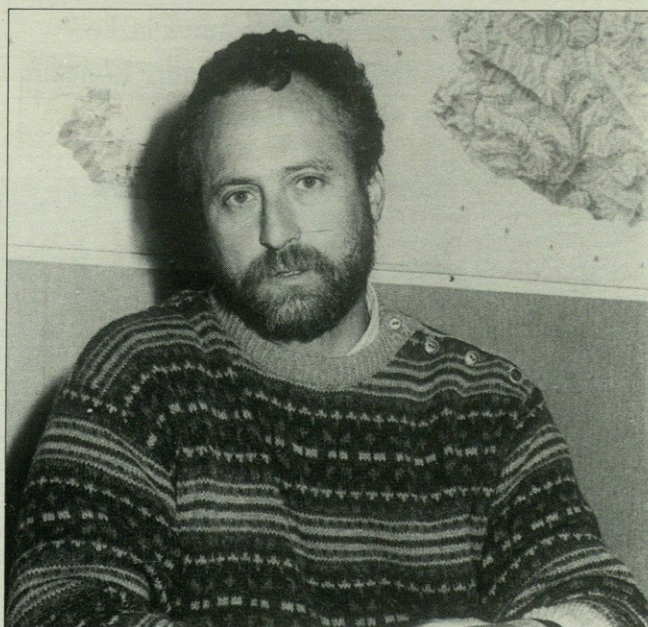
Hirugarren arrazoa emakumearen lan merkatuarekiko jarrerari dagokio, hauen jardueraren tasa bikoiztu egin baita hogeitabateko epe honetan (100.000 emakume okupatu eta 100.000 emakume langabetu gehiago daudelarik).

Ekonomi egitura zaharkituagoa, burdinaren inguruan bildua eta eraberritu beharrekoa. Presio demografiko handiagoa eta Europar Batasuneko lurralde askotan lehenagotik emana zen emakumearen lan munduko parte hartzea beranduago eta krisiarekin batera tokatu zaigu hemen.

Paul Nicholson, EHNEko ordezkaria

«Ardoaren erreforma kolpe berria da»

Pasatu den ostegunean Bruselan Nekazaritza komisarioa den Steichel-ekin bildu zen Euskal Herriko Nekazarien Elkarteko Paul Nicholson. Datorren udazkenean onartzekoa den ardogintza arloaren erreforma mintzagai, zer esan handia emango duena.

Aurreko astean Paul Nicholson Nekazaritza Komisarioarekin bildu zen Ardoaren Erreformaz hitz egiteko.

erregioek konpetentzia handiak ditugu baina kontuan hartu behar dugu Europako erregioak oso desberdinak garela eta edozein programa egiteko aukera badaukagu ere, beti erreformaren mugetan kokatu behar dugula; hau da, produkzioa % 20 murriztu behar dugula. Notizia oso eskasa da.

A. Hala ere, ardogintza arloaren erreforma Iparraldeko herrialdeen onerako da, produkzio industrialen aldekoa.

P.N. Bai, eta horregatik esan diogu ados gaudela % 20ko murrizketarekin, baina non eta nola egin den gogoan hartuz. Hau da, Alemanian hektarea bakoitzeko 112 hektolitroko produk-

zioa dute; gurea, aldiz, 40 hektolitrokoa da. Hala ere, eta gurea kalitatezko ardoa izanik, % 20ko murrizketa egiteko beharrean gaude erreforma hau dela eta. Ardoaren erreforma kolpe berri bat da.

A. Zeintzuk dira erreforma honek ekarriko dituen ondorioak?

P.N. Honek izugarriko eragina izango du Euskal Herri osoan, Arabar Errioxan batipat, non 2.000 hektarea desagertaraziko dituen. Nafarroan Gobernuak laguntzak ematen ditu esplotazioak uzteagatik. Gipuzkoan eta Bizkaian txakolinaren produkzioa dextente murriztuko da; Iparraldean ere egoera antzekoa da, bertako produkzioak txikiak eta kalitatezkoak direlako. Bestetik, tresna hauxe, produkzio txiki eta kalitatezkoekin erabiliko da, Steichelek kontrakoa esan arren.

A. Zein da alternatiba?

P.N. Europa honek garatzen duen industrializazioa eta intensifikazioa ekiditea, ingurugirorako eta produktuen kalitaterako hobeak izango diren baliabideak erabiliz. Adibidez, ardo kuota hektareako 100 hektolitroa jaitea.

Hala ere, oraindik denbora dugu presio politikoa eta sindikatu alorreko egi-teko, datorren udazkena arte. Euskal gobernuak presio politikoa egin behar dute gure produktuen defentsan.

Myriam Gartzia

ARGIA. Nolako izan da Steichelen jarrera zuen proposamena aurkeztu duzunean?

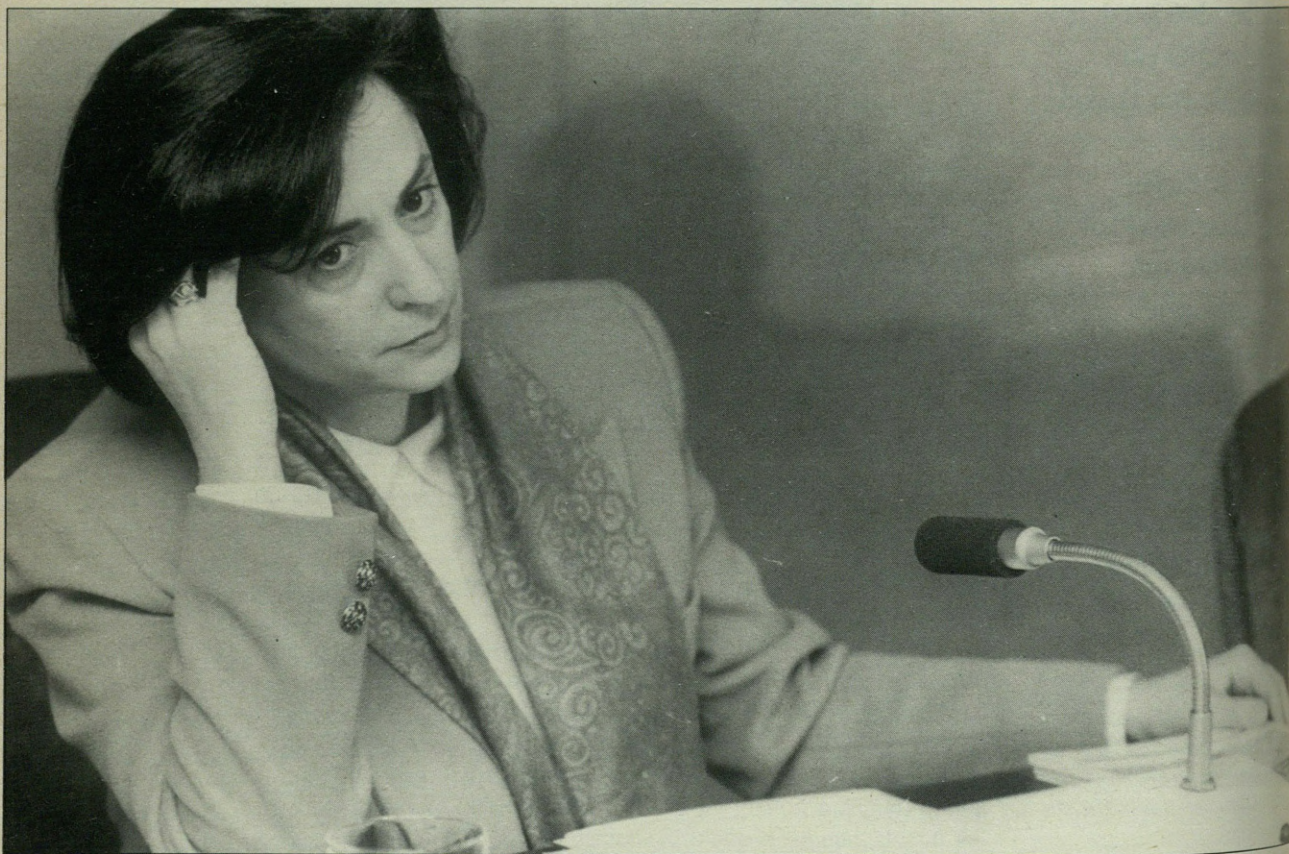
PAUL NICHOLSON. Erreformaren defentsa egin du. Berak azaldu digunez,

Eusko Alderdi Jeltzalea eta hizkuntz politika:

BERRANTOLAKETA BEHARRA

Joseba Arregik hurrengo legegaldian Eusko Jaurlaritzan ez jarraitzeko asmoa publikoki azaldu duela, Administrazioa AEK eta «Euskaldunon Egunkaria»rekin akordioa sinatzekotan da. Bien bitartean, Mari Karmen Garmendia Hizkuntz Politikarako idazkari nagusia antolamenduzko berregituraketa zabalari heldu beharraz mintzo da. Testuinguru honetan, badirudi EAJren estrategian zenbait gauza aldatzera doazela.

HAUTESKUNDE autonomikoak gero eta gertuago direla, hurrengo legegaldian Eusko Jaurlaritza nola osatuko den jakiteke, beraz, Lakuako bi alderdi gobernuakideak hainbat pista ematen hasiak dira.

Apirilaren 22an, Eusko Legebiltzarrean egindako agerraldian, Mari Karmen Garmendia antolamenduzko berregituraketa beharraz mintzatu zen. (Argazkia: Olalde).

Ohizkoetatik lan eremu berrietara

● Euskararen ondoren-gotaratzeari bermatzea: gurasoak edota bietako bat euskalduna denean seme-alaben lehen hizkuntza bakarrik edo erdararekin batera euskara izan dadin egitarauak garatzea. Hots, hizkuntz transmisioa bermatzea.

● Ohizko erabilera eremuak sendotu eta eremu berriak irabaztea: gune soziolinguistiko euskaldunenak ziurtatzea da lehentasuna —UEAren elkarlan programak burutuaz kasu—, eta hiztunen gertuko komunitatean erabilerarako baldintzak sortzea. Aisialdia, kirol eskaintzak eta ira-

kaskuntza ez arautuak trataera bereziz sakontzea. Bestalde, ekimenok zerbitzu eta lan mundura zabaldu nahi dira, Bergarako Elai eta Beasaingo Kraffenpresetan egiten ari diren euskalduntze esperientzia pilotoen bidetik.

● Hiztun berriak irabaztea: hezkuntz sistema eta helduen euskalduntze alfabetatzeari bitartez. Bi arlo horietako eskaintza egungo beharretara egokitzeari —hezkuntz ereduak kasu—, bestalde, helduen euskalduntzearen sektorearen diagnostikoa egitea, lan esparru eta metodologiaren azterketa eginez, besteak beste.

● Administrazioaren euskalduntzea: eginiko plangintzaren bideari jarraituz, emaitzen azterketa burutu eta horren arabera proposamen berriak. Euskalduntze prozesua eremu berrietara zabaltzea, Osakidetza esaterako.

● Euskararen egokitzapena gaur egungo garapen beharretara: hizkuntz industriaren alorra sendotzea, hizkuntza teknologia aurreratuenekin txertatuz, Euskaltzaindia, UZEI eta Elhuyar bezalako erakundeekin laguntzaz, besteak beste. Testuinguru horretan kokatzen da Eusken proiektua.

zerbait: koordinazio arazoak, bikoiztasun edo bikoiztasun arriskua eta batera jokatzeko eragotzi duen irizpide desberdintasuna, besteak beste.

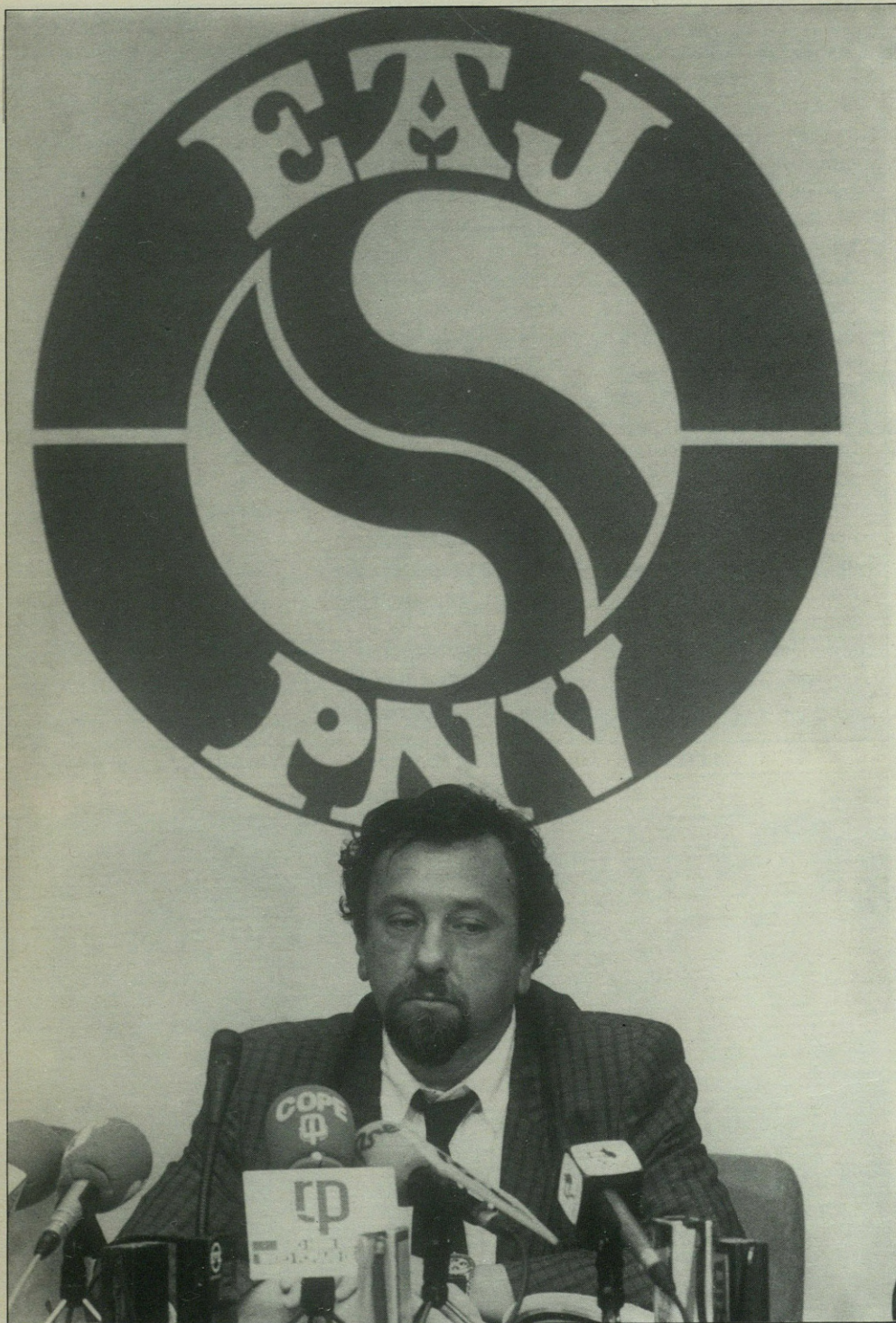
Berregituraketa baten beharra, beraz, planteatu da. Horrek Eusko Jaurlari-

tzako Saitetan eragin ditzakeen aldaketak, hala ere, ikusteke daude oraindik. Bada, baina, berregituratze horretan Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak gidaritzan indar handiagoko hartuko duela dioenik. «HPIN Lebedakartzan

Hilaren 20an, HABE eta Bertan euskaltegi homologatuaren arteko hitzarmena sinatu zen; AEK eta HABEren artekoa, berriz, sinatzekotan da. (Argazkia: Ander Gillenea).

HPINen indartzea?

azken hamabi urteotan Administrazioan euskararekin loturiko hainbat atal sortu direla aipatuta, eta Administrazioetik at ere hainbat herri ekimen sendotu eta berriak ugaltu direla kontuan harturik, honela arituko garmendia: «Garapen bide eta batez ere azken hamabi urteotan gertatu izanak, berekin ekarri du agian bazkide krisiaz baxa daitekeen moduko

Luis Mari Bandresen ustez, «euskararen alor guztiak sail berean biltzea hizkuntza ghettoan sartzea da, izugarrizko hankasartzea».

egotea azierto handia da —diosku Mari Karmen Garmendiak—, horrek sail guztiekin barremanak ahalbideratzen baititu. HPINen behar adinako baliabiderik ez badago, baina, abalegin hori antzua gerta daiteke».

Egokitzapenak hortik etorri behar du Mari Karmen

Garmendiaren aburuz; hots, aurreko bi urteetan aurrekontuetan diru murrizketak izan dituen saila horniztetik. «Hizkuntz politikaren arduraz izango duen organu hori indartzeak ez du esanahi beste sailek beren eremuko konpromezuak izango ez dituztenik, barreiatuta ditugun hainbat

baliabideren berrantolakuntza baizik».

Ildo beretik mintzatu zaigu Luis Mari Bandres Euzkadi Buru Batzarreko kidea: «Alor guztiak sail berean biltzea euskara ghettoan sartzea da, izugarrizko

■ «HPIN indartu egin beharko litzateke, bere azterketa eta diagnosiak gauzatu daitezkeen» ●

LUIS MARI BANDRES

hankasartzea. Hala ere, HPINek gainontzeko sail guztietan eragina izan beharko luke, denekin hori manetan dagoen idazkintza horizontala baita. Hala balitz indarra eman beharko litzaioke bere azterketa eta diagnosiak gauzatu daitezkeen». Zentzu honetan daiteke Mari Karmen Garmendiak defendituriko «erri erakundeen programak bateratu, ebaluatu eta ekintza programa nagusi egokitzea».

Balitzko indartze hori testuinguruan, Kultura Sail leko zenbait esparru —HABE eta euskararen sail tapena kasu—, HPINebaitan bil daitezkeela da hipotesia. Hipotesi hori arabera beti ere, Kultura Sailak orain artekoa baino esparru mugatuagoa izan behar du HPINek zenbait esku hartu berri bere gain hartuko litzatekeela.

Bigarren hipotesia orain arte baino eskumen gutxiago litzatekeen Kultura Saila Hezkuntzarekin sail berean bildu nahiko den, Nafarroako Gobernuarekin batera.

nuan gertatzen den legez. Dirudienez, izan ere, Hezkuntza berreskuratzea da EAJk bere buruari jarriko lehentasunetako bat.

Hizkuntz Politikarako idazkari nagusiak eginiko antolamenduzko berregituraketa horrek, bestalde, hirugarren atalik badu: «herri erakundeen eta euskararen aldeko gizarte taldeen abaleginak ekintza plan nagusi batera egokitzeko Euskararen Aholku Batzordea garatzea».

Aholku batzorde horrek, Mari Karmenen ustez, «herri ekimenaren ordezkaritza garrantzizkoa izan behar du, eta erakundeekin lotura hori eginez, lehentasun eta behar horiei buruzko bere iritzi eta hausnarketa eman. Bestalde, Euskal Herri osoko egoera kontuan hartu behar du».

Zentzu honetan, garatze hori zenbaterainokoa izan-

go den da galdera. Euskara Aholku Batzordeak orain arte baino benetako indar handiago hartzea iritsiko ote den.

Benetako indarra, hala ere, Administrazioa eta zenbait herri ekimenen artean urtetan egondako harlauzak izan du. AEK eta «Euskaldunon Egunkaria»-ren kasuak adibide nagusi; bai batean baita bestean ere, baina, sinatzeko-tan dira akordioak. Lerrook idaztean sinatu gabea, hurrengo astean etor daiteke AEKrena, pixka bat beranduxeago, berriz, «Euskaldunon Egunkaria»-rena.

Denbora luzez Kultura Sailak ekimen hauekiko

mantendu ikuspuntu belligerantea ezaguturik, bat baino gehiago harrituko zuen azken urte honetan gertatutako desbloketak, areago itxura guztien ara-

bera Joseba Arregiren azken legealdian garel.

Alberto Irazu

Joseba Arregi
Kultura sailburuak
—Iñaki Zarraoa, EITBko zuzendariarekin argazkian—, Eusko Jaurlaritzan ez jarraitzeko asmoa azaldua du. (Argazkia: Olalde).

Multisol Betaurrekoak.
Bere prezioak bakarrik txundituko zaizu.

Horrelakoak dira Multisol berriak:
Erakargarriak, gazteak, puntakoak ...;
zure modukoak. Aukeratu, ipini eta
goza itzazu.

Zinkunegi Optika

MULTIOPTICAS
Beti Zuri Begira Vd.

Hernani, 4 — DONOSTIA

laztik daude Bilbo eta Gasteizko gotzaitegiak izendapen berrien zain

GOTZAIN SANTUAREN ZAIN

Urtebete igaro da jada Bilbo, Gasteiz eta Iruñeko apezpikuek euren dimisioa Erromara bidali zutenetik. Nafarrek ondorengoa jaso zuten, baina ez da berdin gertatu beste biek. Zurrumurru askok inguratu dute balizko izendapena, baina berri ofizial gutxi. Badirudi laster desegingo dela korapiloa, Vaticanok Espainian duen nuntzioaren nahiak betetzen baldin badira behintzat.

JOAN Paulo II.ak bilera garantzitsua egin behar zuen joan den maiatzaren 9an. Irristada batek eragotzi zuen bilera, Aita Santuak izter-hezurra hautsi baitzuen, eritetxean amaituz. Aipatu bilera ekainaren 13an.

Urte luzez Bilboko gotzain izan den Luis Maria Larreak iazko apirilaren 19an aurkeztu zion dimisioa Aita Santuari.

arte atzeratu da. Bilera horretan landu beharreko ezasko hitz egin da, baina iturri fidagarriek adierazita-koaren arabera, gai nagusi-
sietako bat gotzainen jubila-
zio adina izango da, Vati-
canok atzera bota nahi baitu
gotzain guztiek 75 urte be-
tetzearan euren dimisioa
Erromara bidali behar du-
tela dioen legea.

Lege hau atzera botako
balitz, munduan zehar jubila-
tuak dauden 800 gotzai-
nen egoera aldatuko litza-
teke. 75 urte bete eta euren
dimisioa bidali duten 800
horien artean bi euskal got-
zain daude: Bilboko Luis
Mari Larrea eta Gasteizko
Jose Maria Larrauri. Iazko
martxoaren 4ean igorri zuen
dimisioa Gasteizkoak eta
apirilaren 19an besteak,
euren urtebetetze egunean.
Urtebete baino gehiago
iragan da, beraz, baina
oraindik ez da ordezkorik
izendatu, beraiek jarraitzen
dutela, bitartean, apezpiku
lanetan.

Gotzainen erantzuna

Bilboko gotzaitegira argita-
sun bila deituta, got-
zainak zer esanik ez duela
adierazi digu bere idazka-
riak: «Ondorengoa izendatu
bitartean, Larrea jaunak ez
du adierazpenik egin nahi,
bere ordezkoak hartu be-
harko dituen erabakietan
ez eragitearren». Gasteizko
gotzaitegian antzeko eran-
tzuna jaso dugu.

Ondorengoa askoz ere
bizkorrago jaso duena Iru-
ñeko gotzaitegia izan da.
Fernando Sebastian aragoi-
tarra izendatu baitzuten
gotzain, aurrekoak dimisioa
aurkeztu eta berehala.

Etzalarreko parrokoa den
Pello Apezetxearen hitzak
oso gogorak dira izenda-

Birmoldaketa Euskal Elizan?

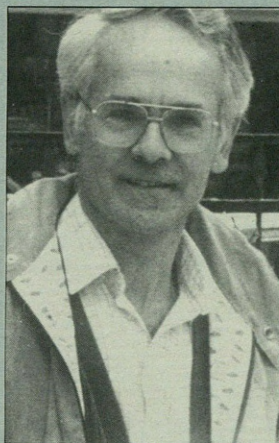
EUSKAL Herriko dioze-
siek beti osatu dute eremu
delikatua Vaticanoren-
tzat. Bere egoera sozio-
politiko eta kultural kon-
plexuek aurreko erregi-
menean Estatu espainia-
rraren interesen aldekoa
izan zen kontu handiko
tratamendua exigitu die
eliz agintari gorenei: Gas-
teizko diozesiaren bana-
keta (1950), bi eliz he-
rrialdetan zatitzea, eta
gotzain kanpotarren
izendatzea.

Duela urte batzuetatik
hona, Euskal Herriko
gotzainak euskaldunak
izan dira eta pastoral ko-
mun bat mantentzen
saiaitu izan dira arlo ba-
tzuetan. Bereziki ezagu-
nak izan dira Iruñea, Bil-
bo, Donostia eta Gasteiz-
ko gotzaiek sinatutako
Gutun pastoralak.

Jubilazio arrazoienga-
tik —75 urte—, Iruñea,
Bilbo eta Gasteizko go-
tzainek dimisioa aurkeztu
zuten iaz. Bizkortasun er-
latibo izendatu zuten
Fernando Sebastian ara-
goitarra Iruñeko artza-
diozesirako. Honen eus-
kara ezegutza hutsak,
«Nafarroako gotzainak
euskaldun izan behar du-
zioen gutun ireki bat zu-
zendu zioten ehun apaiz
nafarren erantzuna eragin
zuen.

Bilbo eta Gasteizko
gotzainen izendapena
atzeratzen ari da, Taglia-
ferri nuntzioak afera hau
bere lerro kontserbado-
rean konpondua uzteko
duen interesa handia izan
arren.

Bi diozesien aldetik
proposamen desberdinak
egon dira. Gotzain be-

FELIX PLACER

Euskal Herriko Apaizen
Koordinadorako partaidea

riek orain arte mantendu
izan den lerroa jarrai de-
zatela nahi da, euskaldu-
nak izan daitezela, herri
honen arazoetatik hurbil
daudenak. Euskal Herri-
ko Apaizen Koordinado-
rak proposatu zuen:

-Herriari entzun, he-
rriaren kultura, historia,
hizkuntza

-Adi izan eta entzun,
azken hitza esan beharrik
gabe

-Elkartekide bat gehia-
go izatea zerbitzu-izpiritu
berariak... anaia anaien
arte

-Herriaren ondoan
otoitz egiteko era berri bat

-Bokazioen arazoa
modu desberdinez bide-
ratzea: apaiztegi eta ko-
mentuetarako jendea
aurkitzea baino gehiago
izan behar du, eliz eta
apostolutza-elkarte txi-
kiak sortzetik sortuko
baitira ministeritza des-
berdinak

Hala ere, eta pastoral
larritasuna izan arren,
itxoite egoera mantentzen
da. Bien bitartean, baliz-
ko hautagaien inguruko
zurrunmurrak ugaltzen

ari dira komunikabideen-
tan.

Ez da erraza itxoinaldi
hau interpretatzea; baina
joera inboluzionista eta
kontserbadoreak nagusi-
tuko diren beldurra haz-
ten doa, Euskal Herriko
Apaizen Koordinadorak,
gure herriaren egoerak
planteatzen dituen beza-
lako galderei erantzuteko
gai diren gotzainak eska-
tzen dituen arren:

Euskal Elizak ahal die
gure herriarengandik da-
tozkion galderei eta ara-
zoei, jatortasun profeti-
koz eta eragin askatzailez
erantzun?... Gai izango al
gara, gaur egun, gure
apaizkide batzuk behi-
nola (Derio, 1968) eskatu
zutenez, pobreen eliza,
askea eta askatzailea, di-
namikoa eta sortzailea,
sorterrikoa, hau da, Eus-
kal Eliza eraikitzeke?...
Uste dugu erantzun pas-
torala bideratzeko edo-
zein inboluzionismo
gaingaitu ahal dezakeen
ausardiak ebanjelio si-
nesgarria behar duela.
(Euskal Herriko elizarako
apezpikuen izendapenak
direla eta, 1993ko mar-
txoa).

Euskal Herriko egungo
gotzainek eskatu eta bul-
tzatu berri dute «gure Eli-
zaren etapa historiko be-
rrirako bidean pastoral
ebanjelizatzailean zko al-
daketa», non beraiek sar-
tuak sentitzen diren (Iru-
ñea eta Tuter, Bilbo, Do-
nostia eta Gasteizko go-
tzainen idazkia: «Ebanjeli-
zatzea federik ezak jotako
egunotan», 1994).

Euskal Herriko mende
amaierako apezpikutza
berrirako erronkak dira.

Argazkian, eskuinetik ezkerrera, euskal gotzainen batasun pastoralaren adibide izan diren Setien (Donostia), Larrea (Bilbo), Zirarda (Iruñea, egun Fernando Sebastian dago gotzain) eta Larrauri (Gasteiz).

Gotzain bat, gotzain bi

UDAN bertan Vaticanok Espainian duen Tagliaferri nuntzioa Erromara doala publiko egin zenetik, hainbat izen bota izan dira Gasteiz eta Bilboko gotzaitegiaren geratuko diren hutsuneak bete ditzaketela eta. Bi izan dira batez ere aipatutako hautagaiak: Bilboko gotzaitegirako, Zamorako gotzaina den Juan Mari Uriarte bizkaitarra eta Gasteizkorako, Peruko Episkopal Konferentziako idazkaria eta bertako Callaon gotzain diharduen Luis Irizar nafarra.

Urarte gotzaina, Zamorako gotzaitegia bere eskutik hartu baino lehen jada Bilboko gotzainaren laguntzaile lanak betetakoak, nabarmen ezagutarazi izan da beti euskaldun bezala. Bizkaiko pastoralara osatzen lan handia egin zuela diote, bultzatzaile nagusitzat geratuz askoren buruetan.

Irizar, aldiz, beste muturrean dugu. Soziologoa eta elkarrizketarako gaitasun handia erakutsi duena, Sukia kardinalearekin behin baino gehiagotan bildu da. Euskalduna izan arren -1962tik 1968ra artean Aita Pasionisten bikario izan zen Euskal Herrian-, 20 urte baino gehiago daramatza Perun.

Tarazonako gotzaina den Azurmendi jauna, nafar salesiarra, aipatu izan da ere azken aldian, eta jakina da euskara ikasten ari dela, Euskal Herrira etorriko denaren seinaleztat hartu izan dena inguru batzuetan.

pen honen aurka: «Egia esan, nire ustez Eliza instituzionalak ez du oraindik aintzat hartu gai honen garrantzia. Orain anitzetan aipatzen da inkulturazio hitza, herri bakoitzaren kulturaren txertatu eta bertatik ebanjelizazioa bultzatu nabian, baina hemen gutxienez, oso urrun dago horretatik».

Gainera, Apeztexearen iduriz, «Elizak gauza hauek boterearen antzera jokatzen du. Botere sozial eta politikoen babesean. Bestela, ez dugu ulertzen zergatik Euskal Herria oraindik herrialde eklesiastiko bezala ez duten onartzen. Zergatik ez da Euskal Herrikoa eta euskalduna Sebastian?».

Jaca, Calahorra eta Donostiarekin dago herrialde eklesiastiko batean Iruñea, Bilbo eta Gasteiz Burgosekin daduela. Franco garaitik jaso da zatiketa hau. «Fran-

co hil zenean Konferentzia Episkopalak ontzat hartu omen zuen Hego Euskal Herria herrialde episkopalar bilakatzea, baina Vaticanoren eskutik utzi zenez hori onartzea, oraindik zatiketa da nagusi, ez baita aldaketarako une egokia inoiz ikusten. Madrilen in-tereseak hor zerikusi handia dute», gehitu du Apezte-
txeak.

Euskal Herriko Apaizen Koordinadorako partaidea den Txema Auzmendik berretsi egin ditu nafararen

■ «Egia da, ezagutzen ez ditugun arrazoiak medio, gehiegi luzatzen ari direla izendapenak» ●
J.R. SCHEIFLER

hitzak. Espainia osoan dauden 9 gotzaitegi hutsu-
neen artean garrantzitsue-
nak Bilbokoa eta Gasteiz-
koa direla diote koordina-
dorakoei: «Nafarroan egin
duten gauza bera egin nahi
dute Bilbon eta Gasteizen,
euskaldunak eta abertza-
leak ez diren gotzainak
sartu, aspaldidanik Hego
Euskal Herriko gotzainek
elkarlanean egin duten lan
pastoralaz zapuztu nabian».

Kezkaren erroa

Koordinadorako partai-
deen esanetan, beraz, arazo
politiko eta pastoralak bil-
tzen dira prozesu honetan,
Vaticanok ongi biribildu
nahi duen plan baten ba-
rruan. Deustuko Unibertsita-
tean Teologia irakasle den
Jose Ramon Scheifler ez da-
tor bat Koordinadorako
apaizek egiten duten ira-
kurketarekin: «Askotan esa-
ten da Vaticano ez datorre-
la bai euskal gotzainen le-
rroarekin, baina nik ez nu-
ke ziurtatuko hemengoan
lerroa aurrerakoia denik.
Halaber, gizarte sekularra
eta Vaticanoren arteko ti-
rabiretan, euskal apezpi-
kuek Erromaren lerroa ja-
raitzen dutela uste dut.
Hori bai, badira puntu kon-
kretu batzuk, Euskal He-
rriari dagozkionak, bertako
gotzainek zabaltasunez

Aita Santu euskaldun bat

ESPAINIAKO gotzaite-
gietako hutsuneak bete
behar direla eta Vaticano
sortu diren komeriak pu-
blikoak baldin badira,
Joan Paulo II aita santua-
ren ondorengotzak sortu-
takoek aurre hartu dute.
Aita Santuaren osasun
egoeraren inguruko zu-
rrumurrak azken aldian
piztu egin dira, hainbes-
teko indarrez ezen bere
ondorengoa zein izango
den asmatu nahian hasiak
baitira Vaticano bertan.
Hautagai desberdinen ar-
tean euskal herritar bat
dago. Roger Etxegarai Ez-
peletan jaio zen, 1922ko
irailaren 25ean, eta Zu-
zenbide Kanonikoan
doktorea da. Euskalduna.
Ezpeletan apezte zuten
1947ko uztailaren 13an. Bi

urte beranduago Leveque
kardenalaren idazkari
partikularra izan zen.
1953ko urtarrilean Ekintza
Katolikoaren idazkari
izendatu zuten. Hurrengo
postua Bikario Nagusia-
rena izan zen, 1960ko
urriaren 18an lortu zuena.
1969ko martxoaren

27an Pariseko artzapezpi-
kuaren laguntzaile izen-
datu zuten, eta handik ha-
mar urtera, ekainaren
30ean, kardenal egin zuen
Joan Paulo II.ak. Oraingo
lana Zuzenbide eta Bake
Kontseilu Pontifizioan
betetzen du, lehendakari
hain zuzen ere.

Roger Etxegarai, duela 72
urte eskas Ezpeletan
jaioa, Joan Paulo II
ordezka dezaketenen
zerrendan agertzen den
euskalduna dugu.

tratatu dituztenak eta Va-
ticanok, normala denez,
ukitu ez dituenak».

Tagliaferri nuntzioak
Madril udan utziko duela
gogoratu digu Scheifler-ek,
eta ordurako auzia kon-
pondu beharko litzatekeela:
«Uste dut bizitzako arlo
guztietan duela eragina
politikak. Euskal Herrian
Estatu espainiarreko beste
lekuetan baino gehiago

agian. Oso posiblea da, be-
raz, izendapenetan ere
eragin hori egotea.».

Izen asko aipatu izan dira
hutsune biak betetzeko,
baina oraindik berri ofizialik
ez. Durangoko Santa Maria
parrokiako apezte den Felix
Aretxaga, mota honetako
kanpainetan aritu izan dena
duela gutxi arte, izen des-
berdinen balio ezaz min-
tzatu zaigu: «Uriarte eta Iri-

zar izan dira nik gebien
entzun ditudan izenak,
baina uste dut denbora ge-
biegi igaro dela eta etortze-
koak balira jada bemen
izango genituela, beraz,
beste batzuk etorriko direla
uste dut». Badirudi udaren
beroarekin hoztuko direla
zalanza hauek.

Amagoia |ban

BILBO LIBURU BERRIAK

AREATZA

EKAINAK 2tik - 12ra

Ordutegia Goizez 11,30 - 14,30

Arratsaldez 17,30 - 21,30

HATOR BELDUR GABE!

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

LANGABEZIAREN AURPEGI GORDINAK

Duela gutxi Eustat-ek Biztanleria Aktiboaren gaineko Inkesta (EPA) argitaratu du, eta honen arabera 1994eko lehenengo hiruhilekoan langabezia %25,8ra igo da Euskal Autonomi Elkartean eta % 14,7ra Nafarroan. Iturri berorien arabera, gainera, EAEko 21.200 familiatan inork ez du lanik egiten eta Euskal Autonomi Elkarteke biztanleriaren % 4,2 Pobreziaren Kontrako Plangintzaren babesean bizi dira.

BILBOKO Errekalde-berri auzunean bizi da betidanik. Betidanik baino, 14 urte zituela Burgoseko herri txiki hura utzi eta Bilbora etortzea erabaki zuenetik. Bertan, auzunean, Pako, gaur egun bere senarra dena, ezagutu eta ordudanik elkarrekin bizi dira. Bi alaba dituzte, urteetan gora doaz eta langabezia dauka. Biak. Une honetan Pako da familian langabezia laguntza jasotzen duen bakarra

eta «*sakrifizio handiak eginda eta asko kostata beltzen gara bilaren bukarara*». Maria Urrutiaren bizitza bezalakoak asko daude Bilbon, eta ez du bere familiaren egoera gehiegi azaldu «*gai hauek ez baitira plazaratzeko modukoak. Badakit ez garela bakarrik, auzunean ikusten da gero eta gehiago doazela egoera txarrera, baina etxeko atetik barrura bizi ditugu une mingarrienak*».

Sosak kate motzean lotu, iazko arropak baliatu, beketara jo alaben ikasketak ordaintzeko, edozein laguntza ekonomiko 'borrokatu', eta egoera duintasunez eramatea da bere eguneroko eginbeharra. «*Ez da erraza —esaten digu grabagailua begiratu gabe—, baina egoera benetan salagarria da. Pakok bainbat urte eman ditu lantegian eta 50 urte dituela nora jo dezake lan bila? Zer egingo*

dugu?». Ez da erraza Mariaren galderei erantzutea eta gainera, berak esaten duen moduan, ez dira egoera hau jasaten duten bakarrik, Euskal Autonomi Elkartean 21.200 familia bizi baitira egoera horretan, hau da, familikide bat berak ere ez du lanik, langabeziaren aurpegi gordinena ispilatuz.

Orain arte gazteen langabezi tasa (% 56,5 ingurukoa) izan da mamurik beldurgarriena, baina haren aldamenean gaur egun 45 urtetik gorako langabeen taldea dugu egunez egun hazten doana —1994eko lehenengo hiruhilekoan % 10,7ra heldu da—. Egoera hau belzten joaten da pertsona hauek kasu gehienetan familia buruak direla esanez gero. Eustaten datuen arabera, Euskal Autonomi Elkartean 35.700 familia buruek ez zuten lanik, hauen langabezi tasa % 9,6koa izanik.

28.200 industri lanpostu pikutara

EUSTAT-ek eta Espainiako Estatistika Institutuak argitaratu dituzten datuen arabera, Hego Euskal Herrian langabezia tasa herriro ere nabarmen igo da. Herrialdeka aztertuz gero, Araban langabezi tasa % 23,2koa da —iazko urte sasoi berarekin konparatuz gero % 2,3 puntu igo da— Gipuzkoan %23,6koa —% 3,2 puntu gora—, Bizkaian % 27,8koa da —% 2,8 puntu igo da— eta Nafarroan % 14,7ra heldu da —% 1,7 puntu—. Datu hauen arabera, Euskal Autonomi Elkarteke batez besteko langabezi tasa % 25,8ra heldu da.

Azken urtean 28.200 industri lanpostu

galdu dira, eta orain arte sektore eman-korrenak zirenetan, eraikuntza eta zerbitzu alorretan, zenbait lanpostu galdu dira, 4.800 hain zuzen ere.

EAEen jarraituz, langabezi tasa altuena 16 eta 24 urte bitarte dituztenek jasaten dute (% 56,5), 25 eta 44 urte bitartekoak % 25eko langabezi tasan dabilta eta 45 urtetik gorakoak % 10,7n.

Aldiz, lehenengo enplegu bila dabilzatenen langabezi tasa jeitsi egin da (4.100 gutxiago daude), baina inoiz lanik egin ez eta gaur egun langabezia daukaten kopurua 30.000 pertsona gehiagok osatzen dute.

Txirotasunari beldurra

Hauetako gehienek langabezi laguntzak jaso arren, laguntza hauek jasan dituzten aldaketa eta murrizketen ondorioz, gero eta gehiago dira pobrezia egoeran bizi direnak. Pobrezia egoera honen ondorioz, 1993ko EAEko 100 biztanletik 4,5ek Pobreziaren Kontrako Plangintzaren ba-

besa jasotzen dute.

Diru eske atez ate joatea bururatu zaio inoiz baina ez du ausardia nahikoa bildu. Anton Lopez, mekanikaria langabezian, 52 urte, hiru seme-alaba ditu... badaki zer den etsipena. «*Lotsa eman arren, esan dezaket txiroa naizela eta gure familia pobrezia egoeran bizi dela*». Alkohola dela-eta izan ditu arazoak eta «*horrek ez du egoera okerragotu baino egiten. Etxera dirurik ez eramatea da mundu honetako zigorrik handiena*».

Eustateko datuen arabera, langabezian daudenak eta lehenengo enplegua bilatzen dutenen kopurua murrizten den bitartean (Euskal Autonomi Elkarte 68.800 pertsona aurtengo lehenengo hiru hilekoan), lehendik lana egin dutenen kopurua handitzen da, ehunekoetan zazpi dezima gainetik jarri baita. Une ho-

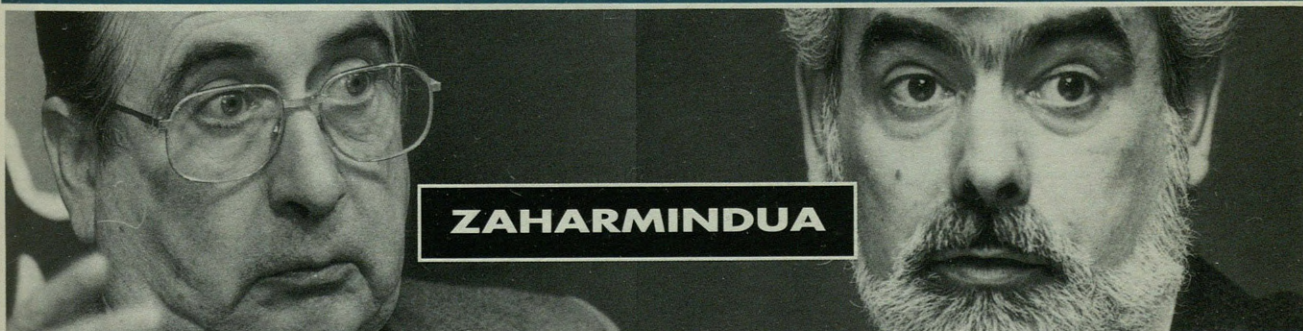

netan, lana egindakoak eta gaur egun langabezian dauden pertsonak 168.700 dira.

Euskal Herrian pobrezia egoera azken urteotan izan da nabarmena, Pobreziaren

Kontrako Plangintzak babesten dituen pertsona kopuruari erreparatuta bederen. 1989an 4.885 familia ziren plangintza honen pean bizi zirenak. 1993an 11.786 dira. Lau urte luze eta

Langabezia gordin bizi da familia barruan. Azken datuen arabera, 45 urtetik gorakoen langabezi tasa %10,7koa da, hauetako asko familiaburuak direla.

ZAHARMINDUA

ETORKIZUNA ETA INDARRA

Herriaren
Alde

HERRI BATASUNA *batzatu*

Langabeziak marginalitate taldeak sortu ditu dagoeneko. 1993an biztanleriaren %4,2 pobrezia indizeetatik behera bizi ziren.

gordin hauetan 85.000 pertsonak jaso dituzte pobrezia-aren kontrako oinarritzeko udal bulegoen laguntzak. 1989 eta 1993 artean EAEn Inersoren gutxieneko soldata jaso duten familien kopurua 19.980 dira; Emergentzia Sozialeko laguntza

jaso zutenak 20.500. Guztira 28.000 familia.

Lan Saileko Pilar Sinusiak esan digunez, «1988an jarri genuen martxan plangintza eta bilakaera garrantzitsua izan da, batez ere krisi garai hauek direla medio. Sari soziala beste la-

guntza batzuk jasotzen ez dituztenentzat da eta azkenik, ez da ikusi dugunez, marjinaltasunean bizi ez bainu egoeragatik langabezia jasaten duten batzuk babesten ditugu». Gizartean inongo ez da, formazioa izan arren, eta orain arte lanean jardun, zenbait aurrikuspenen arabera, oso posible da familia hauek langabeziaren ondorioz talde marjinal bihurtzea. Gero eta gehiago direnez, arazo honek orain arte ezagutu gabeko garrantzia hartzen du.

EAEn 21.200 familia daude kideetako bat berak ere lanik ez duela

Lan Saileko bozeramailearen arabera, «normalean pertsona hauek ez dira modu iraunkorrean plangintzaren pean gelditzen % 60ek beste irtenbide edota iturri ekonomiko batzuk bilatzen baititu denbora gutxira, eta plangintza behin-behineko egoera tamalgarri hori babesten saiatzen da». Pilar Sinusiaren arabera, «plangintza honek mugatu batzuk ditu eta saiatzen gara pertsona hauek laguntzen beste tresna batzuekin. Adibidez, enpresariak laguntza ekonomiko berezia jasotzen dute plangintza bonen barruan dauden pertsonak kontratatzen badituzte».

Sari sozial hauen kopurua desberdina da familiako kideen arabera. 1994. urterako aurreikusita dauden soldata hauek 37.780 pezeta eta 109.562 pezeta artekoak izango dira, familia kideen kopurua 1 eta 15 artekoa izanik. Dena den Maria

Urrutiak ez du gehiegi si-
nesten erakundeek bultza-
tutako programetan. «Au-
zune bonetako supermer-
katuetan 'Ez da ordainketa
atzeratzea onartzen' oha-
rrak jarri dituzte —azaldu
digu adibide gisa—. Nik
lana nahi dut niretzat eta
nire senararentzat, ez dut
limosnarik gura». Baina

horretan ere jai. EAEn gi-
zonezkoen langabezi tasa
% 19,9 da, eta emakumez-
koena % 35,2koa.

«Krisia neuk eta familiak
bizi dugu; aldiz, beste latsa-
gabeko batzuk aski ondo
bizi dira gure diruarekin.
Nire alabak ez dira goseak
ibiliko, baina batzuetan
mirakuluak egin behar di-

tut daukagunarekin irau-
teko», kexu da Maria. «Bilbo
ez da beste garai batzuetan
bezala Euskadiko hiri abe-
ratsena; aitzitik, krisiak
gogor astindu gaitu eta
hainbeste hitz egiten duten
horiek —azaldu digu Elena
San Sebastianek, Mariaren
lagunak hauteskunde kan-
painako kartelei begira—,

ez dira ezertaz ohartzen».

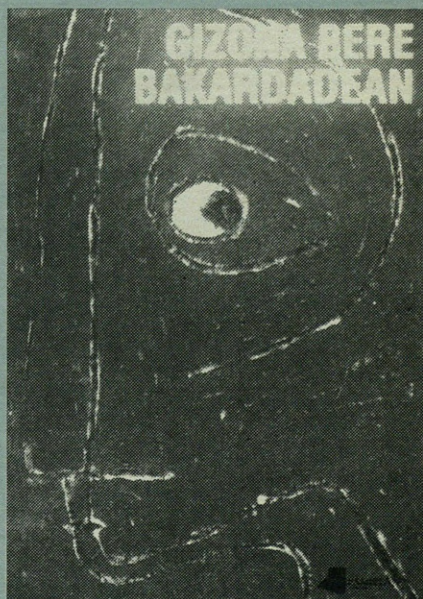
Langabeziaren aurpegi
gordinena ikusi dute. Euren
patriken barrenean nabari-
tzen da desoreka soziala, eta
ez dute irtenbidea ikusten.
«Duela urte batzuk hau
guztia jakin izan banu...».

Myriam Gartzia

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun
eginez gero,
B.Atxagaren
azken liburua ala
Txirri, Mirri eta
Txiribitonen
konpakto berria
eskuratu ahal
izango duzu.
Zeuk aukeratu
gustoko duzuna,
dagokion
laukitxoan X bat
jarriaz

"GIZONA BERE BAKARDADEAN"
BERNARDO ATXAGA

"JOLASEAN, ZE ARRAIO!!"
TXIRRI MIRRI ETA TXIRIBITON

KIOSKOAN
BAINO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ HELBIDE _____

TFNOA _____ HERRIA _____

KOD POSTALA _____ HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTS. HELBIDE _____ SUKURTS. ZKA. _____

KONTUAREN ZENBAKIA _____

%20 MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

10.900 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 10.900 pzta

Beste Atzerriak

14.250 pzta

Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

«Tristeza da podiumera igo ondoren bulegoetan diru eske ibili beharra»

O rainsu Austriatik etorri da. Laster Alemaniara joango. Mutil zintzo aurpegia duen Herri Torrontegik abiadura du grina, eta Angel Nietok 'motor aurpegia' ezizenaz bataiatu zuenean bazekien zertan ari zen. Zirkuituetatik kanpo, baina, hainbat gauza ikasi ditu Herrik, jakin bai baitaki bere profesioa eta ilusioa aurrera eramateko dirua behar dela.

ARGIA. Zure anaia batek piztu zuen zugar zaletasuna. Nolatan?

HERRI TORRONTTEGI.

Alejandroren eskutik sartu nintzen motorraren munduan. Gaztetxo nintzela maiz laguntzen nion lasterketara, berak ordurako parte hartzen baitzuen. Horrela eraldatu zen nigan motorzaleasuna. Orain, berriz, familia osoarengana hedatu da Alejandro eta bion eraginez. Eta beti izan dugu etxeko laguntza. 7 urte nituen arako, kasu, gazte mailako txapelketatan parte hartzen hasi nintzen. Familiak eta Alejandrok zeresan handia dute nire kirol bila-kaeran.

A. 1985ean Mundu Txapelketako lasterketa batzuetan parte hartu zenuen, 18 urte zenituela. Nolakoa izan zen urrats hori?

H.T. Alejandrok asko lagundu zidan. 1984ean gazte mailako lehiaketan hasi ginen, eta urte horretan bertan Espainiako Junior Txapelketa irabazi nuen, 80 eta 125 zk-en mailetan. Emaizta

horien ondorioz erabaki genuen motorraren munduan buru-belarri sartzea. Mundu Txapelketarena, berriz, Carlos Cardusen laguntzari esker etorri zen.

A. Diotenez, krisi ekonomiko nabarmena da motorraren munduan ere. Zein da egoera zehatza?

H.T. Zirkuituetan benetako

irudi tristeak ikusten dira. Batzuek ilusio handia eta diru gutxi dute, eta beste batzuk negozio bila joaten dira. Mundu honetan, ez baduzu babesle egokirik, ez duzu zer eginik. Babeslerik gabe ez dago lasterketarik.

Krisia izugarri nabarmentzen da motorraren munduan. Kontaezina da zenbat lan eta ordu erre behar diren

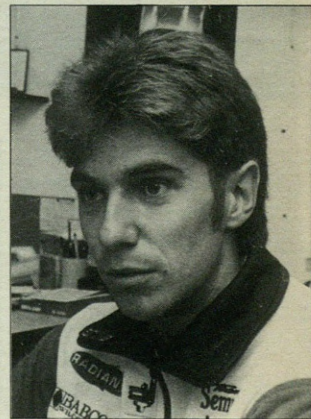
ibili ahal izateko. Guri dagokigunez, ekipoa eta motorra ondo prestatzen saiatzen gara, baina egia da ezin dugula nahiko gurenean guztia egin. Ilusioa eta egoskortasunagatik ez baltz, aspaldi utzia izango nuke mundu hau.

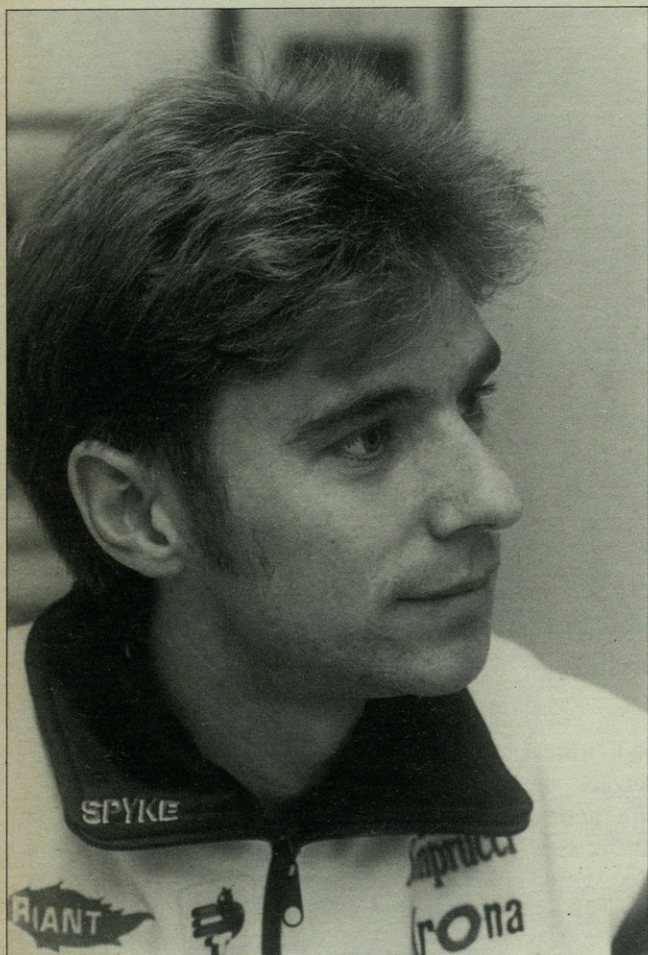
A. Horrek esan nahi du merkezi duzun konfiantza ekonomiko osoa ez duzula lortu?

H.T. Gaur egun ditudan babesleei zor diet dena, Jerezeko podiuma ezinezkoa bailitzateke euren laguntzarik gabe. Nahiko tristeza da podiuma lortu eta lasterketa

N O R T A S U N A G I R I A

Gorlizan jaio zen duela 27 urte, apirilaren 19an ● Azkenengo bi urtebetetzeak airean ospatu ditu, Mundu Txapelketako lasterketara zihoala ● «Herri» ezizena gurasoen lagun batek jarritakoa da, 'herritar' itxura zuelako ● Bere benetako izena Francisco Jabier da ● Bederatzi urte zituela, 1976an, Hego Euskal Herriko Trial Txapelketa irabazi zuen ● Aurreneko motorra zazpi urte zituela oparitu zioten, lehenengo jaunartzea zela eta ● Angel Nietok, ezaugutu zuenean, 'motor aurpegia' zuela esan zion ● Frontoira eta igerilekura joaten da ahal duen guztietan

Bederatzi urte zituela
Espainiako Junior
Txapelketa irabazi zuen,
eta 1985ean, 18 urte
besterik ez zituela hasi zen
Mundu Txapelketako
lasterketa batzuetan parte
hartzen.

eta gero bulego batean sartzea behar dituzun laguntza ekonomikoak lortzeko. Arrotza egiten zait bulego lanetan aritzea, diru eskean beti. Gezurra dirudi, aurreko mundu txapelketan bederatzigarren geldituta, eta aurreten ere mundu txapelketan parte hartuta eta hainbat gauza egin eta gero, Euskal Herriko ordezkari bezala horrela ibiltzea. Eta horrela diot, nire iritzia apalean, azken batean gutxien hitz egiten duena lasterketak irabazten ari delako.

Badakit kirol honek aurrekontu altuak behar dituela; gurea, adibidez, 50 milioi pezetakoa da; baina ez dut uste hain garestia denik lortzen ditugun emaitzei erreparatuta. Oraingoz, aurrekontu honen % 70 lortu dugu eta honekin aurrera egiten dugu. Hala ere, ez dut

nahi negarti itxura saldu, beti diru eske nabilela esanez eta abar. Nik badakit errentagarritasuna eskaintzen dudala, eta hain zuzen hori da trukean ematen duguna.

A. *Hau da, laguntza ekonomiko handiagoa izanez gero, lasterketa gebiako irabaziko zenituzkeela.*

H.T. Beti abiatzen naiz dudana guztia ematera, % 100; baina argi dago harreman publikoak, bulego lanak, entrenatzea eta lasterketak, dena batera eramatea oso zaila dela. Ate asko itxi ditzakidate... Eskerrak lasterketatara heltzen naizenean dena ahazten dudana!

Eta ez da hain erraza, sarritan lasterketa hasi baino lehen telefonotik zintzilik baitzaude azkenengo kontuak lotzen. Etengabe ibili behar duzu proiektu berriak saltzen.

A. *Harrobiak badu aukerarik kirol honetan?*

H.T. Oso zaila da, egungo egoerak eta kirolak berak sakrifizio handia eskatzen dute, aurrekontua itzela baita. Baina gogor ekinez gero, emaitzak lor daitezke eta hauek dira zure aurkezpen agiria. Esaten dute lortu behar den lehenengo gauza motor on bat dela. Ez da hori nire iritzia. Neure ustez, norberaren balioa erakusteko aukera behar da: ona baldin bazara fruituak jasoko dituzu.

A. *Hala ere, kirol hau asko profesionalizatu da azken urteotan. Hobera egin al du?*

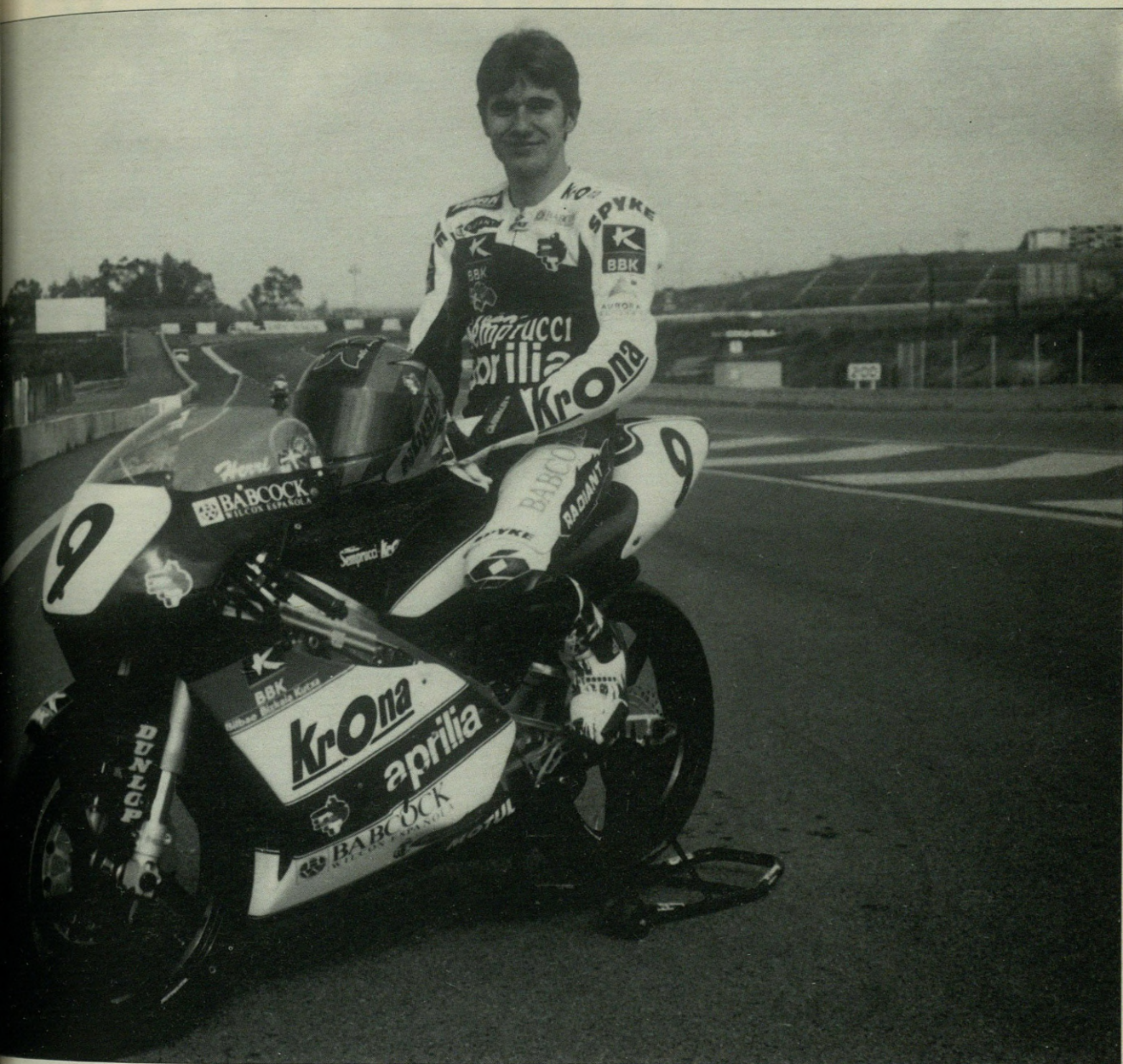
H.T. Zirkuituan gauzak asko aldatu dira, baina egoera

hain txarra izanik profesionalizazio horren sari ekonomikoa oso urrunekoa da.

A. *Jerezen lortutako 3. postua lagungarria izan da?*

H.T. Ez dakit. Zure burua saltzeko ez dakit lagungarria den podiuma lortzea. 3. postu hori irabazi arren, dudulako ezer gehiago lortu.

■ «Oso gauza tristeak ikusten dira zirkuituetan; batzuk diru gutxi eta ilusio handiz, eta besteak negozio bila» ●

Kirol mailan, aurretik ezarritako helburua erdies-
tea adierazten du. Eta noski,
harrotasuna. Gainera, Jere-
zen lortzea gozamen bikoi-
tza da, bertan zaletasuna
handia delako. Horrek asko
laguntzen du.

A. Abiadurak berez daka-
rren arriskuagatik, jende
askok uste du kirol bonetan
zabiltzaten gebienak buru-
tik jota zaudetela. Hala al
da?

H.T. Kirol hau ezagutzen ez
dutenek esaten dute hori,
baina egia da pentsamolde

zabalduta dela. Ez da horrela;
aitzitik, oso desberdina dela
esango nuke. Prestatuta
gaude fisiko eta psikologi-
koki, froga desberdinak
egiten ditugu. Motor baten
gainean jartzen zarenean
burua hotz izan behar duzu,
arretaz eta erne ibili beharra
dago, zentzumen denak
egiten ari zaren horretan
jarrita. Ez da abiadura han-
dian joatea soilik, hainbat
gauza kalkulatu behar dira.

Arriskuak asko erakartzen
nau... 200 Km/orduko
abiatan ibiltzea izugarria da!
Hala ere, lortu dudana abia-

dura handiena 270ekoa
izanagatik ere, lasterketan
ari zarela ez dirudi hainbes-
tekoa denik. Horrek, nola-
nahi ere, ez du hainbesteko
garrantzia, bihurgunea nola
hartuko duzun baizik.

A. Zer darabilzu buruan
lasterketa hastera zoazela?

H.T. Une hori erabakigarria
da. Motorista bakoitzak es-
trategia desberdinak lantzen
ditu nahiz eta aurretik be-
rotze ariketetan dena era-
bakita egon. Pertsonalki
nahiago dut lehenengo bi-
hurgunean zer egingo du-

«Motorraren gainean
zoazenean burua hotz eta
zentzumen gutziak erne
dituzu. Motorista
profesionalak gara,
prestatuta gaude fisiko eta
psikologikoki 200eko
abiaduran ibiltzeko».
(Argazkia: Globi.)

«Ilusioa eta egoskortasunagatik ez balitz, aspaldi utzia izango nuke mundu hau; baina asko ikasi dut hasi nintzenez geroztik, eta hauxe dut ilusiorik handiena».

dan pentsatzea, eta unez une aurretik zehaztutako estrategia aurrera eramatea.

A. *Diotenez, ikurrinarekin atera zinenetik arazoak izan dituzu babesleak eta laguntzak lortzeko. Kritikak ere gogorrak izan ziren.*

H.T. Ez dakit horregatik izan den, baina harro nago horretaz. Nire kirol bilakae-raz harro nago eta asko ikasi dut hasi nintzenez geroztik. Alegia, gauzak baloratzen ikasi dut, kirol emaitzak eta bestelakoak neurtu eta baloratzen. Kritikak bere horretan uzten ere bai.

Dena den, esan behar dut politika ez dela nire interesekoa. Duela gutxi Jerezen, esaterako, ikurrina eta Espainiako bandera atera ditut, eta kitto. Aurrekoan, Jerezen, soilik ikurrina atera

nuenean, bertako pertsona asko minduta sentitu ziren. Espainiako bandera ateratzen dut mundu mailako motoziklismoan Espainiako ordezkaria naizelako, eta ikurrina ateratzen dut euskal herritar sentitzen naizelako.

«Espainiako bandera ateratzen dut mundu mailako motoziklismoan Espainiako ordezkaria naizelako» ●

A. *Mundu txapelketa hone-tan duzun helburua lehenengo bosten artean geldit-zea da. Nola doa?*

H.T. Hori neuk jarritako helburua da, eta babesle agindutako marka, eta Jere-zen lortutako podiuma ikusi horretatik doa. Ditugun ba- liabideekin lorpen garrant- zitsuak izan daitekeela uste- dut. Gainera, mundu tx- pelketan zerbait egiteko le- henengo bosten artean izan behar duzu.

Astebururo plazara iran behar duzu, eta batzuetan —Jerezko lasterketan be- zala— ondo ateratzen da eta bestetan ez hain ondo. Salzburgring-en gauzak ez- ziren ondo atera, baina kirol- honetan ausardia hori izan behar da, gauzak gaizki ater- ragatik ere. Aurrera egiten ikasi dut, motorra nire ilu- siorik handiena delako.

Myriam Gartzia

BIDASOAREN EGUNA 94

BATASUNA

Ekainak 5
HENDAIA

MAIATZAREN 28tik EKAINAREN 5era
HENDAIKO ASTE KULTURALA

BABESLE

LAGUNTZAILEAK

ANTOLATZAILEA

Urtebete geroago, ikastolen puzzlea

IBILALDIAK gailurra jo zuen joan den igandean Abusun. Hain egoera zailean dagoen ikastolen munduak eskertuko du noski, halako ostarte zabalik! Izan ere, konfluentzia egin zeneko urtea bete da, eta egoerak, iragarria zegoenez, okerrera egin du.

Sare publikora egin edota pribatua geratu direnen artean halako haustura bat gertatu da, agerikoa, mingarria —nolatan konpon dezakete bitan zatituta dauden kooperatiba judizializatuaren egoera, adibidez? Epailearen erabakiaren bitartez ez noski— eta aurretik zetorren proiektu bateratua lotzeko hamaika ezintasun nabari dira. Ezintasun horiek sustatzen ari da gainera, Fernando Buesa. Orain dela urtebete argi esan zuen aurrerantzean ez zela ikastolen gainean hitzegin beharko, eta alderan-

tziz gertatu bada ere, ikastolen estrategia eta errealitateari tarte txikiena ukatu nahian dabil.

Asmo horrekin aritu da denbora honetan, eta hainbat murrizketa ekonomiko batetik eta irakasleentzako trabak bestetik, ikastola pribatuetan ezinegon nabarmendu da (sare publikora egin duten ikastolak ere, noraezean eta irizpideak argitu ezinean dabilta). Horixe salatuz mintzatu berri da Elkarteak, Buesari ikastolak desagertarazi nahi dituela leporatuz. PNVren aurka baina, ez dute ahorik ireki elkartekideek; antza, nahiz eta Eskola Legearen ardura ere badagokion, tarteko bide batean dabil, batzuekin eta besteekin tratuan.

Azken aldian, Ikastolen Elkarteak nahiago izan du isilik egon eta barrura begira berrantolaketarako planak

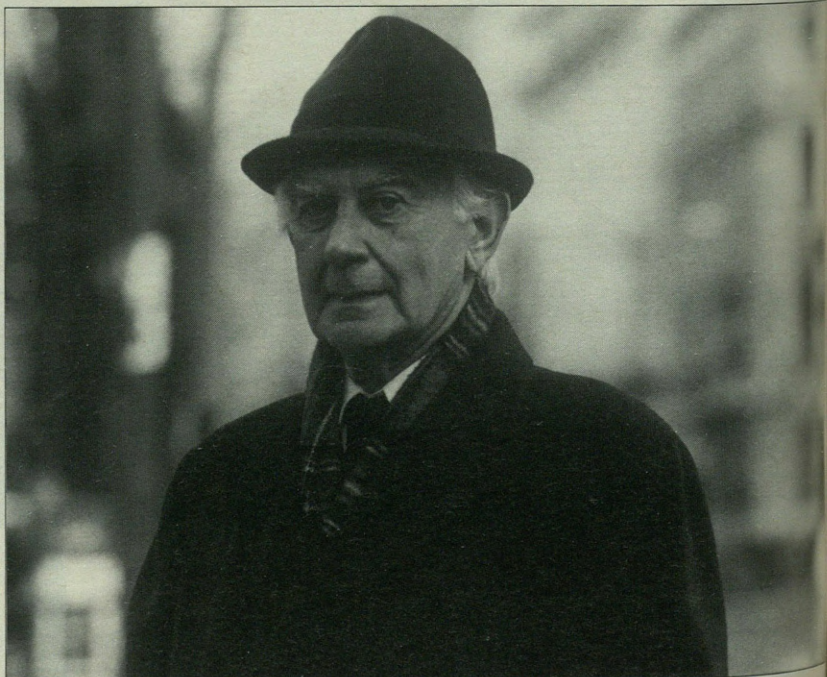
lotzea (bi sareetan banatuta dauden nentzat molde bereko proiektua gauzatzearena ez da txantxetakoa). Konfluentziaren zama astunegia gertatzen ari zaio ordea, ezerri aurre egiteko. Ezer gutxi aurreratu daiteke proiektuan zatiketari odola darion bitartean.

EUSKALTZAINDIAREN

75 urteurrenari jarraikiz, bost jardunaldi egin dira eta horietan entzundako hitzak aspertu eta gomendioek mugimenduz berritzen berri eman digute. Hain zuzen ere, Euskaltzaindiaren hainbat sailen berririk ez dugu izan denbora luzez, eta bat-batean, h-a ezik beste oro eztabaidagai hartu eta solasean jarri zaizkigu.

Euskara idatziaaren batasunerako erizpideak onartu zireneko urteak

Jon Bilbao, Eusko Bibliographiaren arima, buruko hemorragoak jota hil zen, maiatzaren 23an. Bigarren Mundu Gerraren azken urteetan heldu zion bere egitasmo nagusiari, hots, euskal gaiei buruz ateratako liburu, artikulua, foilletu eta informazio guztia biltzeari. 1947tik 1950era, On Joxemielen eta beste intelektualen parte hartzeaz plazaratzen zen Euskal Jakintza aldizkariaren idazkaritza lanetan jardun zuen; EEBBetan irakasle izana, Basque Studies Program sortu zuen, 1968an, Nevadako unibertsitatean, eta urte berean, Eusko Bibliographia kaleratzen hasi zen. Aurten lau aleren kaleratzea iragarri du EHU. Doctor Honoris Causa izendatuko du bestalde, euskal bibliograforik saiatuena izandakoa.

Bazterketak

H

EMEN direla naparrak! Esan zuen behin gure lankide batek eta beste denak derrepente leihotik begira jarri zituen. Urte garai honetan berriz: badatozela azterketak! eta ikasle denak liburuei begira.

«Ez aurrez egunero ikasi balute», esango du batek. Jakiten al dute zer ikasi behar duten? Orduak sartzeak ez du beti emaitzarik ziurtatzen.

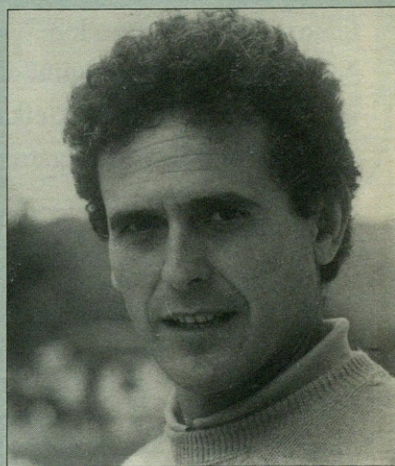
Zertarako balio dute azterketek? Ikasleek ausnartu dutena neurtzeko eta epaitzeko. Baina hala al da benetan? Ikasle guztiek ematen al dute dakitenik azterketetan? Ba al dakigu dakitena neurtzeko moduko azterketak jartzen? Justuak al gara neurketetan?

NIK uste irakasle gehienok ahal duguna egiten ari garela eta ahal dugun ongien gainera, baina gure buruetan dago ikasle gutxiko gela idealaren irudia zeinetan, irakaskuntza jarraitu bat gauzatu ahal dugun eta inongo azterketa beharrik gabe jakin dezakegun ikasle baten maila eta lan edo antolaketarako gaitasunaren berri. Izan ere, eskuartetik lana ateratzen arlo-teena da, askotan, azterketetan nota hoberenak ateratzen dituen. Buruz liburu zati osoak irentsi eta esaten zaionean bota, hori da ongien egiten dakiena.

Guretat ere era horretan funtzionatzen duen ikaslea da erosoena, nahikoa dugu liburuan datorrena zuzenean ematea beste inolako lan berezirik prestatu beharrik gabe. Jakin badakigu pentsarazten ikasteko beste era bateko lanak egin behar lituzkeela baino... gero nork zuzendu banan banan lan horiek denak?

ETA besterik zer egin dezakegu, gela bakoitzean hainbeste ikasle badaukagu? Egia da, ez daukagu irtenbide askorik baina gogoan izan dezagun behintzat guzti hau. Nik uste nuen ikasleak gutxitzeak hurbilduko gintuela ikasle kopuru txikiko talde eredu horietara, baina kia! Irakaskuntzan ere, telebistan bezala gertatzen da: zenbat eta kate gehiago dauzkagun, orduan eta ikus-ikaskizun exkaxagoa. Hemen ere kateak eskolako «kate» nonbait.

Ez dirudi herrialde aurreratuetakoa jokabide aintzat hartuok denik eta beraz, betiko talde ikaragarri horiekin segi beharko dugu erreformak erreforma. Ikasle guztiei azterketa berdinak jarritz, bakoitzak egiten duen aurrerakada neurtu eta baloratu ordezt, buruko estomagoan digestio gaitasun handiena dutenak goresten porrota hazten doan bitartean eta azterketak bazterketa direlarik.

I N A K I M U R U A

atzean geratu dira, oso atzean, eta denbora honetan euskararen aldatketak ez dira nolanahikoak izan. Ez du akademiak nahikoa indarrik erakutsi ordea, aldaketa guzti horien aurrean gidaritza sendotzeko eta oso baldar erantzun izan die egunetik egunerako premiei. Idatzizkoan, hiztegia dela, sintasia, aditza, euskalkiak... nola lotu jakin gabe aritu da, eta ahozkoan zer esanik ez, batasunareko ezer garbirik ez baitu erabaki.

Antzeko ospakizunak ez dira gauzak erabakitzeke gunee egokienak

Euskaltzaindiaren

jardunaldiok,

hizkuntzaren

etorkizuneko jantziari

begira neurriak hartu eta

orratzak bere lekuan

jartzeko balio dute ●

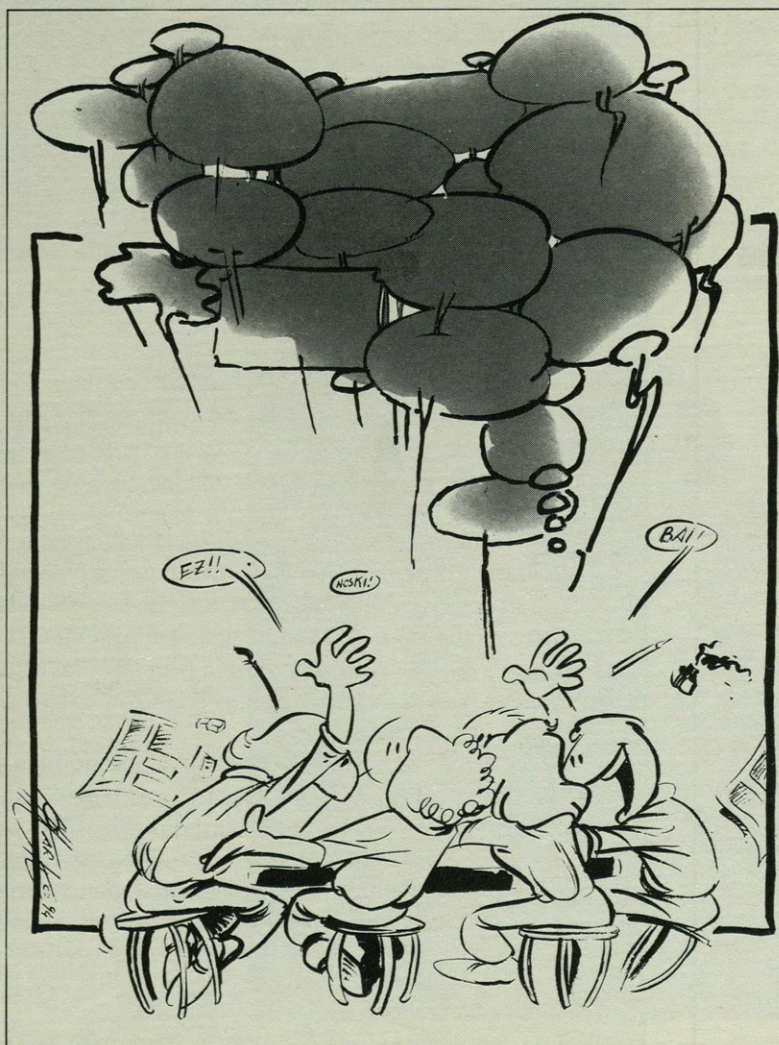
gertatzen, gehiago dira erakuslehiogisa antolatutak. Akademiaren kasuan, urteotako erdoila garbitzen hasteko baliagarriak izan direnik ezin uka. Ez dugu 1968ko Arantzazuko miraririk ikusiko noski, ez jardunaldiotan ezta urte bukaerako bilkura nagusian ere. Mirariak eta fede kontuak alde batera, hala ere, jostun onaren papera bete behar digu Euskaltzaindiak, alegia, euskararen egungo gorputzera egokituko den jantzia osatu, eta ekitaldiok, hizkuntzari neurria hartu eta orratzak bere lekuan jartzeko balio dute.

J.J. Petrikorena

Euskadiko Komiki Elkartearen sortu berri da

Arkatzak batzeko proposamen antzua

Maiatzaren hasieran aurkeztu zuen Natxo Allendek Euskadiko Komiki Elkartearen sortu berriaren lehena: «La Comictiva» aldizkaria. Sortu berri den erakundea komikilarien premien irtenbidea aurkitzeko gai izango den jakin asmoz, elkartearen bultzatzaile eta beste hainbat marrazkilarirekin izan gara.

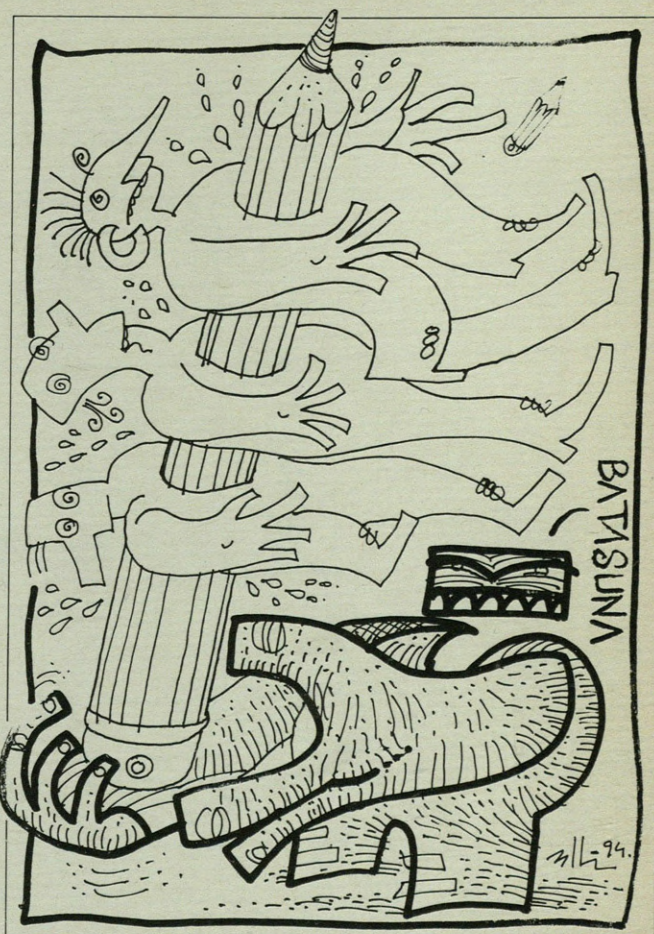

Marko Armospach marrazkilaria esan digun bezala, komikigintzaren inguruan topagune bat sortu nahi izanez gero komikilari guztien artean sortutako ekimena izan beharko luke.

KOMIKIA. Arkatzak papera, esku trebea eta imajinazioa. Marrazkilaria besterik ez du behar komikio istorio bat egiteko. Jardutako garaian laguntzarik behar ez izan arren, bakardadea sentitzen du askotan komikilariak. Bakardadea bere lanak ezagutzen emateko garaian, beste norbaitekin ideiak elkar trukatuzko garaian, eta baimenik gabe bere lanez baliatzen direnean. Guzti hori dela eta, komikilariak guztien artean elkartzeko kezka sortu dira azken urteetan. Horietako bat, orain dela gutxi martxan jarritako Euskadiko Komiki Elkartearen sortu berria.

Marrazkilaria bideratu

Bilboko Udalaren laguntza bideratu du proiektua Natxo Allendek elkarte berriaren lehendakariak. Maiatzaren hasieran aurkeztu zuen elkartearen sortu berriaren lehena: «La Comictiva» aldizkaria. «Euskal komikia» guztietan bultzatzea da gure helburu nagusia. Abiapuntu bezala euskal marrazkilaria guztiak bideratu nahi ditugu euskal komikigintza hobeto ezagutu eta gainerako komunitatearekin

kanpoko herrietara lanak bobeto eta eragin handia-goz esportatzeko».

Komikia kalean egitea; erakusketak, hitzaldiak, ikastaroak eta mahaingurak antolatzea; eta bazkideen interesak babesteaz gain marrazteko baldintzak hobetzen saiatuko direla aipatu digu lehendakariak: «Marrazkilarietako lagunduko diegu, bezitzen eta zein aldizkaritara joan daitezkeen esanez». «La Comictiva» da elkartearen adierazpen organua, «Euskal Herriko marrazkilari guztiak bildu nahi ditugu —eta estatuko izarren bat ere—, denon artean aldizkari duina, handia eta toki askotara iritsiko dena egiteko».

Euskaraz dauden orrialde gutxi batzuk ezik, gaztele-razko testuez osaturik dago «La Comictiva», «zenbakiz zenbaki euskarazko orrial-

de gebiago egingo ditugu, baina argi utzi nahi dut ez ditugula jorratuko beste batzuk lantzen ari diren eremuak. Ez ditugu 'TMEO' eta 'Napartheid'eko marrazkilariak baliatuko, eta ez dugu euskararen tresna nahi izan 'Napartheid' den bezala».

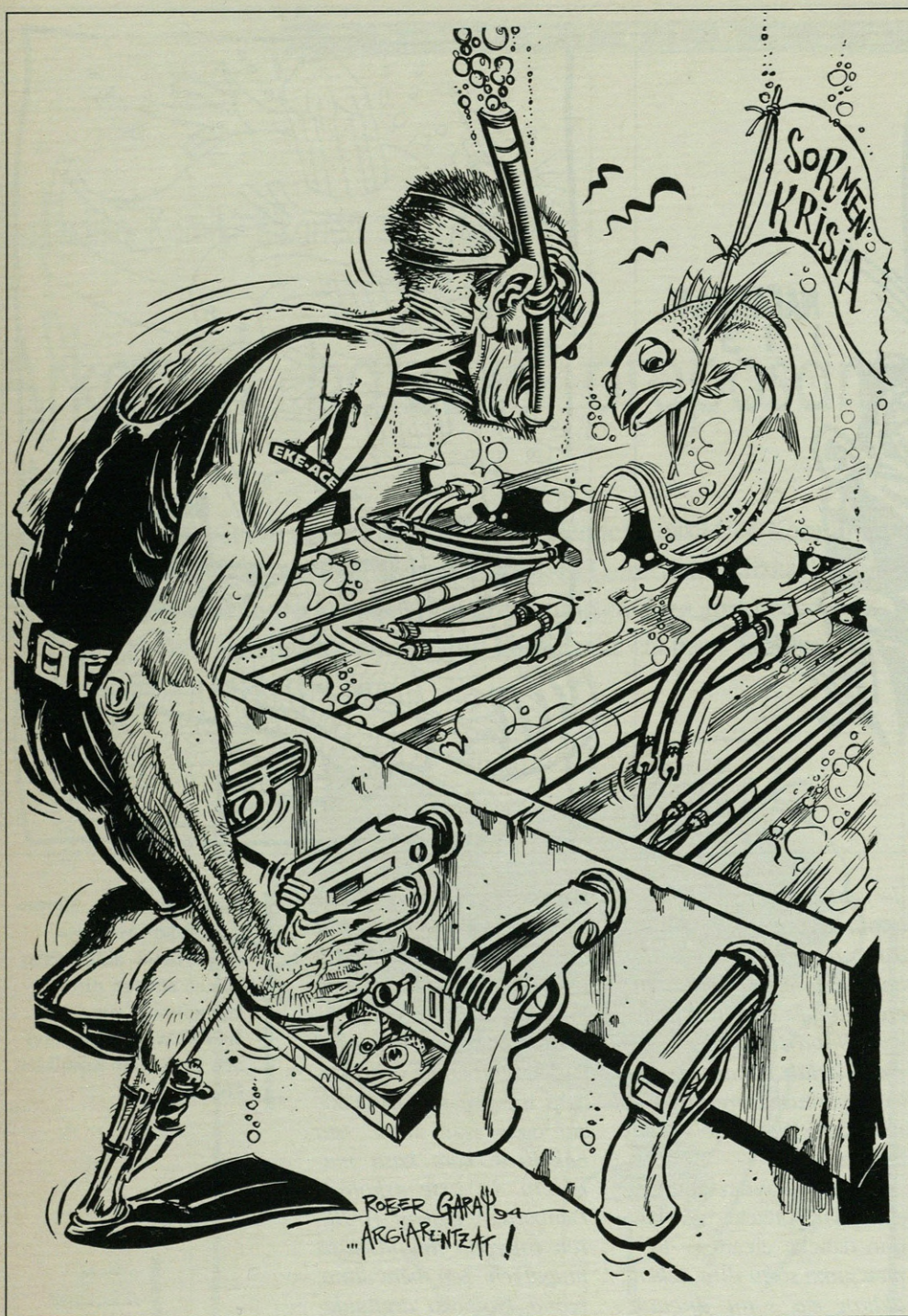
Rober Garayren aburuz, ekimenak sortzeko bide bat izan daiteke elkarteak. «Ekimen gutxi sortu dira azken aldian eta sortu direnak

txarrak. Denboraldi batean komikilariak beren burua engainatzeko soilik balio izan duten lehiaketa asko antolatu dira». Rober Garayk komentatu digunez, Euskal Herrian ez dago komiki industriarik marrazkilari ugari izan arren, «eta bakoitzak bere kasa marraztu du urte askotan. Denboraldi batean HABE-ren hileroko deialdietara mugatzen zen bere lana, baina kanpoko argitalda-

Iñaki Martiarena «Mattin» eta Asisko Urmeneta «Napartheid» aldizkari-ko kideen aburuz, diruz lagundutako gune artifiziala da sortu berri den Euskadiko Komikien Elkarteak.

Komikigintzaren premien ardatzak

- ☞ Komikilariak zailtasunak izaten ditu marrazkiak ezagutzera emateko.
- ☞ Egile ugari daude, baina komiki aldizkari gutxi.
- ☞ Marrazkilari askok ez dute beste marrazkilari batzuekin ideiak elkar trukatzeko eta egitasmoren bat elkarrekin bideratzeko aukerarik izaten.
- ☞ Baimenik eskatu gabe erabiltzen dira askotan komikiak, eta ondorioz babesik gabe ikusten du bere burua marrazkilariak.
- ☞ Lehiaketak ezik, ekitaldi gutxi antolatzen dira komikiaren inguruan.
- ☞ Ametsa da komikigintzari esker bizitzea.

Rober Garayren ustez, ekimenak sortzeko bide bat izan daiteke Euskadiko Komikien Elkarte.

rietan bilatu izan du marrazkilariak intenbidea bere lanentzat, komikia edo komikiaren inguruko eremuetan, azalak eta diseinu grafikoa egiten.

Duela gutxi Bartzelonan saritua izan den Mauro Entrialgori ere ondo iruditzen zaio marrazkilariak elkartzea, eta ziurtasunez adierazi digu komiki aldizkari

merkatua txikia dela: «Informazio orokorreko aldizkarietan eta egunkarietan sail

■ «Komiki aldizkariaren merkatua txikia izanik, informazio orokorreko aldizkari eta egunkarietan sail finkoa izan beharko luke komikiak» ●

MAURO ENTRIALGO

finkoa izan beharko luke komikiak. Komiki aldizkarietara 2.000 pertsona besterik ez dira iristen, baina jende arruntak ez daki ezer komikigintzari buruz. 'Ghetto' bonetatik ateratzen da eta presioa egiteko baliagarria izan daiteke elkartea».

Ekimen artifiziala

Marko Armspachek ikusi du, honezkero, «La Comictiva»-ren lehen zenbakia: «Elkartea Euskal Herrikoa dela esan arren, gaiteleraz da aldizkaria». Markok ez ditu ezagutzen elkartearen helburuak, eta ez zuen bere berri izan aurkeztu zuten arte. «Elkartea sormen aurretik ez digute futsik erran, ez digute futsik bidali, bori da lehen arazoa. Nahi badugu Euskal Herrian zerbait egin komikiaren inguruan interesgarria izango litzateke egun batez elkarrekin mintzatzea marrazkilariak».

Inaki Martiarena «Mattin»-ek ere agertu digu elkartearen inguruan duen iritzia: «Alde batetik ona da jendea elkartzea, are gehiago komikilarion mundu bonetan, eta bestetik bost berria izan arren iruditzen zait ez duela Euskal Herriko komikigintza behar bezain ordezkatzen. 'La Comictiva'-ren lehen zenbakia hartu eta dena erdaraz dagoela ikusi besterik ez dago. Ez zaio asko gustatzen Mattin elkartearen formula: «No»

Komikia ez
dago hilik,
larri zaurituta
besterik ez

Abokatu txo!
abokatu
izan biaz!

Komikigintzak egun bizi duen egoera ilunari aurre egin asmoz martxan jarri du elkarte Natxo Allendek.

biago dut zerbaiten ingur-
uan lan egitea, aldizkari
bat esate baterako. Elkarte
bat oso ente estatikoa da,
eta kasu konkretu honetan
iruditzen zait diruz la-
gundutako ekimen artifi-
ziala dela.

Mattin bezala «Napar-
theid»-eko kide den Asisko
Urmenetak esan digunez,
beraien helburuak eta Eus-
kadiko Komiki Elkarteare-
nak kontrajarriak dira: «Bere
helburua baldin bada 'Pais
Vasco'ko komikia Espai-
nian ezagutzera ematea,
zilegi dute eta on dagiela,
baina guk ez dugu gure
burua borretan ikusten.
Gure asmoa da herri bone-
tan komikigintza bizkun-
tzarekin batera lantzea». Bere
ustez, «gauetik goizera
borrelakorik sortzea eta
bainbeste urte eta Euskal

Herriko puntu guztietako
jendea dituen 'Napartheid'
kontuan ez izatea, ustekabe
handia izan da. Prentzaz
izan dugu elkartearen be-
rri». Komikilariak batuko
dituen gune baten beharra
ikusi izan dute «Napartheid»-
ekoek, «talde baten beharra
ikusten dugu, eta sortuko
dugu, baina presarik gabe.
Gauzak ezin dira artifi-
zialki egin, eguneroko la-
nak ematen dizu ziurtasu-
na».

Komikilarien lapitzak bil-
tzeko proposamena ez da
mamitu, abiapuntuak ez di-
relako zuzenak izan. Hau
dela eta, Euskadiko Komiki
Elkarte Euskal Herriko
marrazkilarien topagunea
ez dela izango aurrikusten
da.

Joxi Goikoetxea

SUSA
NOBELA

Gaueko, jaiak irakurtzeko
aurreko edizioa da.
Gaz-Pais elkarteak
bildurako 105 liburuak zabartu.

BAKEAN UTZI ARTE

ITXARO BORDA

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

Eskolarteko Bertsolari Txapelketaren finala Urruñan izango da

Euskal Herri osoko neska-mutilak bertsoetan

Aspaldidanik dabiltza haur eta gaztetxoak bertso trenean, batetik bestera. Oraingo honetan Ipar Euskal Herriraino eramango ditu, Eskolarteko Bertsolari Txapelketaren Urruñako finalera. Bertan izango dira ordezkariak puntakoenak. Joango ez direnek txapelketaren aitzakiaz saioetan trebatzeko aukera izan dute; eta guztiek, nahiz eta une txarrak pasatu, ikastekoa.

Azken urteotako bilakaera ikusita, eskoletako emaitzak gero eta oparoagoak direla nabarmentzen da. (Argazkia: Carlos Villagran).

ZURRUNBILO itzela dago egunotan eskola eta ikasleetan, urtero bezala bertso paperetan eta bat-batean txapelketa izan baitute ikasleek. Eskualdeka hasita, beraien bertsoak aineratu dituzte bertsolari gaz-

teenek. Biharko bertsolariak izan nahian. Gero eta gehiago dira zurrumbilo horretan dihardutenak, ikastetxeek irakasle bereziak dituzte, adituenak material egokia prestatzen saiatzen dira, eta haur eta

gazteek bitartean, ahozko literaturaren bitartez ondo pasatzen ikasi dute. Hitzetaz astinduka, hitzen morroi.

Eskola batera sartu berterik ez, eta bostgarren mailako ikasleei erakusten aurkitu dugu Orozkoko

Juanjo Respalditza bertsolaria. Araban, Aiara bailara-ko hainbat ikastetxetan horretan dihardu, ikasleei zaletasuna pizten, berak horrenbeste maite duen hori erakutsi nahian. *«Haurrak gustura ari dira horretan, bandienek bertsoak egiten ikasten duten bitartean, txikienekin abesten egoten gara»* aipatu digu Juanjok, gelatik atera dugunean. Arabako Aiaran ez ezik, Gasteizen eta Errioxa aldean ere badabil tza bertso-
tan, eta gero eta gehiago dira hitzaren kirol nazionalari gustua hartu diotenak. Askok poztzen du horrek Juanjo, *«behintzat aurretan, ezagutuko dute nor zen Txirrita, kantu zaharrak abestuko dituzte; eta hori ere ez da gutxi»*.

Eskola batetik bestera pasatzen ditu orduak, ikasleek ikastordu batetik hurrengora egiten duten be-

zala. Dagoeneko Amurriotik Laudiorako txangoa egingo zuen, eta berriro ere oinak arbelean idatzita, zortziko txikiak asmatzen jarriko ditu ikasleak. Ausartenek bukaeran inolako lotsarik gabe botako dituzte. Eta irakasleak berekiko, *«kontxo, etorkizuna badator»*. Euskal Herri osoan ari dira bertso-tan haurrak, kantu eta koplazaharrak ikasi eta berreskuratuz, aurreko bertsolarien berri izanez.

Gogozko ikasketak

Askok ematen badu ere, bat-batean ikasten dute haurrek bertso-tan, idatzian batipat. Eta horretan murgildu dira Euskal Herri osoko 5.000 neska-mutil. Eta ez da txantxa. Etorkizuna ziurtatua du, nonbait, bertsolaritzak.

Joan den asteburuan jokatuko ziren Bizkaian, Gipuz-

koan eta Iparraldean Eskolarteko Bertsolari Txapelketaren herrialdeetako finalak. Hortik ateratakoek elkar ikusiko dute ostiral honetan Urruñan, Euskal Herriko eskolarteko bertsolari txapelketan. Bertara hurbilduko dira Euskal Herri osoko ikasleak, mugaz bialdetako jarraitzaileak, bertsoen entzutera. Atseginenez.

Eskualdeka hasi zuten ibilera, bakoitzak berean. Irati Agirreazaldegi elgoibartarrak Oñatin izan zuen lehendabiziko saioa. Berak aitortu bezala, ondo ibili zen Oñatiko saioan, urduritasun handiegirik gabe, eta aurrera egin zuen. Finala berri-
z Oñatzun, bertara ere ez zihoan urduri, izan ere lehengusua lagun zuen finalean. Bergarako Ainhoa Agirreazaldegi. *«Oso ondo ibili da aurtan, eta nik Aitor Sarriegi eta Maialen Lu-janbiorekin batera aurrean*

Bost mila gazteren partehartzea ezagutu du aurtengo Eskolarteko Txapelketak. Ez da marka makala! Gipuzkoan, Bizkaian eta Nafarroan herrialdeka egindako kanporaketan osten, Urruñan bilduko dira onenak. Bertako giroa izango da fenomenoaren adierazgarri bikainena.

Segi aurrera!

BOST mila gazte omen dabilta aurtengo Bertsolari Gazteen Eskolarteko Txapelketan. Ez da gutxi alajaina! Urterik urte goruntz dihoan kopuru honek badu zeresanik, eta hein handi batean noizbait bilduko dugun uza ereinda dagoela adierazten du. Dena den, nik ez nioke kopuruari soilik begiratu, eta nire eskolarteko garai ez hain urrunak jarriko ditut adibide. Badakit gauza asko aldatu direla ordutik hona. Oraindik ere gogoratzen dut 14 urterekin 14-18 bitartekoetan Bizkaia mailan hirugarren geratu ondoren hasi nintzela nire lehenengo saioak egiten Durangaldetik kanpo. Gutxi izango ziren, baina ginenerako nahiko, eta astiro astiro bellarrihandidun mutil honen izena ezagun egiteko beste.

Bost urteren buruan gauzak erabat aldatu dira. Nik uste bertsolari gatzetxoen maila ere dexente igo dela, baina noski, dagoeneko beharbada ez da hain erraza

UNAI ITURRIAGA

burua bistaratzea. Gazte mailan zegoen belaunaldi hutsunea, gure belaunaldiak bete zuelako batez ere. Halere, nik uste, efektibo berrien etorrera beti dela komenigarria bezain beharrezkoa gure frentean.

Ezer gutxi gehiago esateko. Gustatuko litzaidake gaurko gatzetxoek guk eduki genuen giro ona izatea txapelketan. Benetako lagunak aurkitzea eta beraien sudurra baino harago dagoen errealitatea eza-gutzeko aukera izatea, guk izan genuen bezala. Egia esan, inongo txapelek ez baitu ordaintzen guk hor aurkitu duguna. Segi aurrera!

ikusten dut, dio Iratik.

Hamasei urte ditu elgoibartar neska honek, eta lau urte daramatza bat-bateko bertsogintzan. Hasi, aspaldi hasi zen, ikastolan hirugarren mailan zebilenean. Gaur egun ikasle gehienak horrela hasten dira. Iratik, ordea, jarraitu egin du bertsotan. «Neska bakarra naiz baina koadrilan badut bertsozalea den lagunik», aipatzen digu inolako ezbaierik gabe. Bertsotan aritzeaz

gain dantzan dihardu aisialdian Iratik astean zehar, bertso eskola larunbatetan izaten baitute Elgoibarren. Orain maizago, txapelketa aitzakia dela.

Irati baino ezagunagorik ere arituko da txapelketa honetan, horietako bat dugu Xabier Silveira lesakarra. Aurten eskolarteko Nafarroako txapelduna suertatu da, eta bigarren aldiz arituko Euskal Herriko txapelketan. Denboraren irakas-

Eskolarteko

*Bertsolariak urduri
aita amak dardarka
umeak pipa jaten
bizketan marmarka
zeinen eskertzekoa
bango zalaparta
bertsozaletasunan
iturria da ta*

*Ipar ta Hegoaldeak
gauza gebienean
urri samar dabilta
hartu emanean
aurten finala dugu
Urruña aldean
Ipar baizeak pixkat
berotu nabiean*

*Maialen eta Silveira
dira haundienak
beldurturik dituzte
bertso lagun denak
kantatu asmoz doaz
norberaren penak
baina txikiak dira
bertsotan onenak*

penei helduta lasai abiatuko da lesakarra Urruñarantz, nahiz eta bertan oholtza lagun onak aurkituko dituen ziurrenik. Maialen Lujanbio eta Aitor Sarriegiri beldurra die.

Harrobia harriz-harri

Dena dela Xabier kezkatu aurkitu dugu txapelketa honetaz hitz egitean, izan ere ez du ondorenean lehia-keta honen fruiturik ikusten. Zera galdetzen digu: «Iaz Igor Elortza izan genuen txapeldun, eta nor

ohartu zen ordea? Txapelketa honek ez du deus laguntzen», eta plaza zenbait lortzeko lagungarri izan beharko zela deritzo Silveirak. Jendea ezagutzera ematea, sona izatea lortu beharko litzatekeela aitortzen du behin eta berriro.

Nafarroako eskolarteko erreparoa egin ondoren, Lesakako bertso eskolaren garrantziaz ohartu gara, harrobi ezin hobea sortu baitu Manolo Arozenak Bortzirietan. Iruñeko finalean hamalau urtetik behera, bat ezik aritutako denak Lesakako bertso eskola-

txapelketarako jolas-bertsoak

Bertsolari gazteek
aboan indarra
Urruñako giroa
gaztetxo xamarra
erakutsi nahiean
sua eta garra
bertsolariak anitz
txapela bakarra

Eskua harturik datoz
txiki ta haundiak
zortzikoa kantatuz
borren dotoriak
ordezkatuak dira
zazpi Euskal Herriak
Urruñan bildu asmoz
euskaldun guztiak

Ikastola, eskola
klase eta gela
bertsoak ikasten gu
aspaldi gaudela
berdin zaigu ospea
ta berdin txapela
asuntoa zera da:
modan dagoela

koak ziren; horietatik Ekiñe
Etxepeteleku sailkatu da
Urruñarako. Handiagoetan
ere lehendabizikoak bede-
ren bertso eskola berbere-
koak. Horrek itxaropentsu
jartzen du Xabier. «Etorki-
zuna badago, guk irabaz-
teko aukera izanen dugu.
Ekiñe aurten bagitz ongi ari
da bertsotan, eta emanen

du zer erranik», mintzatu
zaigu asmo onez betea le-
sakarra.

Bertsolaritzaren honetan,
haurrak ere zer ikusi, hura
ikasi. Horrela uler genezake
nola sortzen diren belau-
naldiz belaunaldi, bertsolari
eta zaletu amorratuen se-
me-alaba bertsolariak.
Urruñan bertan aurkituko

ditugu Natxi Aranburu Biz-
kaiko Bertsolari Elkarteko
idazkaria eta Kexux Arzallus
bertsolaria ere. Natxik se-
mea bertsolaria du, Peru.
Arzalluzen semea eta alaba
ari dira bertsotan, Amets eta
Itsaso.

Gurasoek sufritu eta go-
zatu egin ohi dute haur ber-
tsolariekin, gustura etxekoa
bertsotan ikusten, baina
«neska-mutilak larri ikus-
teak, maite duzun norbait
estuasunean ikusteak, ez
du pozik ematen», aitortzen
du Natxi Aranburuk. Aitak,
semeak aurrera jarrai dezan
animoak ematen dizkio, la-

saitasunez ibil dadin, «eus-
kal kulturaren arlo batean
ikusteak poza ematen bai-
tu».

Arzallusek ilusio handiz
ikusten ditu etxekoak,
oraindik 12 eta 10 urte bes-
terik ez badituzte ere. «Be-
harbada izango dugu zer-
bait, eta guk lekua utzi be-
harko diegu atzetik datoze-
neni», dio irribartsu. Urru-
ñako finalak giro ona sor-
tuko duelakoan dago Arza-
llus. Guk bertan ikusiko du-
gu berriz elkar.

Patxi Gaztelumendi

■ «Iaz Igor Elortza izan genuen txapel-
dun, eta nor ohartu zen ordea? Txapelketa honek
ez du deus laguntzen» ●

XABIER SILVEIRA

«Oleanna» da David Mamet-en azken obra

Belaunaldien arteko gatazka antzerki maisu baten eskutik

Antzerkigilea, gidolaria eta zinema zuzendaria da David Mamet, eta bere ibilbidean zehar hamazazpi antzezlan estreinatu ditu.

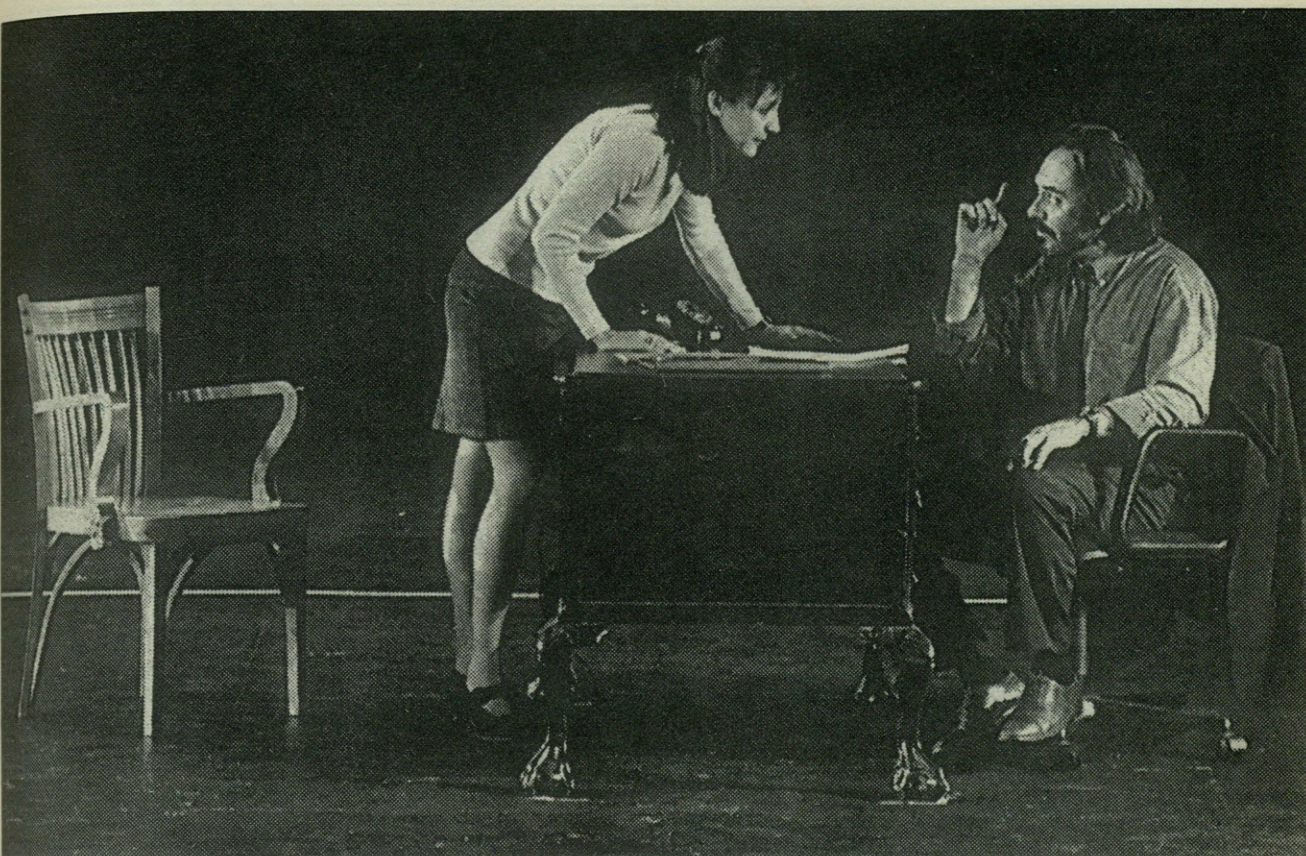
New Yorkeko Orpheum Theatreko leihatilen aurrean ilara luzeak sortu ziren duela gutxi David Mametek «Oleanna» antzezlanaren estreinatu zuenean. Londres eta Madrilen ere Ipar Amerikako antzerki berriko izen ezagunetarikoa da Mamet, eta bi belaunaldien arteko gatazka bere muntaia berriaren mamia.

Bi belaunaldi, bi sexu, bi estatus. Unibertsitateko irakaslea eta bere ikasgaiak ulertzen ez dituen ikaslea. Gizon heldua eta neska gazte baten arteko gatazka da «Oleanna». David Mametek idatzi eta berak gidatzen duen Back Bay Theatre aurkeztu zuen antzezlanaren duela gutxi New Yorken, William H. Macy eta Rebeca Pidgeon izanik aktoreak. New Yorken bezala, arrakasta handia izan du Londres eta Madrilen Mameten azken ikuskizunak. Londresen Harold Pinter-ek zuzenduriko bertsioa estreinatu da duela gutxi; Madrilen, berriz, Espainiako Zentro Dramatiko Nazionalak Jose Pascualen zuzendaritzapean landu du Victor

Cremer-en bertsioan oinarrituz.

New Yorken ikasi zituen antzerkiaren oinarriko arauak David Alen Mametek (Floosmoor, Illinois, 1947), irakasle gisa jardun zuen ondoren, Chicagoko konpainia bat martxan jarri eta hiri honetako Goodman Theatreko zuzendari izan zen New Yorken ospea lortu zuen arte, harik eta duela hamazazpi urte «American Buffalo» Broadwayen estreinatu zuen arte. Muntaia honi esker Kritikaren Saria eskuratu zuen Mametek eta geroztik egin dituen lanak ere oihartzun handikoak izan dira.

Antzerkigile bezala, berriz saiatu da elkarrizketei eta gelditu egin garrantzi handia

Espainiako Zentro Dramatiko Nazionalak prestatu du Jose Pascualen zuzendaritzapean «Oleanna» obra. (Argazkia: Carlos Serrano).

ematen. Galdera, errepikapen, monosilabo, esaera eta etenez jositako hizkuntza sortu du, tartean esaldi luzeak dituen. Lanbidea norgehiagoka bezala ulertu eta bizitza pertsonalean sentibera eta berotzat aurkezten du Mametek mendebaldeko gizakia.

Mamet familia

Bizimoduaren ardatza interes ekonomikoak dira, eta giza-harremanak harreman komertzial bilakatu dira mendebaldeko gizakiaren bizimoduan. Mundu hori islatzen dute David Mametek orain arte estreinatu dituen hamazazpi antzezlanek.

Azpimarragarria da zinemagintzan egin duen lana ere, eta bere filmeak zuzentzeko garaian —«Things change», «Homicide» eta

1987an gidoi onenenaren saria lortu zuen «House of Games» lehen filmea, besteak beste—, antzerkigintzan erabilitako hainbat elementu hartu izan ditu oinarri gisa: beti saiatu izan da erabiltzen duen metodotik inoiz ez urruntzen, orijinaltasun asmoak alde batera utzi ditu, nahiago izaten ditu aurrekontu txikiak —«ekoizpenik hoherena ekoizpenik txikiena da»— eta «Mamet familia» osatu du lanetan parte hartzen duten aktore eta teknikariek —Chicagon egin zituen lehen lanetan parte hartu zuten berberak dira egungo aktoreak—. Arte bezala ulertzen du antzerkia, arlo honen alde etikoan sinesten du Mametek, eta osagarri huez prestatzen ditu ikus-kizunak.

Joxi Goikoetxea

EKAINAK

3

■ MARQUILLAS-EN INSTALAKUNTZA GASTEIZEN

EGUNOTAN ikus daiteke Gasteizko Amara arte galerian Marquillas artista bizkaitarrak prestatutako instalakuntza. Berdinak diren eta gainean igel bat daukaten **98 eskultura**, aretoko horma batean espraiz margotutako esaldi bat, eta jendearen aurpegiak jasotzen dituzten **3.000 argazki** bildu ditu horretarako.

Egungo gizarteko **artearen alineazioa** islatzea izan da Marquillasen kezka nagusia azken obrak egiteko garaian, eta Gasteizen aurkeztu berri duen instalakuntza ere ideia horri lotuta dago.

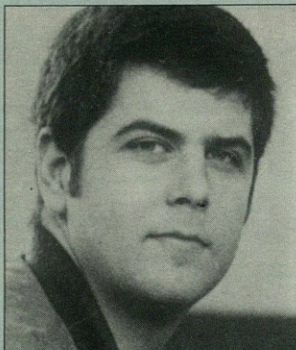
Kepa Junkera: «Trikitixaren inguruko gauza bitxienak bildu ditugu»

ARGIA. Zertan datza Trikitixa Bilera 94?

KEPA JUNKERA. Bilbon lehendabiziko aldiz, trikitixaren inguruko gauza bitxi zenbait izango ditugu. Nazioarte mailan diren trikitijole onenak izango ditugu maisu bi egunez, ekainaren 3an eta 4ean. Bestalde, BBKren erakustaretoan betiko trikitixaren erakusketa egingo dugu, zaharrenetatik gaur egunekoetara arte, ia 60 trikitixa ezberdin ikusgai. Horretaz gain, disko zaharrak, gaur egunekoak eta argazki sorta ikusgarri bat.

A. Hitzaldi eta aurkezpenik ere izango da.

K.J. Trikitixa bilera hau toki ezin aproposagoa iruditu zaigu hitzaldi eta disko aurkezpenak egiteko. *Tex-mex*-ak trikitixan izandako eraginaz mintzatu zaigu Joseba Tapia, eta nik nire azken lana aurkezteko aukera ezin hobea aurkitu dut egunot

tan, «Trikitixa al-buk» disko berria alegia. Ekainaren 3an «Betiko trikitixa» lana aurkeztuko dugu, hamar bikote zaharrekin gauzatutako lan paregabea.

A. Nazioarteko trikitixa jaialdia izango da topaketan bukaerarik egokitena.

K.J. Horrela da. Martin O'Connor, Totore Chesa, Serge Desaunay eta Reynald Ouelletek nirekin batera bi kantaldi eskainitako dituzte ekainaren 3 eta 4ean Barakaldo eta Basaurin. Ezustekorik ere izango da, ziur.

EKAINAK

3

■ BERTSO-AFARIA JATETXE TXINATAR BATEAN

BILBOKO Hang Zhou jatetxe txinatarrean izango da bertso-afaria ostiral honetan gaueko 9.30etatik aurrera. Hor Dago!, Alde Zaharreko Euskal Txokoa eta Hau Pittu Hau elkarteak dira bertso-afari berezi honetako antolatzaileak, eta **Manolo Arozena eta Jon Enbeita**, parte hartuko duten bertsolariak.

EKAINAK

4

■ «EX LIBRIS» ERAKUSKETA BILBON

EHU-KO Bizkaiko kanpuseko Kultur Kudeaketa Bulegoak antolatu du larunbatera arte zabalik egongo den «Ex Libris Bilbon» erakusketa. EHU-ren 25. urteurreneko ekitaldiekin bat eginez, BBV Fundazioak Bilbon daukan San Nicolas Kultur Etxean ikus daitezke ekainaren 4era arte, **liburuak identifikatzeko zedulak** diren mila *ex libris* inguru.

Euskal Herriko *ex libris* bakarra dago bilduman, XII. mendekoa, Iratxeko monastegian aurkitua; eta liburuak historian zehar izan duen bilakaera ere ikus daiteke erakusketaren bitartez. **Alfredo Suarez** izan da bildumaren egilea.

■ EUSKO IKASKUNTZAREN 75 URTEAK

EKAINAREN 4era arte ikusi ahal izango da Portugaletako Santa Clara Kultur Zentroan, Eusko Ikaskuntzaren 75 urteko historia laburbiltzen duen erakusketa. **Urte hauetan argitaratutako liburuak, katalogoak**, erakundeak sortu dituen bekak, dokumentu ugari, euskal kulturako pertsonaia ezagunen brontzezko figurak eta hainbat informazio txosten aurki daitezke egunotan aipaturiko aretoan.

EKAINAK

5

■ MARGO ERAKUSKETAK NAFARROAN

HIRU margo erakusketa ikus daitezke ekainaren 5era arte Nafarroan. Iruñeko Ziudadelako Mistoen Pabiloian hainbat eskultura bildu ditu bere azken margorekin batera **Martin Assigek**; **Maria Teresa Funez**-ek, berriz, margoak eta collage lanak Iruñeko Ziudadelako Labea; eta azkenik, Zizur Nagusiko kultur etxera eraman ditu bere akriliko lanak **Alicia Irigoienek**.

EKAINAK
6

■ EUSKADI LITERATUR SARIAK

EUSKO Jaurlaritzako Kultura Sailak Euskadi Literatura Sarien deialdia egin berri du saiakera eta olerkigintza modalitateetan. **Pedro Axular saia-kera saria irabazten duenak 2.650.000 pe-zetako** (115.000 libera) diru kopuru gordina jasoko du, eta 1.350.000ekoa «Gabriel Zelaia» olerkigintzako sariketaren irabazleak. Idazlanak Kultura Ondarearen Zuzendaritzari zuzendu behar zaizkio, eta tokian tokiko Kultura Lurralde Ordezkaritzan aurkeztu behar dira ekainaren 6a azken eguna izanik.

EKAINAK
7

■ LARREAREN IRUDIAK EL MURO TABERNAN

JOKIN Larrea Zabalok egindako 20 koadro txiki erakutsiko ditu Donostiako El Muro tabernak hilaren 7ra arte. **Komiki marrazki moduko irudiak** agertzen dira egin berri dituen lanetan, eta hauetako gehienek gizon eta emakumeak irudikatzen dituzte.

EKAINAK
10

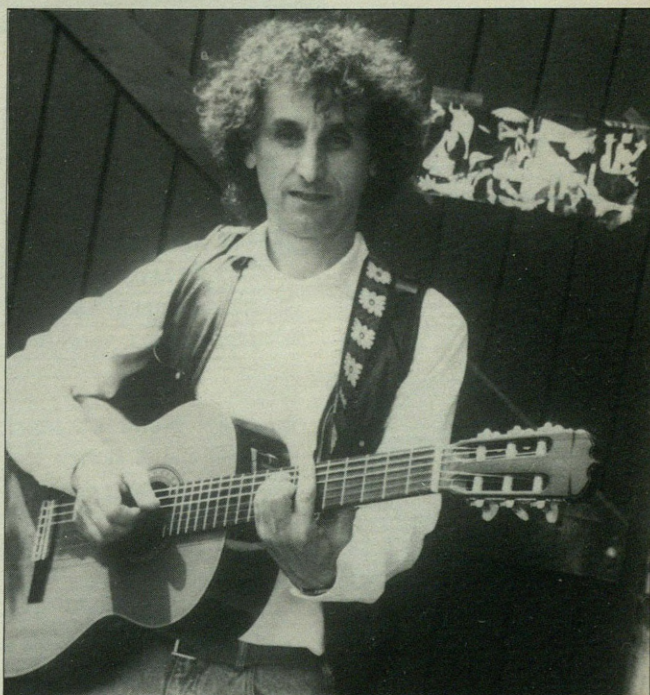
■ ANTZERKI ESTREINALDIA TOLOSAN

MOJA komentu batean gertatutako istorioez osaturiko «Pecata Minuta» komedia ikusi ahal izango da lehenengo aldiz ekainaren 10ean Tolosako Iparragirren antzokian. Ramon Barearen zuzendaritzapean, **Aitzpea Goenaga, Loli Astoreka, Elena Irureta eta Ane Gabarain** aktoreak arduratuko dira mojen pasadizuak antzezteaz. Bareak berak idatzi du gidoia, eta talde berria sortu baino, ikuskizuna prestatzeko elkartu dira zuzendaria eta aktoreak. «Euskaldunon Egunkaria»-k antolatu die Tolosan izango duten emanaldia.

EKAINAK
11

■ «BARNE-KANTA» VICTORIA EUGENIAN

DUELA gutxi argitaratutako «Barne-kanta» diskoa aurkeztuko dute zuzenean **Karlos Jimenezek eta Imanol Lartzabal kantariak** Donostiako Victoria Eugenia hilaren 11n. San Juan de la Cruzek idatzitako berrogei poemetan oinarritu dira bi musikariak diskoa prestatzeko garaian, eta grabaketan Euskadiko Orkestrako hainbat partaidek eta Easo abesbatzako kantariak parte hartu zuten. Maiatzaren 29an Bilbon aurkeztu ondoren, Donostian entzun ahal izango dira zuzenean larunbatean Eusko Jaurlaritzak lagundu duen grabaketako kantuak.

MANEX MUTURBELTZ kantariak parte hartuko du honezkero martxan den Hendaia kultur astean. Hainbat ekitaldik osatzen dute egitaraua, eta besteak beste, ekainaren 3an kantaldia izango da Hendaiaiko Elizan. Gaueko bederatzietatik aurrera, bi bakarlari eta talde bat arituko dira: Manex Muturbeltz, Mikel Garikoitz eta Aritzak taldea, hain zuzen.

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

PROFESIONALITASUNA, ESPERIENTZIA ETA ARRETA.

Z A I N G A I T U Z U

10°
URTEURRENA

TALLERES
OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIrako kontzesionaria
OPEL BANATZAILE OFIZIAK. ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

L I B U R U A K

«IPUIN BELDURGARRIAK».
GUY DE MAUPASSANT.
ITZULTZAILEA: XABIER
MONASTERIO. XIRIMIRI.

107 or.

IRAGAN mendeko idazle frantziar handi honen ipuinak aukeratu ditu egokitzaile eta itzultzaile izan den X. Monasteriok euskalduntze prozesuko 3. urratseko ikasleei eskola-material gisa eskaintzeko, ulermen ariketa eta hiztegiak horniturik. Bost

ipuin eder agertzen dira, guztiz beldurgarriak eta idazlearen goi mailako kalitatearen lekuko ●

lagunei eskainiriko bertsoak eta beste hamaika kontu jorratzen ditu bertso luze hauetan ●

«NERE PERTSUXKAK». JEAN
PIERRE SOUDRE «LARREKO».

120 or.

SENPEREKO bertsolari honek bere lanik hoberenak eskaintzen dizkigu bizitzan zehar izaniko zenbait gorabeherarekin batera. Etxea, familia, erlijioa, bertsolari

«UTZIDAZU BIDEA,
IXABEL». JOXEAN
SAGASTIZABAL. ALBERDANIA

109 or.

IPUIN-BILDUMAK eta eleberri laburren bat idatzi eta gero, hona berriro jardueraz iraskasle den idazle honen nobelatxoa. Aurrekoak be-

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Ortzadarraren kolorez

IKASTOLETAN —hemengoan pueru— haurrek leitzen ikasten duten heinean liburuak loak hartu aintzin irakurtzea maite dute. Sei-zazpi urtetan ordea, esku-izkribu itxurazko lanak aiseago hartzen dituzte umeek eta karia horretara Elkar argitaletxean agertzen den «Dortoka liburuak» sailleko hamar obrek badute haurren tirien asetzeko indarra. Sail horretako liburuxka gehienak katalaneratik itzuliak dira eta margo zoragarri apainduak. Denbora berean euskaraz eta katalanez publikatzen direla erants dezagun.

Parets Del Vallesko gazte-bibliotekaria den Merce Escardo i Blas idazle katalanaren «Itxasneren begiak» genituen behin eskuarte. Liburuxkak sailaren kalitate maila seinatzen zigun orduan. Ipuina ere polit kausitzen genukeen: Itxasneren begiak alabaina ingurumenaren arabera kolorez aldatzeko botereaz beteak dira eta maite duenak so-egiten diolarik

begiak ortzadar bilakatzen zaizkio. Eder, ez?

Liburuki guziek gainera, helburu pedagogiko *soft* batekin, haurren mundua hunkitzen duten gaiak jorratzen dituzte: familiako kontuak, urtebetetzeak, abereen fantasiak —jirafarena adibidez—, autoak —ez Harry Crewsenak!—, loreak, sortzea, bizitzea eta hiltzea ondarrean. Zenbaitetan liburuxka horiek laguntzen dituzkete burusoak haur-galdera zail batzuei ihardesten. Hortako ere dira funtsean liburuak.

Azkenik liburuaren formatoa berdinki aipagarria dela erranen dugu: txikiak dira, haurren ahur hertsietan kokatzekoak doidoia karabletan sartzekoak, ikastolan beren lagunekin irakurtzeko pausa orduetan, kanpoan sobera euri denean. Zorionetako oparizat sei-zazpi urteko umeendako egokiak dira Dortoka Liburuak sailleko emaitzak.

Bestalde, Baionako Oihana ikas-

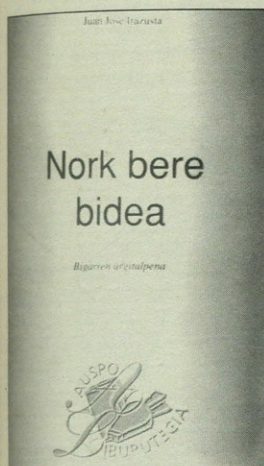

«ITXASNEREN BEGIAK». MERCE
ESCARDÓ I BLAS. MARRAZKILARIA:
GEMMA SALES. ELKAR.

tolako haurrek Gexan Lantzirik duela aspaldi berridatzi hiru kumeen ixtorioa kondatu dute eta zinta ikastolara deituz ardiets daiteke, otsoaren oihu itsusiaren entzuteko beldurra gaintuz bixtan dena. Ekimen zinez baliosa Oihana ikastolakoena.

ITXARO BORDA

zala, oso estilo bizi eta zu-
zenean idatzia dago; abia-
puntuan, ondo baino ho-
beto ezagutzen duen eus-
kara ikasten hasi nahi duen
jendea ezarri du, ironia ugari
eta maltzur samar jokatu-
z. Benetan lan irakurterraza
eta gomendagarria ●

«NORK BERE BIDEA». JUAN JOSE IRAZUSTA.
AUSPO-SENDOA. 319 or.

AUSPOA sailean Aita Zaba-
laren eskutik kaleraturiko
lan baliagarri asko aspaldi
agorturik egon eta, orain be-
miz ere kalean jartzen hasi
da argitaletxea. Altxor handi
hau irakurlego zabalarri iris-
teko adibide moduan har-
daiteke Juan Jose Irazusta-
ren eleberraren bigarren ar-
gitalpen hau, liburuki ba-
tean bildurik. Pasadizu ugari
Ameriketara bizi izan zen
euskaldun honek gure es-
kuetan jartzen dizkigunak ●

«TENE LEHIAKETA 1994».
ELKAR-DEBAKO UDALA. 89 or.

EZAGUNAGOTZEN ari den
sari honetako lanek berriro
kalea ikusi dute aurtengoan.
Ezin ukatu gainera sarituek
izen handia ematen diotela
sariari, izan ere, Pello Esnal
eta Patxi Zubizarreta ezagu-
nekin batera, Ander Izagirre,
Joxemari Urteaga eta Ainhoa
Aranguren idazle berriek
hartzen baitute parte ●

**«PERTSONA-IZENAK
EUSKARAZ NOLA EMAN».**
ALFONSO IRIGOIEN.
DEUSTUKO UNIBERTSITATEA.
302 or.

EUSKAL tradizioko izenak
eta tradizio greko-erroma-
tarretik ekarriak ere histo-
rian oinarrituriko erabilpe-
nak eta, iturri ezberdinak
jorratuz, bakoitzak zein
erabilpen duen erakusten
du ikerle bizkaitarrak lan
honetan, guztira zerrenda
osotu eta zehatza ematen

delarik. Bada orain ere ez-
tabaidarako aukerarik era-
bilpen zuzenari dagokio-
nean ●

«SORLEKUAREN KEZKA».
JOXE MARI LERTXUNDI.
AUSPOA-SENDOA. 241 or.

BERTSOLARI aiarrak kalean
jarri du jada bere hirugarren
liburua, bigarrena bertso
ingurukoa eta 1985etik ho-
nantza botarikoen bilduma
dena. Euskal Herriarekin eta
bai beste herriekin ere lo-
turiko hamaika kontu azal-
tzen dira bertsootan ●

«BIDE-SEINALEAK».
HAAEE-EUSKO JAURLARITZA.
73 or.

LAN bikaina kaleratu du
Eusko Jaurlaritzaren Argital-
pen Zerbitzuak. Grafikoki
nahiz argitasun aldetik
aproposa, oro har erabiltzen
diren bide-seinaleak elebi-
dun agertzen dira, udale-

riek, foru aldundiek eta
governuek ere nora jo izan
dezaten. Beraz, non galdetu
badagoenez gero, erabili! ●

EUSKERAZAINZA	
EUSKERAREN ERRI AKADEMIA	
XXVII Zenbakia	1994
Jorraitze-Examinak	
AURKIBIDEA	
Or.	Or.
Esanera zehatz... Mota-erabilerak/er Yon (Berrak ezakien)	1
Euskal hiztegiak Erriakoren Hiztegiak - Lertxundi/er Berrak	2
Ogi/er Berrak/er Berrak - Joxe M. Lertxundi	3
Gau-eraketa, Ogarriak/er Berrak - Arriola/er Ane	13
Azaltzeki/er Berrak - Arriola/er Ane	14
Konposak/er Berrak - Lertxundi/er Berrak	24
Euskalazainza/er Berrak - Arriola/er Ane	30
Albiste/er Berrak/er Berrak - Lertxundi/er Berrak	32
Uma/er Berrak - Paulin	40
Gau/er Berrak/er Berrak - Arriola/er Ane	42
Marginalak/er Berrak/er Berrak - Lertxundi/er Berrak	43
Erakunde/er Berrak/er Berrak - Arriola/er Ane	44
(Z. A. - G. A. - J. A. - M. A. - N. A. - O. A. - P. A. - R. A. - S. A. - T. A. - U. A. - V. A. - W. A. - X. A. - Y. A. - Z. A.)	51
Euskerazainza/er Berrak - Lertxundi/er Berrak	58
Liburak - A. E.	64
Eskatutakoak - Ogarriak/er Berrak/er Berrak (Hiztegiak/er Berrak/er Berrak)	
Zuzenbideak:	
GETARIA 21 - DONOSTIA	
C. LARREATEGI 14 - BILBAO	

«EUSKERAZAINZA». 27.
ZENBAKIA. 1994.EKO
APIRILA-EKAINA. 66 or.

MERITU ederra jende-talde
honek egiten duena: iturri
zaharretara jo, pasadizuak
bildu, euskara jatorreko
esaerak aukeratu, hiztegi-
ñoak osatu... ●

**«ZENBAIT APUNTE
LAUDIOKO EUSKARAZ».**
NATXO URKIJU. UDAKO
EUSKAL
UNIBERTSITATEA-LAUDIKO
UDALA. 209 or.

SARRERA labor baten os-
tean, bilduriko hainbat testu
historikoren aipamena egi-
ten da, segidan, arlo fono-
logiko, morfosintaktiko eta
hiztegi mailan azterketa sa-
kona eginez. ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ BIZKAIKO MUSIKALDIA

EKAINAREN 11tik 24era beteko da aurtengo Musikaldiaren edizioa. Kontzertu guztiak Bilboko Arriagan egingo dira. Bilboko Orkestra Sinfonikoa eta Donostiako Orfeoia eman- go die hasiera ekitaldiei. Ekainaren 14ean eta 15ean Moskuko Jaialdiko Orkestra Sinfonikoak jardungo du. Ekainaren 15ean ere Pedro Mari Unanue lehen euskal tenore unibertsalari omenaldia eskainiko zaio. Ekainaren 17an, Ainhua Artetaren txanda izango da; Euskadiko Orkestra Sinfonikoarekin arituko da. Ekainaren 19an Moskuko Birtuosoek beteko dute taulatua. Ekainaren 21ean Maria Bayok Bilboko Orkestra Sinfonikoarekin abestuko du. Azken ekitaldia, ekainaren 24ekoa, baletari lotuko zaio, Moskuko Stanislavski Antzokiko Orkestra eta Baletaren eskutik. Laurogei milioi pezetako (3,5 milioi libera) aurrekontua izango du Musikaldiak, zeina Bizkaiko Diputazioak, Eusko Trenbideak eta Ferrovialen laguntzaz osatuko den.

■ EUSKALTZAINDIAREN JARDUNALDIAK

AURTENGO hilabete hauetan Euskaltzaindiak lexikologia, jagon, gramatika, hiztegi batua eta ahoskerari buruz jardunaldiak egin ditu, 75. urteurrenaren inguruan. Urriko Biltzar Nagusiaren aurretik beste bi sail lotuko dituzte: ekainaren 30etik uztailaren 2ra, V. Onomastika Jardunaldiak, Miarritzen, «exonomia alorrean —giza eta leku izenez arduratzen dena— azken urtean aurrera eramandako lana biribitzea» helburutzat hartuta, Endrike Knörr batzordeburuak ekitaldion aurkezpen prentsaurrekoan adierazi zuenez. Uztailaren 22an bestalde, Literatura Jardunaldiak antolatuko dira, Donostian. Euskal Metrikaren Esku Liburua berritzea izango dutela gai nagusia aipatu zuen Joan Mari Irigoien batzordeburuak. Orain arteko lanaren gainean, «arrakasta handiz» ari direla zioen Jean Haritxelhar euskaltzainburuak, hainbat urrats eman dituzten ziurtasunean.

F E R R A N A K E R R A N

«Aizpuru abizena izan arren euskalduna ez dela dioenak ulertzen diot; ulertzen diot erabat amnesiko dabilelako, berea ez delako nafar kultura; ez du Nafarroa ezagutzen; erdal kultura ezagutzen du eta Madrilgo ikuspegia baino ez dauka buruan».

Segundo Otazu, «Mintzoa» argitaletxeko editorea. Deia, 94-V-26.

«Horrelako sententziek jarraitzen badute ikastolen multzoarentzat bide egokiena zein den den pentsatzen jarri beharko dugu».

Jose Luis Avila, Hezkuntza sailburuordea. Deia, 94-V-25.

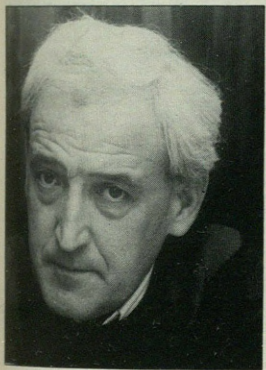
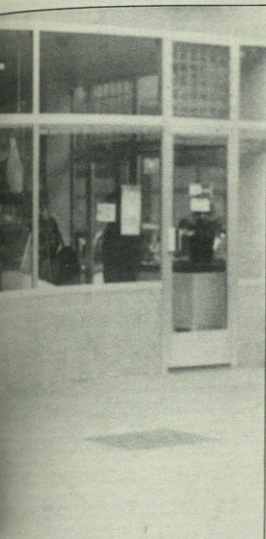

TXUTXU - MUTXUKA

HABE-KO EUSKALTEGIKO IRAKASLEEN LANPOSTUAK

FUNTZIO Publikorako Zuzendaritzak maiatzaren 18an hartutako erabakiaren arabera, berriki itxitako HABEko euskaltegietan lanean ari ziren 54 irakasleentzat aldi baterako lanpostuak osatu dira. Gasteizko gobernuaren hainbat sailetan jardungo dute, euskara normalkuntzarako teknikari laguntzaile, hizkuntza prestakuntzako teknikari, itzultzaile laguntzaile, plangintza berezietako teknikari laguntzaile eta administrari laguntzaile moduan.

NOR - NORI - NOR K

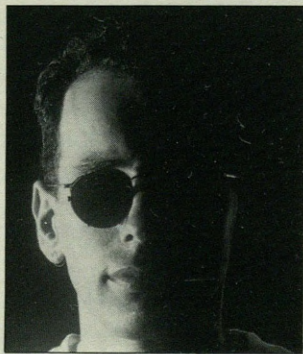

«Egunerokoan erabiltzen dena baino euskara aberatsagoaz lan egin behar dugu; etxeko euskararekin ezinezkoa da fikziozko mundu zorrotzik sortu».

Anjel Lertxundi, idazlea.
El Mundo, 94-V-26.

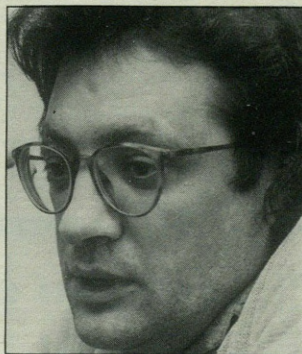
«Komposizioak ez du bizitzeko lain ematen. Autore goraituenak ere —bakar batzuk salbu— ez dira horretatik bizi. Ikusentzutekoen alorrean eta, mugimendu handiak nabari dira, baina kontserbatorioan ibilitako musikaririk ez dabil ofizio horietan».

Gotzon Aulestia, musika irakaslea.
El Correo, 94-V-23.

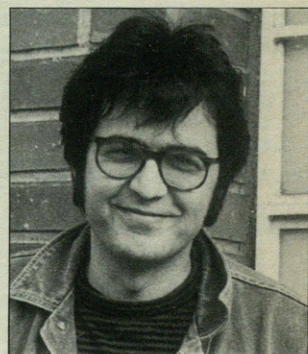
XABIER MONTOIA

M-ak taldeko kantari ohiak hainbat emanaldi egin ditu hilabeteotan, Javier Pezen laguntzaz, areto txiki eta tabernetan. Andoni Tolosa «Morau» kantariarekin aritu izan da kontzertuetan, eskuz-esku. Denbora baterako atsedena hartu eta doinu berriak zein bestelako proiektuak prestatzeko saioari heldu dio oraingoan Montoiak ●

SANTI ERASORI

saria eman dio Arte Garaikideko Euskadiko Galerien Elkartek, berak zuzentzen duen Donostiako Artelekuk «Euskal Autonomi Elkarteko arte garaikidearen bilakaeran izandako eragina» azpimarratu nahian. Hain zuzen ere, urteotan galeriak antolatu dituen ekitaldi, erakusketa eta ikastaro guztietan nabarmendu da eragin hori ●

RUPER ORDORIKAK

Amnesty International erakundeak giza eskubideen aurka egiten diren erasoak salatzeko plazaratutako «Isildutako bizitzak» diskoan parte hartu du, «Agurraren lezioa» abestiaz. Mikel Erentxunek ere kantu bat grabatu du, eta hauekin batera, Espainiako hainbat artista ezagunek. Konpromezuari heltzeko doinuak eta ahotsak osatu dituzte ●

Bidasoaren Eguna, Hego eta Iparraren lokarri

EUSKAL Herria banatzen digutela? Batu dezagun guk. Ideia horrekin ekin diote lanari hendaatarrek eta datorren ekainaren 5erako, igandea, Bidasoaren Eguna antolatu dute. Sasoi batean egiten zen, baina gero galdu egin izan da. Azkena 1986 edo 1987an egin zen, Hondarribian, eta harrezkero

igande honetakoa izango da lehenbizikoa. Egunaren xedea, Ipar eta Hego Euskal Herriaren arteko batasuna aldarrikatzea, noski festa eginez eta ongi pasatuz.

EGUNA berez igandekoa izan arren, aste osoan zehar ere kultur ekitaldi ugari izango dira Hendaian bertan. Iragan larunbatean,

esaterako, rock kontzertua izan zen. Zinema, euskararen inguruko mahaingurua eta haurren egunak ere pasatu zaizkigu jada. Ostiralean kantaldia izango da, Manex Muturbeltz, Mikel Garaikoitz eta Aritzak taldearekin. Larunbatean Bidasoako 1. Herri Olinpiada eta gauen afarri herrikoia,

trikitilari eta erronomia eta guzti.

Baina platerik dastaguriarena igandekoa izango da. Antolatzaileak batez ere bailarako jendea hurbilduko delakoan daude, baina Euskal Herri osorako jai da, gakoa banatzen gaituen muga apurtzean dago eta. Mugagune ugari daude Euskal Herrian, baina egia da Hondarribia eta Hendaia arteakoa dela sinbolo gis hartzen dena.

IGANDEAN, goizeko hamaketan hitzordua izango da mugan bertan. Ondoren txalaparta, ikurriñaren dantza, mugariaren aldatzea eta kalejira. 12'30etan Herriko plazan aizkolariak, bertsolariak eta 'Urteko Bidasotar' izendatuari sarri ematea. Goserako ere garaia badenez, 75 liberatan (1.500 bat pezeta) Herri bazkaria izango da. Ondoren 5'30etan erronomia, eta hemendik aurrera norberak antolatu beharko du eguna, festa giroan jarraitu nahi izanez gero bederen ●

ETXEKO MARKA

Logotipo esanguratsua

LOGOTIPO eta guzti dator-kigu Bidasoaren Eguna. Indarrez, beraz, eta mugaz bi aldeetako euskal herritarren artean sustraitu nahian. Bi alde nabarmen ageri ditu logotipoak, Hego Euskal Herria eta Ipar Euskal Herria. Biak tamainaz berdinak eta Iparralde gorantzago, ipar zentzu eman guran edo. Bidasoa adierazten duenik ere ageri da, noski. Euskaldunon artean Bidasoa banaketa ibaia izan da, ez guk horrela nahi izan du-

gulako, ikuspuntu hori inposatu egin zaigulako baizik. Logotipoan Bidasoak, banatu beharrean lotu egiten du. Ipar eta Hego Euskal Herria baturik, eta ideia indartzeko Bidasoa kolore gorritz ageri da. Europako Batasunaren proiektuak aurrera jarraitzen badu ere, oraindik mugak hor jarraitzen du. Etorkizunean horrela izango ez delakoan, logotipoak baikortasuna eta esperantza adierazten duen izar bat darama. Azkenik,

hegoaldea eta iparralde lotzen dituen bidasoarekin, H bat ageri da: Hendaia.

Sinbologia eta sakontasunez beteriko logotipoa beraz ●

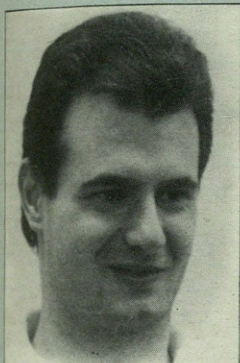
Sinbologiaz
beteriko
logotipoa.

MOKO FINA

HURA OTORDUA!

JOKIN ERRASTI

Pilotaria

Gozen markagailuan

Ez da gauza gozoa izaten, sukaldean, tanturik egin ezean, norberaren markagailua hutsean gertatzea; bada Jokinen pilotakada gastronomikoak beti txapa behera joaten dira! Baita arrautza frijituak sotamanoz libratzen ahalegintzen denean ere. Aspaldiko laguntzailea duen amarekin ohitua, eltzekari, babagorri, berdurak eta garbantzuak sake onak dira beretzat, are gehiago ondoren legatza eder batez erantzutekotan. Izan ere Jokinek, etxe ondoko baratzen jaso eta eramanez, ez ditu urrutiko intxaurrak gehiegi maite, eta etxetik kanpoko saltsak frogatu dituen bakoitzeari pasa egin du beti; eta harritzekoa, aizu, ez Italia ez Txinako fontoietan ez da sekula aldarte onean izan. Etxean ala etxetik kanpo, baina, badago Jokini irabazteko teknika paregabea: dozena erdi bat pastel mutur aurrean jarrita. Horretan Jokinen markagailua beti ibiliko da puntan.

Aran tarta

OSAGAIK

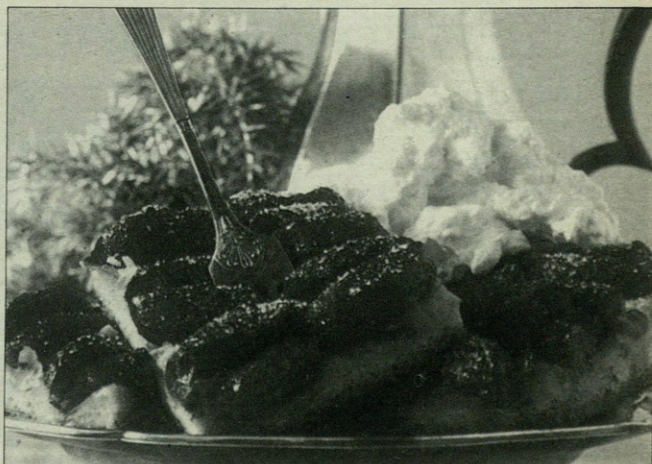
SEI LAGUNENTZAT

Kilo erdi irin ● 30 gramo legamia ● litro laurden esne ● litro zortziren bat olio ● arrautza bat ● 8 koilarakada azukre ● 6 koilarakada ogi arrailatu ● 2 kilo aran ● zatitutako 50 almendra ● kanela pixka bat

PRESTATZEKO ERA

JOAN den astean bezalaxe, honetan garaiko jaki batekin presta dezakezun postre bat proposatuko dizugu, fruta baita sasoi honetako protagonista nagusia, eta bere freskotasuna aprobeztatzeak ez du mesede besterik ekartzen gure gorputzetara. Horrela, hiru fasetan prestatuko dugu aran tarta goxo hau. Kilo erdi irin har ezazu eta zoparako azpil batean jarri. Erdi erdian hutsune bat egin ezazu, legamia hauts egin eta bertara bota ahal izateko. Ondoren, azukre pixka bat eta esne epela gehitu, eta oreka osatu. 10 minutuz utzi egoten emaitzari, olio, arrautza eta 4 koilarakada azukre gehitzeko ondoren. Gurinez igurtzitako labe xafila batean zabaldu oreka eta pixka bat gehiagoz utz ezazu egoten.

Oreka eginda, gainekoari ekin diezaiokezu. Ogi arrailatua hartu, berarekin ziprztindu ore azala, eta alde zuzenetik ongi garbitu dituzun aranak bertan jarri, bat bestearen alboan. Al-mendrekinekin egin zazu bigarren geruza bat, ongi zabalduz aran artean. Ordu erdiz sar ezazu xafila 200 gradutara beharko duen labean.

Ondoren, hozten utzi, 20 zatitan egin tarta, eta gertatzen zaizun azukrez eta kan-elaz ziprztindu. Une berean jan nahi ez baldin baduzu, ez ahaztu tarta hau izozkailuan sar dezakezula, nahi duzunean zerbitu ahal izateko. Ez du zapore izpirik ere galduko ■

Postre hau izozkailuan sar dezakezu, ez baitu zapore izpirik ere galduko.

Iruñerriko euskaldunen zerbitzuan.
5. urtean Irratiago,
zer gerta hura konta

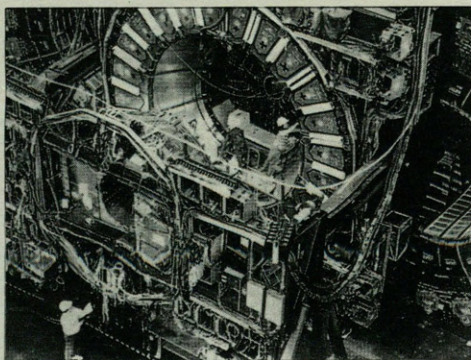

Materiaren azken partikula

HAMAZAZPI urtez zientzilaria, beste bost partikulekin batera, unibertsoa materia guztia osatzen duen azken partikula bilatzen ariñ dira. Azkenean, EEBBetako Fermilab laborategietan aurkitu dute *top quark* izeneko partikula. Azken urteetan mundu osoan bilioi pezeta ugari jorratu dira *top quark* hau aurkitzeko azeleradore izugarriak eraikitzen. 1984ean Carlo Rubbia Fisika Nobel sariak aurkitu zuela jakinarazi zuen, baina ez zen hala izan.

Azkenik, hamazazpi urteren buruan partikula hau aurkitu ahal izan da. Aurkikuntza honek konfiantza eman die fisikariei, hau aur-

Tevatron-a, *top* izeneko quark-a sor dezakeen aparailu bakarra.

kitu izan ez balitz materiaren osaketa eta jarrera azaltzen duen teoria guztia bertan behera geratuko baitzatekeen. Eraikuntza teoriko hau Standard Eredua da. Eredu honen arabera materia 12 osagaiez osatua dago; leptoiak izeneko hiru bikote eta quark izeneko beste hi-

ru. *Up and down quark*-en lehen belaunaldiak protoiak eta neutroiak osatzen ditezte. Beste quarkak *charm* (xarmangarria), *strange* (arraroa), *top* (gailurra) eta *bottom* (hondoa) indar kosmikoetan eta partikulen azeleradore modernoetan soilik ageri dira ■

JAKIN BEHARREKOAK

✕ **MATERIA:** Partikula biki osatua dago, molekula.

✕ **MOLEKULA:** Harreman kimikoen bidez loturik dauden atomoek osatzen dute.

✕ **ATOMOA:** Nukleoa eta inguruan dauden elektroiek osatzen dute.

✕ **NUKLEOA:** Bere barnean protoiak eta neutroiak daude.

✕ **PROTOIAK:** Protoiak zein neutroiak *quark* izeneko partikulez osatuak daude.

✕ **QUARK:** Materiaren partikularik txikiena da. Sei *quark* ezberdin daude bikotetan bilduta.

EKOLOGIA

Galapagos artxipielagoa da itsas iguanak dituen munduko leku bakarra.

Galapagos itzali dute

NAZIOARTEKO laguntza eskatu behar izan du Ecuadorreko gobernuak bere lurretan dagoen Galapagos artxipielagoan 9.000 hektarea errauts bilakatu dituen sutea itzaltzeko. Charles Darwin-ek bere eboluzio teoria osatzeko bisitatu zuen artxipielagoa, munduko parke naturalik aberatsenetakoa, desagertzeaz egon da, bertan bakarrik mantentzen diren espezie bereziekin batera. Galapago dortokak, lur zein itsas iguanak, salbatu egin dira, baina ez da berdin gertatu betirako galdu diren landare espezie batzuekin.

POZTEKOAK

Depresioak kanpora

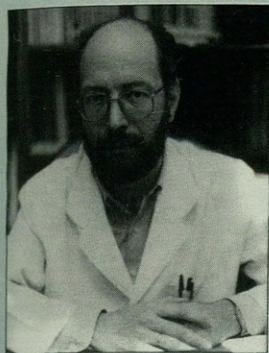
Bospasei egunetan sendatzen du depresioa botika berriak.

DEPRESIOA gero eta ugariagoa den gaitza dugu gure artean. Aurrera egingen ari da gainera gaitz hau jasaten dutenen kopurua. Izurrite bilakatzen ari denari, ordea, badirudi arerio gogorra agertu zaiola. «Archives of General Psychiatry» aldizkari ospetsuan agertu berri denez, Francesc Artigas

zientzilaria kataluniarrak lortu du konponbidea: hipertensioaren aurka erabili izan den Pindonol botika eta depresioaren aurkako sustantzia bat nahastu, eta bospasei egunera depresioa desagertarazten da. Hemen mendik urtebetera egongo omen da botika berria farmazietan ■

BATA ZURIA ERANTZITA

**JOXE MARI
RODRIGUEZ IBABE**
ZETIAZ-Elhuyar-eko kidea

**Ikerkuntza versus
Garapena**

Ikerkuntza eta garapena, hau da I+G, modan izan da orain arte eta dirudienez horrela jarraituko du. Industri arloan ikerkuntza burutzeak produktu baten garapena lortu gabe zentzurik ez daukala eta aldearantziz, garapen hori zaila dela aurretik ikerlana bideratzen ez baldin bada, adieraztea da I+Gren proiektuen helburu nagusia. Horri buruz asko idatzi

da azken urteotan Euskal Herrian eta ez da gure helburua hemen ere hortan aritzea. Dena den, txanpon guztietan bezala, I+G sailean ere bi aurpegi desberdinak daude.

Ezin da, nire ustez, prozedura bera erabili I+G sailak hedatzeko EEBBetan ala Euskal Herrian, esate baterako. Lehenengo kasuan, baliabide ekonomikoak handiak direnez eta enpresen tamaina ere hemengoak baino handiagoa denez, I+Gren bi adarrak, hau da, ikerketa eta garapena, neurri handi batean enpresan bertan aurrera eramane daitezke. Horren adibidea, automobilgintza dugu. Gainera, askotan aurrekontu ekonomikoak hain handiak dira, ezen portzentaia garrantzitsu bat zuzen-zuzenean ikerkuntza bidera baitaiteke.

Euskal Herriko lantegiak aldiz, ez dira tamaina

handikoak. Oso kasu gutxitan ikertzen da lantegi horietan eta kasu gutxi horietan teknikari zein tresneri aldetik prestakuntza egokirik ez dagoela esango nuke. Beraz, aipatu egoera oinarri bezala hartuz, Euskal Herriko enpresa gehienetan (salbuespenak badaude, noski) enpresatik kanpoko laguntzarik gabe I+G burutzea ia ezinezkoa da. Analisi hori ez da berria eta horren ondorioz, joan den hamarkadaren hasieran zentru teknologikoak garatu ziren gure herrian. Zentru horiei esker enpresei I+G proiektuak martxan jartzeko aukera eman zaie, partaideak batetik enpresa eta zentru teknologikoa izanik eta bestetik gehienetan dirua jartzen duen erakunde publikoa ere bai.

Enpresaren eta zentruaren arteko erlazio horretan emaitza onak lortzeko par-

taideen formazio egokia behar-beharrezkoa da. Enpresak dituen behar teknologiko edo arazo teknikoak ezagutu eta azaldu behar ditu eta zentru teknologikoek I+Gren proiektuen bidez enpresen eskaerei aurre egingo dieten erremintak, lan-prozedurak, eta abar, aurkitu edo garatu behar dituzte. Enpresen eta zentru teknologikoen artean aipatu erlazioa oso zaila da, baina nire ustez badago oso egokia den jendea, unibertsitatean edo zentru teknologikoetan ikerkuntz biken bitartez formatzen ari den gazteria, alegia. Beraien helburua ez litzateke lantegian bertan ikerkuntza egitea izango, baina bai zer gai hobe daitekeen aztertzea, hori aurrera eramateko nora jo jakitea eta I+Gren proiektuen arduradun izatea. Hau da, hain zuzen ere, gure enpresetan falta den teknikari-mota.

ETXE ZULOAN

• ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

HAURRAK

Ohea bustitzen duten horien defentsan

LOTARA joan eta hurrengo egunean bustita jaikitzen diren haurrak ez dira gutxi. Estatistiken arabera, 5 urteko haurren % 20 inguruk jasaten ditu bere baitan desasogeguz latzak sortzen dituen gau enuresia (gauetz pixa soinean egitea). Zure haurrak honelako disfunzioa baldin badu, beraz, ez iezazozu errietarik egin, eta egoera ez dramatizatu. Demonstratua baitago faktore fragile asko daudela, ge-

hienetan haurren ahalmenetatik at geratzen direnak gainera.

ADITU batzuen esanetan, enuresia duen haurrak lo astunegia du pixagureaz oharu eta esnatu ahal izateko. Beste batzuek, aldiz, arrazoiak genetikoak direla diote, gaitz hau duten haur gehienek gurasoek ere jasan izan zutelako haurtzaroen. Heldutasun prozesuan atzerapenak izateagatik bustitzen dutela ohea

haur batzuek diote pediatria zenbaitek. Baina guztiak bat datoz disfunzio hauek askotan estresagatik izaten direla. Ikasketak, etxe aldaketa, haur berri bat etxean... Onena, pediatararengana jotzea duzu, eta garrantzia kentzen saiatu haurraren aurrean, bere enuresia gaintitzen jakin dezan ■

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

IKUSI BAIETZ

● Astelehenean, ekainaren 6an, 15.15etan, **«Eguzkipecan»** telesail dokumentalaren lehen atala pantailaratuko da: «Ohianaren alde borrokan».

● Jon Anduezak 140 lehiakide biltzen ditu **«Hor da go koska»** programan. Milioi bat pezetako saria eraman dezake irabazleak. Asteartean, ekainaren 7an, 20.50etan.

● **«Balinda»**, Andoni Egañak aurkezturiko euskararen inguruko saioan, lehiaketa, gonbidatu batekin solasaldia eta Miren Azkarate euskaltzaina eta Kike Amonarriz filologoaren kontuak izango dituzu ikusgai, ostegunean, ekai-

naren 9an, 20.45etan.

● Munduko clown garrantzitsuenek euren lanak aurkeztuko dituzte, ostiralean, ekainaren 10ean, **«Clown club»** programan. 16.30etan.

● Ostiralean ere, euskal zine berriaren zikloaren barruan, Jose A. Zorrillaren **«Lauaxeta»** filmea erakutsiko da, Esteban Urkiaga «Lauaxeta» idazle, poeta eta 1936. gerran komandantea izandakoaren inguruan.

● Estilo guztietako ekitaldiez datorren **«Ikuskaria»** saioan «Ballet favourites» ikusteko parada izango da, larunbatean, ekainaren 11n, 23.25etan.

TXORI BATEK ESAN DIGU

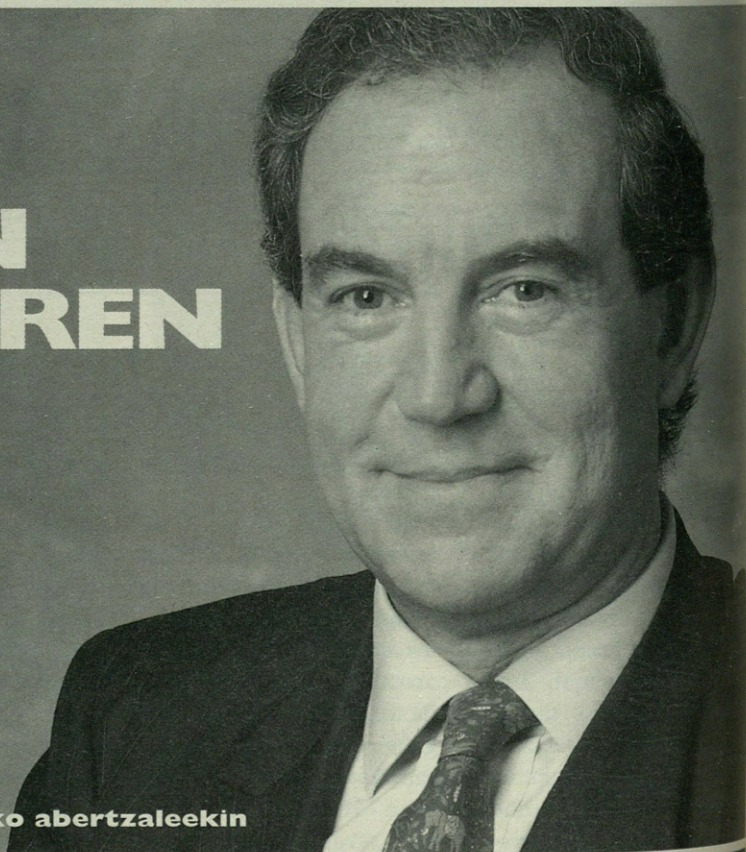

Euskal Telebistak antolatuko du INPUT 95, mundu osoko telebista publikoak bilduko dituen nazioarteko topaketa. Donostian egingo da, Miramar jauregian, eta astebete iraungo du. ETBk ekitaldion antolaketaarako zuzendaritza batzordea osatu du dagoeneko: Amatiño izango da lehendakaria eta Mikel Lejartza zuzendari eragilea. Prentsaurrekoan adierazi dutenez, «estreinako aldia da jaialdia estaturik gabeko nazio batean egiten dela». Programa eta ideien gainean eztabaidatzea, esperientziak trukatzeta eta telebista pribatuen aurrean telebista publikoaren funtzioa arakatzea du helburu Telebista Publikoen Nazioarteko Biltzarrak.

HERRIEN EUROPAREN ALDE

Europako abertzaleekin

IKUSITAKOAK

IKUSITA

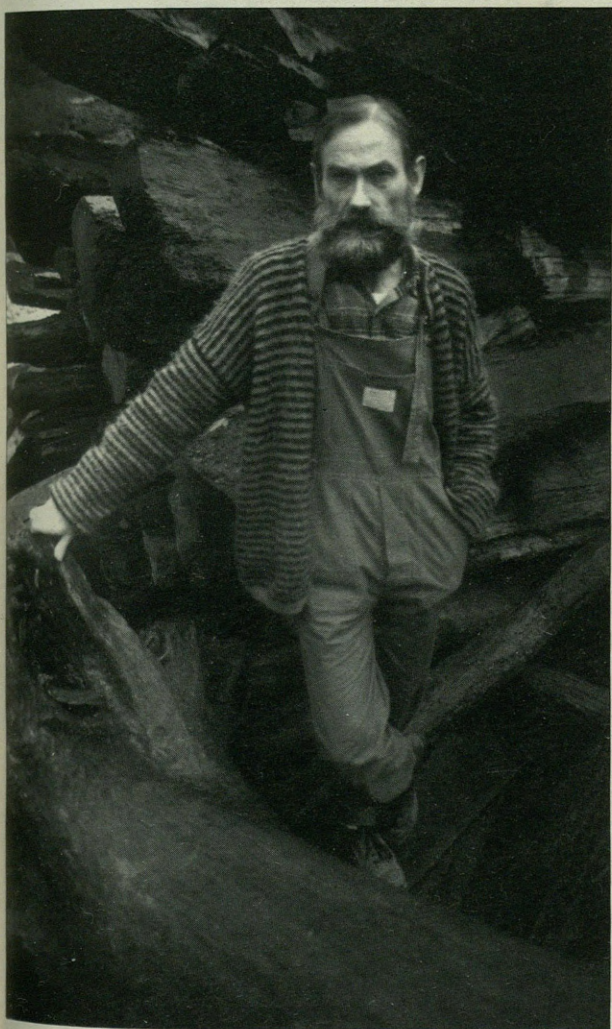
22Ra lehiaketa

Pilota partidua izango balitz bezala antolatuta dute «22Ra» izeneko ETB-1ek kaleratu duen konkurtso berria. Lehiakideeen bi bikotek partidua jokatu behar dute eta 22 tantura hel-tzen denak saria bere-ganatzten du. Platoko publikoaren artean apustuak ere egiten di-ra nork irabaziko ote duen asmatu beha-rrean. Lehiaketa honen antolaketa berria bada ez hainbeste partaideek gaitzitu behar dituzten galderak eta frogak; «1, 2, 3» saio ospetsuan egiten zirenen antza bait dute. Lehiakideak pertsona ezagunak dira eta horrek hainbat iku-sentzuleentzat erakar-tasun handiagoa izan dezake. Adibidez Iñaki Perurenak, harri eta kamararen aurrean on-gi moldatzen denak ze-lan ekingo dion lehiaki-de izateari deigarria izan daiteke audientzia zatiren batentzat. Hori bai, Joxe Felipe Azur-mendi, moeta honeta-ko saioak eramaten nahiko jorratua dagoe-neko, jarri dute lehia-ketaren aurkezle nugu-sia eta bere lan egokiak saioa aurrera ateratzen du. Beraz, erraz ikusten den programa dugu, aparteko interesik gabe eta pantailatik laster desagertuko dena hainbeste lehiaketare-kin gertatu den bezala.

JAIONE OGIZA

Juan Gorriti: «Graziadun gezurrak kontatzea ez da erraza»

Euskal Telebistako artistarik eroena, «Konta ditzagun gezurrak» saioak ezagutarazi digu. Baina aurpegi asko ditu nafar honek: eskultorea, artzaina, pintorea... Haurren inguruan beti, etorkizuna beraiena dela sinetsiz eta horretarako lan egin nahian.

ARGIA. Kantuak dioen be-zala, Arribetik ETBra dato-ren artista bat zara zu.
JUAN GORRITI. Kasualitatez izan da, ez ezazula pentsa. Jon Intxaustegi zuzendaria aspaldi ezagutu nuen, filme batean extra bezala nenbi-lela, eta berriro deitu zidan.

«Kalean ezagunek autografoa eskatzen didatenean lotsak izaten naiz. Ezezagunekin lasaia go egoten naiz»

A. Gezurrak kontatzea ar-tea al da?

J.G. Grazia baldin badu, tira. Haur programa denez, pix-

ka bat barre eginaraztea da asmoa. Nik gidoilariak as-matutakoa esan besterik ez dut egiten, eta nahikoa lan da jada, nire euskara batua ez denez, askotan tomak errepikatu behar izaten di-tugu-eta.

A. Zer da zailagoa eskultu-ra, pintura, ala telebista aurkezle izatea?

J.G. Nire tailerrean lana gustura egiten dut. Betida-nik aritu izan naiz honetan, bertan bizi izan bainaiz. Te-lebista ez da erraza. Behin eta berriro egin behar dituzu gauzak, baina esperientzia bezala oso majoa da.

A. Artzaina ere bazara. Ar-talde biburria tokatu zaizu oraingoan.

J.G. Haurren mundua polita da. Haurrak diren bitartean behintzat. Badakigu guztiok gero hori eskolarekin alda-tuz doala, baina bitartean oso gustura aritzen naiz be-raiekin.

A. Bazenuen lewendik hau-rrekin esperientzia.

J.G. Bai, etxean badituzt era-kusketa batzuk, bertaratzen diren haurrek ezagut ditzat-en Euskal Herriko zuhai-tzak eta bertako ohiturak. Artzantza, baserria...

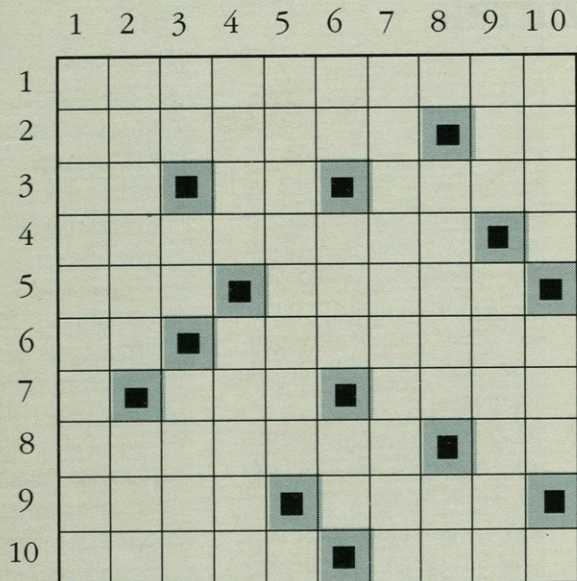
A. Azken aldian gehien marraztu duzun gauza zeure sinadura da.

J.G. Eta pixka bat lotsak ere izaten naiz. Ezezagunek ezagutzen nautelako, eta ezagunak saioaren inguruko gauzen inguruan hitz egitera etortzen zaizkidalak.

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Eltze itsu. 2.- Zarete. Ez eme. 3.- United Kingdom. Zilarraren sinbolo kimikoa. Italiako dirua. 4.- Pluralean aritmetika eragiketa. Bat. 5.- Sarrera. Gaude. 6.- Kasik. Pluralean, hegaztien kaka. 7.- Tona. Behorrek bero egon. Fruitu tropikala. 8.- Zin egiten duena. Iridioaren sinbolo kimikoa. 9.- Garaia. Gizon izena. 10.- Pentsamolde atzerakoa duen pertsona. Porrota edo lur-jotze.

GOITIK BEHERA: 1.- Ausartak. 2.- Zutoina. Gara. 3.- Gar. Neoiaren sinbolo kimikoa. Norbait. 4.- Urtaro beroak. Kimuak. 5.- Legelari. Lehenengoa. 6.- Kanpo, landa. Jatorri atzizkia. Kryptonaren sinbolo kimikoa. 7.- Pluralean arrantzan aritzeko sare mota. 8.- Iodoaren sinbolo kimikoa. Ekialdeko elizetako irudi. Oinarritzko edari. 9.- Ekarri aditzaren erroa. Sexu arra. 10.- Iparraldean, orain. Euskal atzizkia. Potasioaren sinbolo kimikoa.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Batuketa
Ikaratia
Izokinak
Zirikatu

7 letra

Edonora
Eratuak
Izutiak
Okarana

4 letra

Apar
Atez
Azak
Azpi
Baoa
Bare
Botu
Daki
Edan
Ekar
Erak
Gezi

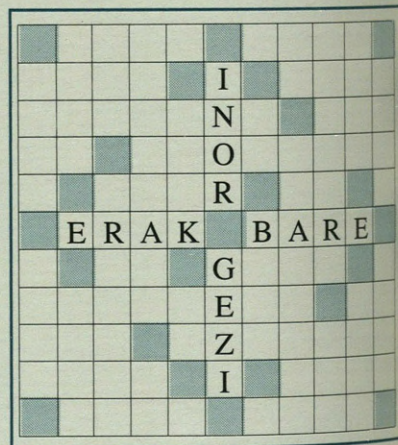
Gora
Ibia
Ikur
Inor
Irri
Lore
Luki
Neke
Sara
Zara
Ziza
Zuka

3 letra

IKA
Iro
Izu
Ore

2 letra

Ak
At
Ki
Ko
Ra
Ru
Sa
Te

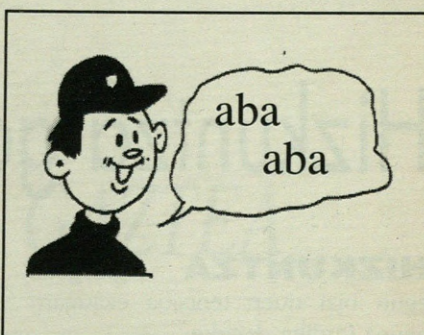
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, gipuzkoar idazle baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11

Garbiak	Oldarra	Alde egin	Apika
Ptsaia	Jujeak	Gautu	1
7			9
Numeak	Osigenoa		
10			
Hari, zuen	Sufrea		
Fosforoa	Ospea		
8			
Elementu kimiko			
Ur korrontea			
Suari dario	Utik!		
Lehenengo	Ez geza		Betekadak
11			4
Zilarra	Errep. txori mota		
Ukapen	Zein lekutan		5
6			
Izanak			
Bokala			
2			
Zoladura			
Potasioa			
3			
Ogigileak			

Hieroglifikoa

Bizkaiko herria

Aurreko asteko soluzioak

ABRAHAM
OLANO
Z A A A
M A N D A T U
T A B E I R A K
T X I K I A N I L O
A R E L A K A
I P A R R A L D E S
E B R O A U T O A
U L I A K I G A L I
D O B A T U I L
S U A K I S H O A
N I R A U L I A K

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Aldakuntza. 2. Taupa. A. It. 3. Auzapezak. 4. B. Ura. Kain. 5. Aberria. Ne. 6. Le. Aragoar. 7. Are. A. Asko. 8. Ro. Akaro. N. 9. Ikur. Er. Te. 10. Aia. Okinak.

GOITIK BEHERA: 1. Atabalaria. 2. Lau. Beroki. 3. Duzue. E. UA. 4. Aparra. Ar. 5. Kaparrak. O. 6. U. E. Ia. AEK. 7. Nazkagarri. 8. T. Aa. Oso. N. 9. Zikinak. Ta. 10. At. Neronek.

Hieroglifikoa: Basauri

Kate hitzak

Bosteko ttipiak

A1. Azokak. 2. Ohati. 3. Okaran.
4. Atala. 5. Okinak
B1. Lubeta. 2. Berri. 3. Bermeo.
4. Trena. 5. Kaioak.

E	Z	I	N	O	S	O	A
E	G	I	Z	M	O	S	P
B	I	L	U	Z	I	K	T
A	N	K	A	L	A	K	A
N	D	A	M	A	E	T	N
S	A	I	A	I	Z	U	A
B	T	T	U	R	K	A	E
E	H	I	Z	A	K	I	A
G	O	L	K	A	N	T	A
I	R	A	K	R	U	H	I
I	K	U	R	G	A	I	A

Bosteko Ttipiak

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

1	3	5
1	2	4
2		
3		
4		
5		

1. Bizkaiko herria
2. Lerro
3. Sorrak
4. Nafarroako oihana
5. Biziduna

1	3	5
1	2	4
2		
3		
4		
5		

Hizkuntza galegoaren egungo ordua

HIZKUNTZA galegoak egun bizi duen tentsioa ezaugarri hauez irudika daiteke:

1. Galegoaren erabilpen eta eza-gutza maila koalitatiboki oso altua (% 84) gordetzen du Galiziak, baina galegoak duen arazorik latzena ez da eza-gutza maila, baizik eta espainolaren menpeko gertatzen dela arlo sozial eta publikoan, eta honen ondorioz erabilpen bikoitz *naturala* ematen da, normalizazio prozesurako kaltegarri dena.

2. Egoera honen sorburua ez da inertzia historiko soilean topatu behar; aitzitik, espainolaren pribilegioak oraindik ere babesten dituen jokabide legezko-instituzional batean datza oinarria, galegoa hizkuntza publiko gisa sendotu eta piztu dadin aurkako presio handia eginez. Galegoa oraindik ere hizkuntza mesprezatu eta desplazatua da (lehen a bigarrenaren ondorioz, noski).

3. Gaur egun bereziki larria da politika autonomikoa, azken bost urteetan Fraga Iribarne jaunak gidatua, zeren eta indar guztiak bildu baititu honakoetan: a) orain arte lortutako erabilpen publiko gutxiak ezabatzea; b) bigarren mailako eremutan galegoa erabil dadineko legeriaren alde onuragarria zinez ez-betetzea; c) diglosiaren sofistikatzeara (literatura, erritoxko omenaldi, joakera sinboliko huts batzuen loratzea, galegotik 'bizi' diren funtzionarioen sorrera... gisako erabilpenen lantze eta gorespena); d) atzerriko unibertsitateen aldeko poli-

MARIA PILAR GARCIA NEGRO

BNGko diputatua eta hizkuntz arduraduna

tika, Xuntak zuzenean finantzatua, barnealdean hizkuntzaren erabilpena kaltetu edota agente autonomikoari men dagion maila akademikoan galegoaren sustapena izozten den birtartean (adibide gordinak da Galiziar Filologia unibertsitate bakarrean ikas daitekeela, Compostelan, A Coruñan zegoen adarra krudelki kendu eta gero); e) baikortasun lokartarazlea: datu estatistiko edo sondeo demoskopikoak erabili izana galegoaren egoera oraindik lasaia 'gozatzeko', biztanleria analgesikoki lokartzeko, oinarri sozialetik bultzatutako ekimen normalizatzaileak neutralitzeko eta, azken batean, erabilpen normal eta publikoa erabilpen diglosiko eta eza-gutza pasiboarekin nahasteko.

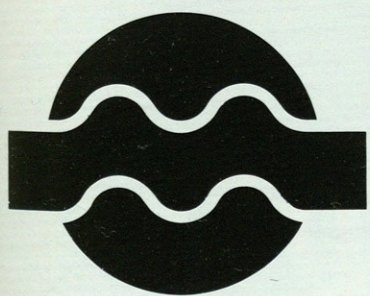
GALEGOAREN erabilpen sozialaren hedapenaren aldeko tentsioak, erabilpen publikorakoa, erdal-hiztunen gizarteratzearen aldeko indarrak ez dute erakundearen babesa, hauek espainolaren presio eta esku-

hartzea indartzen baitute —borrokatzen beharrean— dispositibo autonomiko batekin. Autonomi Elkartearen aurrekontuetatik 3.000 milioi pe-zeta bideratu dira «hizkuntz normalizazioa» izenekora, baina ez dira zuzentzen galegoaren aldeko legeria betetzera, ez erabilpen publikoaren plangintza egitera ezta, azken batean, galegoari bolumen sozial eta gai sintonia barreiatuagoa eskaintzera, irratiko simulak balio balezake. Askatasun zaindako erregimenean dagoen hizkuntza da oraindik, espainolaren inperioari inoiz mehatxu egin ez diezaion zirkuitu kontrolatuetan mugitzen dena. Egoera honetan, abertzaletasun sozialki eragileari, hainbat erakunde pedagogiko, sindikal eta oro har zibikori lotua dagoen energia normalizatzaile orok, beraz, balaztatua ikusten ditu bere esfortzuak eta espero baino nekezago dabil, herriaren hizkuntzaren aurka errepresiboki eragindako balazta hori medio. Kontuan hartuz, gainera, espainiar Estatuan ofizial diren hiruen artean —ofizial oso bera izan ezik, jakina—, galegoa dela normalizazio sozial eta inplantazio ofizialerako abiapuntu aldekoena duena.

NAZIO hizkuntza berreskuratzearen alde gauden guztion erronka da deskribaturiko politika horren heriotxo efektuak zapuztu eta beste bat eraikitzea, galegoaren erabilpen publikoa planifikatu, inplantatu eta errespetatuko duena.

GAZTEA
eta
EUSKALDUNA

F.M. 102.6

Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

UHIN BERRIA.
IRUDI BERRIA.